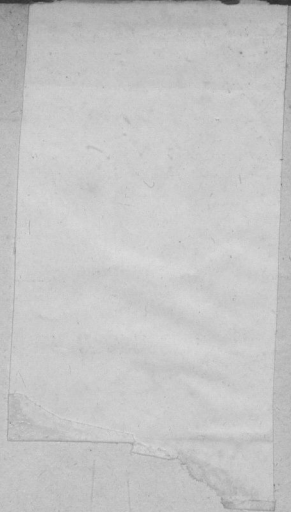

De 4421

2460

246

In Bibliothek der S. - mangel. Gesellschaft

verkauft

von

Prof.

SYRIEN OG PALESTINA,

Studie

efter en Arabisk Geograph fra Slutningen af det 13de og
Begyndelsen af det 14de Aarhundrede

med en Indledning

af

A. F. Mehren.

Kjöbenhavn.

Forlagt af G. E. C. Gad.

Trykt hos J. H. Schultz.

1862.

43

SYRIEN OG PALESTINA

Studie

eller en Arabisk Geograph fra Slutningen af det 13de og
Begyndelsen af det 14de Aarhundrede

med en Indledning

A. T. Mehren

Bibliothek der
Deutschen
Morgenländischen
Gesellschaft

Kjöbenhavn

Forlagt af G. E. C. G. & Co.

Trykt hos J. R. Neumann

1865

Indledning.

Geographien har været underkastet en meget forskjellig Behandling i den Arabiske Litteratur, idet vi finde dens forskjellige Arter repræsenterede i denne omtrent med lignende Fuldstændighed, som i vor moderne Videnskab; ved Siden af strengt matematiske Værker, der, sluttende sig til Astronomien, indeholde Rækker af Længde- og Bredeangivelser for en Samling af de vigtigste Punkter paa Jorden, som i Ibn Junis's Arbeide († 1008), bekjendt under Navnet „*zîg el-kabîr*“, have vi almindelige Jordbeskrivelser, affattede omtrent paa samme Maade som vore nu brugelige Haandböger. Efter en kort Fremstilling af den matematiske Geographi gives en Beskrivelse af Bjerg- og Havsystemet, af Floder og Indsöer; hertil slutter sig Behandlingen af de enkelte Lande, ofte ordnede efter den politiske Inddeling, der var gjældende paa vedkommende Forfatters Tid, dog saaledes at Arabien som det vigtigste Land, der omfatter de hellige Stæder Mecca og Medina, stilles først, hvorefter følge de övrige Lande efter en af Forfatteren selvvalgt Orden. En Del Geographer, og deriblandt nogle særdeles beröimte som Edrisi, afvige imidlertid paa en Læseren höist forstyrrende Maade fra dette Princip, idet de lade den geographiske Beskrivelse nöiagtig følge den astronomiske Inddeling i de saakaldte 7 Klimaer eller Jordbælter. Man begynder da fra en vis Bredegrad, hvad enten fra Æqvator eller fra en denne

nær nordlig eller sydlig Bredegrad, og tænker sig Jorden indtil den nordligste bekjendte Grændse inddelt i parallele Bælter fra Vest til Öst¹⁾, saaledes at Forskjellen for Dagens Længde ved Sommer-Solhverv for alle de indenfor dette Bælte beliggende Steder ikke overstiger $\frac{1}{2}$ Time. Idet et Land efter sin naturlige Beliggenhed ofte deles i flere Dele ved disse imaginære Linier og, for at tage Exempel, China paa Grund af sin Udstrækning kommer til at omfatte den östlige Del af alle 7 Jordbælter, bliver Beskrivelsen afbrudt ved den yderste Grændse af hvert Klima, og vi nödes, for at faae denne fuldstændig over et saadant Land, til at söge paa flere forskjellige Steder i et efter dette Princip affattet Værk; desuden giver dette hyppig Anledning enten til at gjentage Beskrivelsen af en allerede nævnt By, eller ganske at forbigaae den, og lignende Feiltagelser. En anden Omstændighed af en langt vigtigere Natur, der desuden er at tage i Betragtning ved Bedömmelsen af denne Art Arbeiders videnskabelige Værd, er, hvorvidt Forfatteren er tilböielig til at henlægge Alt eventyrligt og phantastisk til fjerntbortliggende Egne, til den yderste Grændse mod Nord, Syd, Öst og Vest. Det er naturligt, at paa en Tid, hvor Naturvidenskaberne ikke stode paa et særdeles höit Standpunkt, og hos en Nation som Araberne, hvor det Traditionelle bevares med en Ærbödighed, der kun undtagelsesvis lader en ringe Plads aaben for den rationelle Kritik, vi selv hos de berömteste Forfattere muligvis kunne træffe paa saadanne Fremstillinger som f. Ex. Edrisi og Makkari²⁾ Fremstilling af Middelhavet som en oprindelig fra Atlanterhavet adskilt Indsö, der forenedes med dette

¹⁾ Det ligger udenfor nærværende Afhandlings Opgave at udvikle dette nærmere, da Forf. allerede tidligere har meddelt en kortfattet Udsigt over de Islamiske Folks geographiske Kundskaber, se Annaler for Nordisk Oldkyndighed 1857.

²⁾ S. Edrisi Géographie trad. par Jaubert t. II. p. 2 og Makkari Analectes sur l'hist. des Arabes d'Epsagne par Wright t. I. p. 87, 92.

af *Alexander den St.* ved en Canal, hvis Hensigt egentlig var at forhindre de ved Gibraltar-Strædet ligeoverfor hinanden boende Folk at paaføre hinanden Krig, men hvis Dæmninger ved Havets voldsomme Indbrud tilintetgjordes og overskylledes, saa at man endnu paa den spanske Kyst ved rolig Sögang ser Ruiner af tilintetgjorte Byer paa Havets Bund. Paa lignende Maade gjenfinde vi hos de fleste arabiske Geographer Sagnet om de Evige Öer (de Capverdiske)¹⁾ Vest for Byen Sala; her ere 7 Statuer opreiste i menneskelig Skikkelse, der advare ved deres Stilling de Söfarende mod at vove sig videre ud paa Oceanet. Lignende Statuer omtales ved Beskrivelsen af Byen Cadix²⁾, hvilke maaske, idet Sagnet synes at støtte sig til noget virkeligt Existerende, have givet Anledning til den nordiske Benævnelse for dette Farvand Karlsar o: „Kjæmpens Hav“. Det er især Seiladsen i det Indiske Ocean, rigt paa Vulcaner og sjeldne Naturfrembringelser, med Öer for den störste Del beboede af vilde Folkeslag, der har fremkaldt den störste Mængde fabelagtige Fremstillinger, en velkommen Gave for den orientalske Phantasi. Her finde vi den fabelagtige Rokfugl, hvis Æg ligne Kuppelen af en Mosche, og der hæver sig som et Bjerg paa en afsides Ö midt i Havet; naar den sætter sine Vinger i Bevægelse, lider undertiden Solen en Formörkelse³⁾. Her ser man Bjerge udkaste med frygtelig Larm Dag og Nat Ildstraaler; fra en Ö höres uophörligen Lyden af Trommer, Flöiter og musikalske Instrumenter; denne Ö er beboet af Antichrist⁴⁾. Naar en Storm er i Færd med at reise sig, hæve sig smaa sorte Skikkelser fra Havet, der bestige Skibet, dog uden at

1) S. Makkari t. I. p. 104.

2) S. Cazwini, t. II. p. 370 ed. Wüstenfeld og Dozy recherches sur l'histoire et la littérature de l'Espagne, t. II. p. 325 fg.

3) S. Journ. Asiat. Septbr. 1833 p. 235.

4) Masudi Meadows of gold by Sprenger p. 356 fg.

tilföie Nogen Ondt; de Söfarende maa da være forberedte paa nærførestaaende Undergang, med mindre en lille skinnende Fugl viser sig paa Toppen af Masten. I det Öieblik, denne kommer tilsyne, bliver Havet roligt, og Skibet er frelst. Ved Jordens yderste Östgrændse henlægges Wák-wák-Öerne, ogsaa benævnedes Sila¹⁾, berömt for deres uhyre Rigdom paa Guld, og mod Nord er Civilisationens Grændse sat ved Muren, der, opført efter Sagnet af Alexander den St., adskiller de muhammedanske Folkeslag fra de nordlige Barbarer, de saakaldte Jagog og Magog, som behoe ubekjendte Strækninger hinsides Ural, og bestaae af to Racer, en Dverge- og en Kjæmperace²⁾. — De slettere Forfattere gribe med en overordentlig Lyst enhver Leilighed til at udvikle med alle Phantasieens Midler denne Art Fremstillinger, f. Ex. *Ibn-ul-Wardi* († 1349) og *Ibn-ul-Aijás* fra Circassien i Begyndelsen af det 16de Aarh., hvorimod vi kun finde meget Lidet saadant hos de bedre Geographer, og næsten Intet hos de ældre, som i et höist interessant Arbeide af Jacubi eller Ahmed b. Abi Jacub fra Slutningen af det 9de Aarhundrede³⁾, hos al-Isztachri og Ibn-Haucal⁴⁾ fra Midten af det 10de Aarh., der i Almindelighed kun holde sig til Beskrivelsen af Lande, de for en Del selv havde gennemreist, eller som vare dem bekjendte ved Islams Udbredelse. Vi kunne hos denne Tids Forfattere undertiden finde meget betydelige geographiske Feiltagelser, som naar

¹⁾ Edrisi Géogr. t. I. p. 94.

²⁾ S. Edrisi Géogr. t. II. p. 416 flg.

³⁾ Ved Udgivelsen af dette Arbeide, bekjendt under Navnet *kitab el boldán* o: Landenes Beskrivelse, har Juynboll jun. gjort sig særdeles fortjent af Videnskaben; Skade, at kun et i høi Grad upaalideligt Haandskrift har staaet til Udgiverens Raadighed; jvfr. min Recension i Journ. Asiat. Février 1862.

⁴⁾ Isztachri er udgivet med Facsimile og de ældste Arabiske Kort, vi have, af I. Moeller, „*Liber climatum*“, Gotha 1839, gjengivet i en vellykket tysk Oversættelse af Mordtmann „*das Buch der Länder*“, Hamburg 1845. Af Ibn Haucal haves et Udtog oversat paa Engelsk ved Onseley, London 1800.

f. Ex. Jacubi lader en Arm af Nilen staae i Forbindelse med Indus (Mihrán) og lader dette være Grunden til, at begge Floder stige paa samme Aarstid, og at man finder omtrent de samme Dyrearter, hvoraf især udhæves Krocodillen, i begge; de omtalte phantastiske Fortællinger og Beskrivelser træffe vi derimod aldeles ikke noget Spor af. Ligesom man vistnok vilde yde Videnskaben en meget ringe Tjeneste ved at gjøre især saadanne Værker tilgjængelige ved Oversættelser eller Udgaver, hvis Forfattere i en positiv Videnskab foretrække en fri Phantasies Frembringelser for en rolig Fremstilling af Kjendsgjerninger, vilde det dog maaskee være noget voveligt aldeles at udelade saadanne, naar de hist og her findes adspredte i Værker, der ellers udmærke sig ved en besindig og kritisk Behandling. Det hænder sig meget ofte, at det Factiske, der ligger til Grund for en saadan tilsyneladende fabelagtig Fremstilling, er i Tidernes Løb forsvundet af Bevidstheden, men at Spor heraf have vedligeholdt sig i Sagnet, som det da er af Vigtighed at opsøge i dets Renhed, fri for en senere Phantasies Udskeielser; paa den anden Side har en mangelfuld Kundskab til Naturlovene bragt en ellers besindig Forfatter til at give en Mængde ganske almindelige Naturphænomener Præget af det Overnaturlige og Vidunderlige. Ved at anvende dette paa de nys anførte Exempler blive vi behageligen overraskede ved at finde den geologiske Anskuelse, der tilhører den nyere Videnskab, om Middelhavets oprindelige Skikkelse som en stor Indsø indhyllet i Form af et Sagn, hvis fornemste Helt, som sædvanligen i Orienten, er Alexander den St.; de phantastiske Beskrivelser om den store Rokfugl, der ere udarbeidede til en lille Episode af Sindbads Reiser i 1001 Nat, ere rimeligen fremkaldte ved fossile Levninger af et antediluviansk Dyr, hvis fordums Tilværelse bekræftes af Nutidens Zoologer; den lille straalende Fugl, der efter de besindigste Arabiske Geographers Forestilling redder den Sö-

farendes Skib fra Undergang ved at tage Plads paa Toppen af Masten, er, som enhver Læser af sig selv let indser, det electricke Phænomen, vi benævne St. Elms Ild. De Arabiske Forfattere staae med Hensyn til Opfattelse af lignende Phænomener i det Mindste paa samme Trin, om ikke lidt høiere, end deres Europæiske Samtidige som Marco Polo o. A. — Foruden *Reisebeskrivelser*, der tillade sig en større Frihed i Behandlingen af det geographiske Stof, men som ved Fremstillingens Livlighed og Naivitet i Forening med Iagttagelsernes Mængde og Nöiagtighed, f. Ex. i Ibn Bathutas beröimte Reiseværk, ere af overordentlig Vigtighed endog for Nutidens Videnskab, have vi endelig at omtale en tredie Form for geographiske Værker, nemlig *geographiske Lexica*, hvor, efter en almindelig Indledning, omfattende de vigtigste Hovedtræk i den mathematiske og physiske Geographi, de enkelte Steders Beskrivelse følger i alphabetisk Orden. Vil man efter denne Art Arbejder have en fuldstændig Beskrivelse af et Land, maa man samle de enkelte Artikler sammen til et Hele, saaledes som for nylig er foretaget paa en særdeles tilfredsstillende Maade for Persien efter det store geographiske Lexicon af Jacüt († 1229)¹⁾, hvoraf desværre kun en forkortet Bearbejdelse er gjort tilgængelig ved en Udgave²⁾.

Vi have tilladt os at give i faa Ord en kort Udsigt over de Hovedretninger, denne Litteratur har taget hos Araberne, for desto lettere at kunne bringe en mulig med disse Studier ikke aldeles for-
trolig Læser til at indtage det rette Standpunkt ved Bedömmelsen af den Geograph, *Shems ed-Din Muhammed fra Damask*, af hvis Arbeide vi agte at forelægge nogle Prøver, efter først at have

¹⁾ Dictionnaire géogr. de la Perse trad. en fr. par Barbier de Meynard.

²⁾ Lexicon geographicum t. I—IV. ed. T. Juynboll, et Værk af overordentlig Vigtighed, som vi i det følgende beständig citere under denne Titel.

meddelt det Nödvendige om hans Liv og Tidsalder, samt en kort Angivelse af Hovedindholdet af hans geographiske Værk.

Shems ed-Din Abu Abdallah Muhammed, bekjendt under Navnet *Dimashki* eller *Dimishki* efter Byen Damask, hvor han fødtes 654 Hedj. = 1256, levede paa en Tid, da Islams Glands allerede længst var fordunklet, og da stærke Spirer til dens Opløsning havde vist sig i Vest og Öst. Det sidste Haab om et mægtigt Forbund mellem Islams Folk paa denne og hin Side Middelhavet var gaaet tilgrunde ved Tilintetgjørelsen af Almohadernes Magt i Spanien ved Aar 1232, idet de christne Fyrster i Spanien begyndte at komme til Erkjendelse, at Enighed gjør stærk. Allerede 1238 var Valencia erobret af Jacob I. af Aragonien, og omtrent samtidig havde Ferdinand III. af Castilien bemægtiget sig Murcia efter i den sydvestlige Del af Halvöen at være trængt frem til Guadalkivir og plantet Korset paa Cordovas Minareter; snart efter tabte Maurerne de vigtige Stæder Baeza, Estepa, Ecija og Almodowar; Sevilla faldt i de Christnes Magt 1248, og Portugiserne vare i Besiddelse af Alentejo og Algarve. De sidste Rester af Maurerne vare da samlede i Grenada og dens District, hvorfra Maurernes Civilisation og Cultur endnu i noget over et Par Aarhundreder udbredte et mildt og velgjørende Dæmringslys, indtil endelig 1492 indre Stridigheder lod dem falde som Offre for Catholicismens Intolerance, efterladende Mindet om et henved 800aarigt Herredømme i mangfoldige, endnu ikke forsvundne Indflydelser paa Syd-Europas Folkeslag. I Overskriften til Spaniens Beskrivelse siger derfor Dimishki: „*Spanien, som engang hørte til Islams Besiddelser, men som senere blev opgivet*“; — paa et andet Sted udtrykker han sig saaledes ved at omtale Elvira: „*Al-Bira (Elvira) ogsaa kaldet Damask, midt i Andalusien; den har dette Tilnavn paa Grund af sin Lighed med denne Stad i Rigdom paa Canaler og Skove. Den var ved Islams Begyndelse Hovedstad, men*

Grenada hævede sig senere til denne Rang; da Frankerne nemlig havde erobret største Delen af Halvöen, flygtede Beboerne herhen, og den blev da den vigtigste Stad.“ Ligesaa under Beskrivelsen af Byen Almeria: „Almeria, beliggende ved Middelhavet; efter Ödelæggelsen af Bedjánah (Pechina) flygtede Indbyggerne til Almeria, der er meget besøgt af Kjöbmænd, som Handelsplads for Silke, Silketæpper og lignende Varer; derpaa flyttede Befolkningen til Grenada under Dynastiet Bne Menád Sinhadji, som her var kommen til Regjeringen. Denne sidste By er for Öieblikket Andalusiens Hovedstad.“ — Medens Christendommen seirende tilintetgjör Islam i Vesten, undergaaer denne i Slutningen af det 13de Aarhundrede og Begyndelsen af det 14de en fuldstændig Forandring i Östen. Det engang glimrende Chalifat, efterhaanden oplöst i forskjellige tildels uafhængige Dynastier, bevarede kun en ynkelig Skintilværelse, indtil ogsaa denne 1258 tilintetgjordes ved de Mongolske Horders Indfald, og med den sidste Chalif Mostasim udsluktes paa en vanærende Maade Abbasidernes svundne Storhed. Efter i Forveien at have erobret Transoxanien eller Mawaralnahr, hvis Fyrste Muhammed, Sultan af Khowaresm, reddede sig ved Flugten til en Ö i det Caspiske Hav og efterlod Regjeringen til sin Sön Djeläl-ed-Dîn (1220), tilintetgjorde Djengis-Chans Sön Octai den Modstand, denne forgjæves havde stillet imod den indstyrtende Ström af Barbarer, og efter Baghdads Erobring laae Syrien og Ægypten, delte imellem Efterkommerne af den store Saladin (Ejoubider), aabent for Seierherrenerne. Da standsedes disse ved et nyt Dynasties pludselige Opkomst, der syntes at skulle redde for en Tid Chalifatets gamle Anseelse, og kaste de sidste Straaler om dets Undergang. Mamlukerne, oprindelig Circassiske Leietropper, der vare indquarterede af Saladins Efterfølgere paa Nilöen Rodha i Nærheden af Cahirah og derfor ogsaa kaldtes Bahriter (af Bahr, eg. Hav σ : Nilen), havde

under de svage Eijoubider benyttet deres Magt til at udraabe en af deres anseteste Hövdinger Eibek til Medregent 1250. Da Mongolerne under Hulagu allerede havde erobret Damask, ödelagt Halep, Baalbek og Hamah og nærmede sig Ægyptens Grændser, stillede Mamlukerhövdingen *Rokn-ed-Din Beibars* sig imod den Alt overvældende Masse og slog Mongolerne ikke langt fra *Akka* ved *Ain Djalut*; som en Følge af dette Nederlag opgave Mongolerne denne Gang Syrien, og Beibars, Stifter af et nyt Dynasti, antog som Lön for at have reddet Islam, Magt og Titel af Sulthan efterat at have dræbt den Ægyptiske Fyrste Kotuz, Formynder for Eibeks umyndige Sön al-Melik al-Manssur (1260). — Efter Chalifatets tilsyneladende Gjenoprettelse i Cahira, der imidlertid kun skulde tjene til at omgive Mamlukernes Dynasti med den traditionelle Hellighed, begynder under Beibars en glimrende Periode for Islams Vaaben. Efterat de Christne allerede vare komne i Besiddelse af de fasteste Punkter i Syrien, og i Almindelighed stode i Forbindelse med Mongolerne, der bestandig true fra Östen, gjenerobrer Beibars ved en Række glimrende Seire den største Del af Syrien; den christelige Kirke i *Nazareth* ödelægges, *Cæsarea*, *Arsuf*, Tempelherrernes vigtige Fæstning *Safad*, beliggende ikke langt fra Jordan ved Söen Tiberias, hvor *Dimishki* senere tilbragte Slutningen af sit Liv, *Jaffa*, *Antiochien* og *Akkár* falde i Löbet af faae Aar imellem 1266—69 i Muhammedanernes Magt, medens han samtidig tilintetgjör Mongolernes Forsög at bryde frem fra Öst; med Assassinerne, ogsaa kaldte Ismaeliter og Batiniten, en Alidisk Sekt, der fra Persien havde udbredt sig op i Syrien og her vare i Besiddelse af nogle faste Borge, blandt hvilke *Banias* især tjente til Tilflugtssted, ligesom *Alamut* for de Persiske Ismaeliter, sluttes et Forlig, hvorved de blive Beibars tributpligtige og opgive deres vigtigste Fæstninger. Efterat have gjenoprettet et Herredöme, hvis Grændser naaede indtil Don-

kalah i Nubien og mod Öst langs Euphrat indtil Kirkisia, efterlod Beibars ved sin Död den 1ste Juli 1277 Riget til udelige Efterfølgere, blandt hvilke allerede hans Sön *al-Melik Assaid* kort efter sin Tronbestigelse afsættes af sin Svigerfader Kilâwun, bekendt som Sulthan under Navnet *Almelik al-Manssur Seif-ed-Din Kilâwun* (1279—1290). Denne fra Korstogenes Historie ved Grusomhed og Trolöshed lige bekendte, men af Muhammedanske Forfattere höit lovprieste Fyrste fortsatte imidlertid med Held Beibars Politik og Erobringstog imod de Christne. Fæstningerne *Markab*, *Marakia* og det vigtige *Tripolis* (1289) faldt i Muhammedanernes Magt, og Mongolernes Forsög paa ved Forening med de Christne at fordrive Kila-wun fra Syrien og Palestina kom aldrig til Udförelse. Med hans Söner gjentoges de samme Revolutionsscener som med Beibarses Tronarving, idet hans anden Sön, bekendt som Fyrste under Navnet *Nassir Eddin Mohammed Ibn Kilâwun*, efter to Gange at have været nödt til at opgive Tronen, först tredje Gang bevarede denne indtil sin Död (1341); under denne Fyrste döde vor Geograph Dimishki (1327), samtidig med den berömte arabiske Forfatter *Imäd-ed-Din Ismael Abulfeda* († 1331), hvem Nassir havde overdraget Statholderskabet i Hamah med Titel af Sulthan. Hermed slutte vi disse Bemærkninger, der skulle tjene til Orientering af Dimishkis Tidsalder, og ville blot tilföie et Par Steder af hans geographiske Værk, hvoraf det fremgaaer, at han har forfattet sit Arbeide henimod Slutningen af sin Levetid under sit Ophold i Palestina. I det 9de Capitel, indeholdende en ethnographisk Undersögelse om den da bekjendte Verdens Folkestammer, 4de Afdeling, der handler om Japhets Efterkommere *Tyrker*, *Slaver* og *Chinesere*, omtaler Dimishki Tatarerne paa følgende Maade: „Med Hensyn til Tatarerne da vare de et aldeles „ukjendt Folk, fordi de grændsede oprindeligt til China og vare ad- „skilte fra Muhammedanernes Lande ved Riget Khathai, ogsaa kaldet

„Turkestan. Dette sidste Folk havde bemægtiget sig Mawaralnahr
 „(Transoxanien), og allerede i flere Aar været i Besiddelse heraf,
 „da Kongen af Khorasan *Alâ ed-Din Muhammed Khowaresm-Shah*
 „fik Lyst til Transoxanien og gjorde et Indfald; efter en langvarig
 „Ödelæggelseskrig tog han det i Besiddelse og udjog Khathais Folk.
 „Tatarerne besatte imidlertid det forladte Land, kom i langvarig og
 „blodig Krig herom med Khowaresm, hvilket endte med at de toge
 „Landet i Besiddelse. Herfra foruroligede de nu bestandig Islams
 „Grændser paa Grund af deres Nærhed, og Gud gav Muhammedanernes
 „Lande i deres Vold. Efterat Khowaresm-Shah havde tabt flere
 „Slag, formaaede han ikke længer at holde Stand; dreven paa Flugt
 „af dem forfulgtes han, maatte søge et Tilflugtssted paa en Ö i
 „det Caspiske Hav nær Thaberistans Kyst og døde her 617 Hedj.
 „(1220—21). Fra denne Tid udbredte de sig bestandig videre, og
 „deres Magt voxede og forögedes idelig, indtil de havde erobret
 „Khorâsan, Fars, Djebâl, Adherbeidjan¹⁾, Arrân (Del af Armenien),
 „Armenien og de tilgrændsende Lande, Irâk og Syrien, ödelæggende
 „Alt og tilintetgjörende Befolkningen. Da lod Herren en Hær af
 „de Tyrker, vi i det foregaaende have beskrevet, udgaae fra Ægypt-
 „ten, og frelste dem ved sin almægtige Hjælp; den drev Barbarerne
 „tilbage og stödde Sværdet i deres Nakker, forfølgende dem indtil
 „Syrien, udrivende af deres Hænder de erobrede Lande og aftvæt-
 „tende hvert Spor af deres Smuds. Denne Armee var Islams Hjælp;
 „disse Helte, der straale i deres Kamp for Sandhed, seierkronede
 „Kjæmper indtil Dommens Dag!“ — Med Hensyn til dette Stykkes
 Opfattelse have vi kun nödig at henvise til den foregaaende Ud-
 vikling.

¹⁾ I St. Petersb. og Leiden. Haandskrift. læses Irân istedetfor „Arrân“, og „Adherbeidjan“ er udeladt. Texten til denne Oversættelse læses i Pariser Cod. fol. 140 a.

Som de sildigste Aarstal, vi have fundet i dette Arbeide, forekomme 719 og 723 Hedjr. paa Steder, vi her tillade os at meddele i Sammenhæng af det 2det Cap. X. Afdeling, som har til Overskrift: „Om Dannelsen af Bjerge, Höie, Sandbanker og om Grunden til deres Fremstaaen.“

„Efter de Naturkyndiges Mening dannes smaae Bjerge og Höie ved Jordskjælv, der opstaae af Luftmasser, indesluttede i Jordens Indre, som ere i bestandig bölgende Bevægelse, idet en Del hæver sig, en anden synker. Som Exempel paa Rigtigheden af denne Anskuelse, anføre vi følgende Tildragelse fra A. 723 (1323). „Efterat der dette Aar kun var falden lidt Regn, og Vandbeholdningerne næsten vare udtørrede, sendte Herren et Jordskjælv om Sommeren, hvorved Kilder brøde frem, og Floder gik over deres Bredder, saa at de stege 3 à 4 Gange over deres sædvanlige Höide.

„Undertiden rase voldsomme Vindstød paa enkelte Strækninger, idet de bortrive og udhule Jorden, saa at der dannes en Fordybning, hvor de ere gaaede hen over, imedens andre Egne blive forskaanede og ikke modtage nogensomhelst Paavirkning. Som Exempel herpaa kuene vi anføre: A. 719 (1319) var der paa Bjerget *Akra*, en Kjede af Libanon, henved 300 Olietræer, som en Orkan førte bort og bragte med Rod og Jord til en fjerntliggende Egn, saa at man næsten kunde troe, at de vare voxede der, medens der ikke fandtes mere noget Træ paa Bjerget.“ Ved samme Leilighed omtales Tilintetgjørelsen af St. Simeons Kloster, beliggende paa det omtalte Bjerg og ødelagt i en voldsom Orkan.¹⁾

¹⁾ Som Bidrag til at skildre Dimishkis Tidsalder tillade vi os meddele et Par Steder af samme Capitels 11te Afdeling, der har til Overskrift: „Om sjældne Ædelstene, der ere givne som Foræring af den ene Fyrste til den anden, og Angivelse af deres Værd.“

„Da Melik ez-Zâhir Rokn ed-Dîn Beibars (+ 1277) havde erobret *Sis*, et Distrikt i Armenien paa Grændsen af Syrien, trængte en Slave ind i Statholderens Palais og fandt

Orientaliske Værker ere sædvanligen bekjendte under et dem af Forfatteren givet Navn; nærværende Skrift fører Titelen:

نُحْبَةُ الدَّهْرِ فِي عَجَائِبِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ

o: „Tidens udvalgte Samling, der handler om Fastlandets og Havets Mærkeligheder“, og er omtalt under Artikelen Nuchbet af Hadji Chalfa: „Nuchbet ed-dahri er et Værk af Sheiken Shems ed-Din

„der et Trikskispil, hvis Brikker vare af rød og gul Hyacinth, med et Bæger af Diamant og Bræt af Guldtraad. Idet han greb det, faldt to Stykker ud, som han i Hastværk lod ligge. Disse to Stykker faldt i Hænderne paa Melik-ez-Zâhir, der beundrede det fuldendte Arbejde og lod hente Formanden paa Vexelertorvet; efterat have vist ham disse og lovet ham en stor Belønning, hvis han kunde træffe hos en eller anden det Tilsvarende, varede det kun et Øieblik, da Slaven kom for at sælgè sit Bytte. Han blev strax ført for Melik ez-Zâhir, og da man havde fundet Alt det tilsvarende hos ham, tog Kongen det i Besiddelse og forærede Slaven 10,000 Dirhems.

„Da *Melik el-Manssur Kilâwun* († 1290) var i Damask 682 Hedj. = 1284, bragte man ham fra *Academiet Djawhariah* et Bord af Guld, som veiede $8\frac{1}{4}$ Rothl Damasc. Vægt; paa dette var en Figur af Guld som en Høne, omgivet af Kyllinger, ligeledes udarbejdede i Guld, med en Perle hver i Næbet af en Ærts Størrelse, medens Hønen bar en lignende saa stor som en Nød. Midt i dette Bord var anbragt en Skaal af Smaragd, saa stor som Skaalen paa en Møntvægt, fuld af Perler. Man siger, at *Melik en-Nâssir*, Fyrste i Halep, havde foræret dette Bord til *Nadjm ed-Din Djawhari*, som opbevarede det i *Academiets Forsal*; rundt om Bordet løb en Rand af fint flettet Guldtraad, der omfattede Alt, hvad der laae paa det; det stod paa 8 Ben.“ —

Endelig tilføie vi følgende Beskrivelse af en Aareladningskop, hvis indre Mechanisme er skildret paa en eiendommelig naiv Maade og kaster i Forbindelse med det Foregaaende et Lys paa en industriel Luxus og Forfinelse, der staaer i skarp Modsetning til Tidsalderens Raahed, et forøvrigt temmeligen almindeligt Exempel paa, at et Folks sande Dannelse som oftest staaer i omvendt Forhold til de Fordringer, der stilles til det sandelige Livs Nydelser. „Forstanderen for Klosteret *Acca* forærede *Melik el-Manssur* en Aareladningskop af Guld; i dens Midte er anbragt et firkantet Rum med 4 Revner i Bunden, gennem hvilke Blodet løber ned i den nedre Beholder. Her er skjult en lille Figur, hvis Hoved og Hals netop naae op til det øverste Rum. Naar Blodet, man lader løbe under Aareladningen, har naaet en Vægt af 10 Drachmer, hæver denne Figur sig indtil Brystet, hvorpaa er skrevet „10 Drachmer“; saaledes vedbliver den bestandig at løftes i Veiret, indtil man har taget 3 Unzer Dam. Vægt; da staaer Figuren lige opreist, og man hører fra inden en Lyd, der skal antyde, at man maa holde op.“ (Texten til disse 3 Afsnit findes i *Pariser Haandskriftet* fol. 42 a—b og i vort *Kgl. Biblioth. Nr. XCVI*, fol. 74 flg.)

„Abdallah b. Abi Thâlib al-Ansari, Sufiker, födt i Damask, Sheich „og Imâm i Landsbyen Rabuah i Omegnen af Damask. Det begyn- „der med Ordene: „Priset være Herren, som skabte Himmelen og „Jorden“, og er inddelt i 9 Capitler.“¹⁾ Det hörer med Hensyn til den overveiende Del af sit Indhold til den beskrivende Geographies Literatur. Uagtet Forfatteren vel i enkelte Henseender staaer tilbage for Abulfeda, sin beröimte Samtidige, navnlig ved kun sjælden at tage Hensyn til mathematiske Bestemmelser, og ved som oftest at forbigaae den kortfattede og klare Beskrivelse, der i hint Arbeide altid gaaer forud for de enkelte Byers Omtale, udmærker Dimishki sig derimod ved en langt større Rigdom paa Stof. Vi finde nemlig i det foreliggende Værk, hvis Indhold vi i Öieblikket komme til at meddele, i et concist, men dog klart Sprog, en overordentlig Mængde Bemærkninger, henhørende til de forskjelligste Videnskaber og fremsatte, naar passende Leilighed opfordrede dertil. Historie, Botanik, Zoologi, Mineralogi, den orientalske Industries og Konsts Frembringelser, vigtige Mindesmærker fra Oldtiden, have hvert Öieblik opfordret Forfatteren til smaae Undersøgelser, og bragt til at udgaae fra hans Haand et i höi Grad overraskende Mosaikarbeide, der bærer Præget af en smagfuld og udbredt Lærdom med en i Forhold til Tidsalderen ædel Aandsdannelse. En Mængde lösrevne Data, der enten oplyse et eller andet tvivlsomt Spørgsmaal i Orientens Historie, eller bekræfte en mindre sikker Gisning, enkelte større Afsnit, f. Ex. den største Del af 2det Capitel om Ædelstene, Mineralier og deres vigtigste Miner, søges forgjæves i den hidtil ved trykte Böger tilgængelige Del af den Arabiske Litteratur. Dette har formodentligen været Grunden til, at Udgivelsen af dette Arbeide allerede har

¹⁾ S. Tom. VI p. 316; ved en Forvexling af 7 og 9, en almindelig Feiltagelse i Arab. Haandskrifter, læses 7 Capitler.

været paatænkt for en Række Aar siden, skjøndt hidtil den endelige Udførelse er bleven forhindret, maaske ved tilfældige Omstændigheder, maaske ogsaa fordi Værkets compileriske Character i Forbindelse med de 3 à 4 Haandskrifters mindre tilfredsstillende Paalidelighed har frembudt eiendommelige Vanskeligheder, der lettere nu kunne hæves, da orientalske Bøgers Udgivelse har gjort saa overordentlige Fremskridt i de sidste Aartier, og desuden Haandskrifter uden nogen-
somhelst Vanskelighed laanes omkring til Udlandet fra de fleste Bibliotheker i Europa. For at bekræfte vort Udsagn om det temmeligen store Antal Værker, der have været benyttede af Dimishki, og hvoraf kun en Del først i den seneste Tid er bleven almindeligen bekendt, tillade vi os her at meddele en chronologisk Liste over de Forfattere, af hvis Arbejder Citater forekomme i nærværende Geographi:

Djâbir b. Hayjân, alchemistisk Forfatter fra Hârran og af Religion Sabier; han er bekendt i Middelalderens Skrifter under Navnet Geber og levede i det 8de Aarhundredes Slutning¹⁾;

al-Djâhidh, Geograph under Chalifen al-Mamun († 868)²⁾;

Ibn al-Kelbi Abû-l-Munder Hichâm, en af de første Muhammedanske Forfattere af genealogiske Skrifter († 819)³⁾;

Abu-l-Faradj Kodamah Ibn Dja'far, Forfatter af et geographisk Værk, der oftere citeres „al-kharâdj“: „om Afgifter“ († 948)⁴⁾;

Abu Zeid Ahmed b. Sahl al-Balchi, Forfatter af flere geographiske Værker, oftere anført († 951)⁵⁾;

1) S. de Rossi dizionario storico degli autori Arabi, Parma 1807, p. 81, og Hadji Chalfa lex. Encyclop. V. p. 82.

2) Jvfr. Aboulf. l'introduction à la géographie p. LII. og Ab. annal. Moslem. t. II. p. 230.

3) Hist. des Berbères trad. par M. de Slane I. p. 86.

4) V. Géogr. d'Ab. l'introd. par M. Reinaud p. LX.

5) S. Hadji Chalfa II. p. 23.

Ibn Wádhih Ahmed b. Abi Jácut, geographisk Forfatter fra Slutningen af det 9de Aarh., anført under Navnet *Ibn Wádhih*¹⁾;

Ibn Doreid Abu Bekr Muhammed b. al-Hasan, berømt Arabisk Philolog og Forfatter af et genealogisk Lexicon, kaldet „*al-Djemherek*“ († 933)²⁾;

Ibn Wahshiah, Forfatter af et alchemistisk Værk „*Asraru-l-shemsi wal-kamari*“ o: „Solens og Maanens Hemmeligheder“, og af et Værk om den Nabathæiske Agerdyrkning, henimod Midten af det 10de Aarh. († 930)³⁾;

Masudi Abu-l-Hassan Ali, en af de berømteste Arabiske Historieskrivere og Geographer († 956); hans Værk „*morudj-edz-zeheb*“ o: „de gyldne Enge“ af historisk-geographisk Indhold, forfattet ved A. 945, anføres ofte⁴⁾;

Ibn Haucal Muhammed Abu-l-Cásim, berømt Geograph, hvis Arbejder tildels ere bekendte ved Udgaver, levede i Slutningen af det 10de Aarh.⁵⁾;

Bedi ez-Zemán, Tilnavn for Digteren *Abu-l-Fadhl Ahmed Hamadani* († 1008); af ham anføres i dette Værk en poetisk Beskrivelse af Schakspillet⁶⁾;

Abu Bekr Chowarezmi, samtidig med den foregaaende († 994 eller 1004)⁷⁾;

Mosabbih Izz el-mulk Muhammed b. Abdallah, Forfatter af en Ægyptens Historie i 12 Bind († 1029)⁸⁾;

1) S. I. de Goeje specimen exhibens descriptionem al-Maghrabi e libro al-Jacubii Lugd. Bat. 1860.

2) de Rossi dizionario p. 64.

3) S. Chwolsohn über die Ueberr. der alt-babyl. Litterat. I. p. 710 fig., 823.

4) S. Reinaud l'introduction à la géographie d'Ab. p. LXIV.

5) S. Reinaud l'introd. à la géogr. d'Ab. p. LXXXIII fig.

6) S. Chr. Ar. par de Sacy t. III. p. 259 fig.

7) S. sammesteds p. 261.

8) S. Hadji Ch. II. p. 148 og hist. des Berbères trad. par M. de Slane I. p. 16.

Abu Omar b. Abd el-Birr fra Cordova, Forfatter af et ethnologisk Værk, bekjendt under Titelen: *القصد والأمم الى معرفة أنساب الأمم*: „Forsøg paa at fremstille Folkestammernes Oprindelse“ († 1070)¹⁾;

Abu Obeid al-Bekri, berømt Spansk Geograph og Forfatter til Værket *المسالك والممالك*: „Veie og Riger“ († 1094)²⁾;

Edrisi, berømt Geograph fra det 12te Aarh., som levede ved Roger den Ildens Hof paa Sicilien, og hvis Værk *نزهة المشتاق في اختراق الآفاق*: „Adspredelse for den, som ønsker at gennemvandre Verden“, oftere citeres³⁾;

Sama'ni Abu Saad Abd-el-Kerim, Forfatter af et Værk om Stednavne, bekjendt under Titel „*kitab el-ansab*“: „Bogen om Oprindelser“ († 1167)⁴⁾;

Samarcandi Shems ed-Din Muhammed († 1203), som skrev Anmærkninger til Nasir ed-Din Thüsis Commentar til Almegest af Ptolemæus⁵⁾;

Ibn el-Athir Izz ed-Din Ali b. Muh. al-Djezeri, berømt Forfatter af Verdenshistorien „*al-Kâmil*“: „den fuldstændige“ i 13 Bind († 1232); hans Broder *Magd ed-Din Abu-l-Saâdet*, bekjendt ved et geographisk Arbeide, der oftere citeres under Navn af *تحفة العجايب وظهرة الغرائب*: „Gave om vidunderlige Ting og sjældne Mærkværdigheder“ († 1209)⁶⁾;

Ssâid el-Andalusi Abu-l-Hassan Nûr ed-Din Ali Ibn Ssâid,

1) S. Hadji Ch. IV. p. 517.

2) S. Reinaud l'introd. à la géogr. d'Ab. p. CIII og description de l'Afrique Septentrionale par Abou Obeid al-Bekri publiée par M. de Slane, Alger 1857.

3) Om hans Liv s. Reinaud l'introd. p. CXIII fig.

4) S. Reinaud p. CX.

5) S. Hadji Chalfa V. p. 387.

6) S. ibd. II. p. 232.

bekjendt Spansk Geograph og Forfatter af flere geographiske Værker († 1274)¹⁾;

Iblandt Forfattere, der ikke ere tilstrækkeligen betegnede for at kunne bestemme deres Tidsalder, have vi endnu at tilføie:

Abu-l-Kásim fra Siráf, efter hvem der meddeles en Beskrivelse af Kampherets Indsamling;

Ahmed et-Thini og *Ahmed al-Misri* med Tilnavnet Warrák o: „Papirhandleren eller Boghandleren“ er muligens kun en og samme Person, idet Navnet Thini rimeligen er afledet af Thîna, beliggende imellem Farama og Thennis i Nedre-Ægypten, og denne Forfatter altsaa ligesaa vel kan benævnes *Thini* som *Misri* (o: fra Ægypten); af Ahmed al-Misri al-Warrák anföres et Par Gange et Arbeide med Titel المنهاج eller المنهاج, der efter de meddelte Uddrag synes at have et naturvidenskabeligt og geographisk Indhold²⁾;

Ibn el-Arabi, af hvem en alchemistisk Anskuelse anföres om Metallerne, er maaske den under Navnet Muhji ed-Din Muhammed b. Ali Ibn el-Arabi bekjendte sufiske Forfatter († 1240)³⁾;

Athârid el-Hásib Abu-l-Joqdhán eller *Joqtsán* (اليقضان eller أبو اليقضان), hvis Mening anföres om Kurdernes Oprindelse, synes at være genealogisk Forfatter;

ez-Zendjâni (afledet af Zendjân, en By paa Grændsen af Adherbeidjân) omtales som geographisk Forfatter;

al-Gháfiki, berömt Læge og Forfatter til et Værk om de ikke

¹⁾ S. Reinaud l'introduction p. CXLI fig.

²⁾ Det er uden Tvivl den samme, der omtales i Catalog. codd. mnspt Orient. qui in museo Britannico asservantur P. II (Lond. 1852) p. 183 som Forfatter til det cosmographiske Værk منهاج الفكر ومباهج العبر: „Viae cogitationis et exhilarationes exemplorum“; hans fuldstændige Navn er Djemâl ed-Din Muh. Ibn Ibrahim al-Watwât al-Warrác, † 718 Hedj. (= 1318).

³⁾ S. de Rossi Dizionario p. 40.

sammensatte Lægemedler, omtales født i Fæstningen Ghâfik, beliggende N. for Cordova 1);

el-Hariri b. Israil, en med Dimishki samtidig sufisk Digter, af hvem et Par Vers anføres i Fremstillingen af Sabiernes Lære 2);

Firoûz ed-Deilemi, som det synes en ældre Digter, af hvem et Vers anføres om Dilemiternes Herkomst. —

Indholdet af de 9 Capitler, i hvilke Dimishkis Arbeide er inddelt, og som igjen omfatte forskjellige Underafdelinger, er i Korthed følgende:

1ste Capitel om Jordens Form og de ældre Geographers Mening herom, i 10 Afsnit;

2det Capitel om de 7 Hovedmineralier og deres Dannelse, Ædelstene og deres Miner, Perler, om Bjerges og Sandbankers Dannelse o. s. v., i 11 Afsnit;

3die Capitel om Floder, Vandløb, Kilder, Brønde, i 6 Afsnit;

4de Capitel. Verdenshavet og dets Inddeling, Grunden til dets Salthed, Öer, som findes deri, i 6 Afsnit;

5te Capitel. Middelhavet og dets Inddeling, Öer, det omfatter, det Caspiske Hav og Aralsöen, om Ebbe og Flod i de Have, der staae i Forbindelse med Oceanet, i 6 Afsnit;

6te Capitel. Det Indiske Hav fra China til Zanguebar, dets Öer, mærkelige Dyr, det indeslutter, dets Ebbe og Flod, i 8 Afsnit;

7de Capitel. Beskrivelse af de østlige Lande, som tilhøre Muhammedanerne, de vigtigste Byer og deres Mærkværdigheder, i 13 Afsnit;

8de Capitel. De vestlige Lande indtil Oceanet, i 6 Afsnit;

9de Capitel. Beskrivelse af de forskjellige Menneskeracer, udgaede af Noachs Efterkommere Sem, Cham og Japhet, deres

1) Denne medicinske Forfatter omtales af al-Makkari, s. *Annal. sur l'hist. et la littérat. des Ar. d'Espagne* I. p. 934, II. p. 125.

2) Jvfr. Chwolsohn *die Ssabier und der Ssabismus* II. p. 399 fig.

Eiendommeligheder, de forskjellige Folks Tidsinddeling og deres Festdage; 9de Afsnit, der slutter hele Værket, indeholder en almindelig Betragtning over det menneskelige Legemes Bygning som det mest fuldendte i Rækken af Jordens Skabninger ¹⁾.

Med Hensyn til den Orden, hvori de enkelte Lande behandles, følger Dimishki kun for en Del det i det Foregaaende omtalte Inddelingsprincip i Klimaer; han begynder nemlig ved den yderste ham bekjendte Grændse i Syd-Ost, det saakaldte *Sin-es-Sin* med Hovedstaden i Riget *Khamdân*, *Sinia* og fortsætter Beskrivelsen af hele Asien fra Øst mod Vest i 3 efter den Tids geographiske Forestilling parallelle Bælter: det første Bælte strækker sig som anført fra den yderste Del af Bag-Indien og China (*Sin-es-Sin*) indtil henimod den Bengalske Havbugt og Coromandelkysten; 2det Bælte fra Coromandelkysten henover Hindostan, Sedjestân, Irâk el-Adjem og Irâk el-Arabi, Djebâl, Adherbeidjân, Armenien, el-Djezirah (Mesopotamien), Syrien og Palestina indtil Arabien indbefattet; 3die Bælte fra Turkestan eller Ferghanah, henover Chowarezm, Chorasân, Thaberistan, Mazanderan, Ghilan og Dilem indtil det Östromerske Riges Besidder i Lille-Asien og den sydlige Kyst af det Sorte Hav. I et særskilt Capitel, det VIII., gennemgaaer endelig Forfatteren den vestlige Del af Jordan, inddelt i lignende parallelle Bælter, men følger snart Retningen Øst til Vest, snart den modsatte: 1) Ægypten og de nordlige Kystlande fra Barca indtil Oceanet; 2) Marocco og Landene paa Grændsen af Örkenen, beboede af Berberstammer; 3) Sudan eller de forskjellige Negerstammer omkring Nilens Hovedarme o: ved Nigieren og Nilens Arme i Habessinien; det sidste Afsnit af den geographiske Beskrivelse omfatter Spanien, og hermed slutter For-

¹⁾ En fuldstændigere Analyse af dette Værks Indhold have vi meddelt i det franske Tidsskrift „Nouv. ann. des voyages” par Malte-Brun, Mars 1860; conf. Cat. codd. Orient. Mus. Britt. p. 184 Tome II.

fatteren, „fordi, som han siger, dette Land er en isoleret Halvö, beliggende Nord for Middelhavet“. Det synes, som om Forfatteren oprindelig har forsynet dette Værk med et geographisk Kaart, der imidlertid ikke findes for Öieblikket i noget mig bekjendt Haandskrift; en ganske mærkelig Beskrivelse af et saadant forekommer nemlig i Fortalen efter den iövrigt meget slette, i Maghribinsk Character af-fattede Afskrift, der findes paa det store kongl. Bibliothek¹⁾. Vi tillade os at meddele denne her, idet vi bemærke, at i Pariser-haandskriftet aldeles ingen Fortale findes, hvorimod denne fuldstændigen læses i Cod. Petropolitan. og den næsten overalt ganske overens-stemmende Cod. Lugdun. med Undtagelse af det omtalte Stykke, ved hvis Oversættelse vi altsaa kun kunne benytte Texten i det kongl. Bibliotheks Haandskrift: „Jeg har sluttet dette Arbeide med at give „et geographisk Kaart, coloreret og inddelt efter Længde- og Brede- „grader, med Angivelse af de forskjellige Stæder i den beboede Del „af Verden, for at dette kan tjene til en materiel Veiledning ved „den foregaaende Beskrivelse, og denne igjen bekræfte den geogra- „phiske Tegning. Alt, hvad der er betegnet med blaa Farve, ud- „trykker en Del af Havet, den være stor eller lille, bred eller smal; „med en lille Nuance i Farven fremstilles et enkelt Bjerg og en Ö; „den grønne Farve betegner Indsöer og Floder af enhver Störrelse og „Udstrækning; Mörkerödt, Lyserödt, Gult, Graat eller Hvidt mindre „Bjerge og Höie, der desuden ere mærkede med sorte Tverstreger; „en sort Streg, trukken paa Langs fra Öst til Vest, tjener til at an- „give Grændsen for hvert af de syv Klimaer, Egnene om Nordpolen „og de Dele af Jorden, der ere bekjendte som beliggende Syd for

¹⁾ Ved Velvillie af Hr. Prof. Wright ved Brit. Museum har jeg været istand til at se Prøver af det Haandskrift, der findes i Br. Museum af Dimishki; man finder heri Beskrivelsen af Kaartet. Forøvrigt synes Haandskriftet aldeles at slutte sig til Cod. Par., men er i høi Grad slet og unoigtigt afskrevet, fra Aar 1130 Hedj. (= 1718 Ch.).

„Æqvator. Alt, hvad der paa Kaartet ligner en Bygning eller et „Stenmonument, skal angive Beliggenheden af en Mur, en Fæstning, „en By eller et bekjendt Tempel paa Jordan“.

Idet vi nu som Prøve af Dimishkis Geographi skulle gaae over til at meddele hans Beskrivelse af Syrien med Palestina, undlade vi ikke at bemærke, at foruden det kongelige Bibliotheks kun temmeligen maadelige og upaalidelige Haandskrift, der kun sjælden kommer i Betragtning, have 3 andre Afskrifter staaet til vor Raadighed: det keiserl. Bibliotheks i Paris (Nr. 581), det keiserl. Acad. Bibliotheks i St. Petersborg (Nr. 593) og Universitet-Bibliothekets i Leyden (Nr. 464); de to sidste stemme næsten overalt sammen og ere rimeligen copierede efter et fælles Haandskrift; det første derimod, hvor Fortalen som anført mangler, har en stor Del Tilsætninger, der ikke findes i de andre¹⁾. Pariser Haandskriftet angives i Underskriften paa det sidste Blad fuldendt 845 Hedj. = 1441 Ch., og det fra St. Petersborg copieret 1098 Hedj. = 1687 Ch. efter et i Tripolis værende Haandskrift, der har ført Aarstallet 795 Hedj. = 1393 Ch. Det er meget sandsynligt, saaledes som Tilfældet er i Almindelighed med Orientalske Haandskrifter, at de omtalte Tilsætninger stamme fra senere Læsere og Afskrivere, hvorfor jeg heller Intet vover at afgjøre om den i vort Bibliotheks Afskrift tilføjede Beskrivelse af et Dimishkis Arbeide tilhørende Kaart. Den verbale Kritik er forøvrigt og navnlig ved geographiske Arbeider, der indeholde en saa overveiende Del Stednavne, en underordnet Sag, hvad Enhver, der kjender lidt til denne Art Haandskrifter, lettelig vil indrømme; det er i Almindelighed kun Sammenligningen med andre geographiske Værker, ældre Kaart, Hensyn til mange endnu uforandret bevarede Stednavne og lignende Undersøgelser, der kunne afgjøre

¹⁾ Disse Tilsætninger har jeg i Almindelighed indesluttet i Parenthes.

en tvivlsom Læsning af et enten med falske diacritiske Punkter eller ofte aldeles uden saadanne skrevet Navn. Det er derfor kun undtagelsesvis, hvor endnu en eller anden Usikkerhed i Læsningen er tilstede hos mig, at jeg angiver de forskjellige Læsemaader efter de 4 Haandskrifter; at opregne dem alle vilde saavel i en Textudgave som i en Oversættelse være et ligesaa smaglöst som overflødigt og unyttigt Arbeide.

Syrien og Palestina.

A. Bjerge.

Bjergkjæden *Sherát*, som gaaer igjennem *Hidjáz* og adskiller *Tihamah* fra *Nedjd*, strækker sig fra den Arabiske Halvö i forskjellige Forgreninger igjennem Syrien og Ægypten; til denne hörer Kjæden *Radwá* ved *Yambo* (imellem *Mecca* og *Medina*), *Subh* ved *Bezwa*, *Rayján* i *Balká*, *Adjíz* ved *Semáwet*, *Sanir* ved *Damask*, *Mokattem* ved *Cahira*, der strækker sig herved fra *Aylah*, *Amilah* i *Canaan* eller *Palestina*, hvilken er sammenhængende med *Libanon* og gaaer langs med *Kysten* af *Middelhavet*; her benævnes denne sidste Kjæde *Thiráz el-achdhar* ο: „den grønne Bord“, hvor en Mængde Fæstninger ere beliggende, tilhørende kjætterske Sekter, *Bathiniter* og *Karmather*; desuden findes ogsaa her de Fæstninger, der ere opførte for at beskytte *Nordgrændsen* af *Syrien*; fra denne udgaaer Kjæden *el-akrá*, hvorfra man overser *Havet* og *Nordgrændsen*; derpaa Bjergene *Lokkám*, der vedblive at strække sig mod *Vest* langs med *Havet*, indtil de naae en *Bugt*, der udgaaer fra *Middelhavet*, kaldet *Havet* ved *Trapezunt* (det *Sorte Hav*); herfra böie de sig mod *Nord* henimod *Landet Mathricah* til en *Bugt* af *Havet* ved *Trape-*

zunt (det Azowske Hav), gaae langs med Kysten imod Öst, indtil de naae Kurdjernes Bjergland og Báb el-abwáb (Derbend) og komme til at begrændse Chozarerhavet (det Caspiske Hav) mod Syd og Vest¹⁾.

Efter Geographen Kodamah Abu-I-Faradj meddeler Dimishki under Arabiens Beskrivelse en lignende, men langt kortere Fremstilling af samme Bjergkjædes Löb: „Bjergkjæden *Sherát*, rig paa mange Frembringelser, kaldes ogsaa *Hidjáz*, fordi den skiller *Tihámah*, beliggende mod Vest langs Havet, fra *Nedjd* mod Öst. Den strækker sig fra det Indre af Aden lige til Syriens Bjerger (*Thiráz*) og kaldes her *Libanon*; efter at være passeret *Laodicea* og de nordlige Grændsefæstninger, faaer den Navnet *Lokkám*, der strækker sig ind i Rum

¹⁾ Den her meddelte Beskrivelse af Bjerger, Floder og Søer er samlet fra forskjellige Steder i de efter Indholdsfortegnelsen angivne Capitler; den sammenhængende Fremstilling begynder først med Landets Inddeling og Omtale af de deri beliggende Stæder. — Teksten til det første Stykke om Bjergene læses i Cod. Par. fol. 9 a., til det følgende fol. 116 a.

Sherát, der her betegner den hele Bjergkjæde fra den sydlige Del af Aden indtil Kysterne af det Caspiske Hav, bruges ogsaa ofte om den enkelte Forgrening imellem det Døde Hav og Bugten ved Akaba; skjøndt Navnet efter sin Oprindelse er aldeles forskjellig fra det Hebraiske *Seir* (שַׁיִר), er det undertiden forvexlet hermed som af *Reinaud Ab. II.* p. 112. *Djebal Radwa* og *Sobh* findes begge paa *Berghaus's* Kaart („Arabien und das Nil-Land“, 1835), beliggende imellem Mecca og Medina. *Balká* er Landet hinsides Jordan og svarer til *Ammoniternes Land* imellem *Jabbok* og *Arnon*. — *Semáwet* nævnes i det Følgende med *Adjíz* eller *Adjír*; det ligger ifølge *Ibn Djubeir* p. 261 NO. for *Damask*. — *Sanír*, ogsaa kaldet *Cassium*, er en Forgrening af *Hermon*, der strækker sig NO. for *Damask*. *Ámilah* er efter *Ab. I.* p. 228 en Bjergkjæde, der strækker sig NO. for *Tyrus* og hænger sammen med *Libanon*; i denne ligger Bjergfæstningen *Shukif*; bekjendt under Navnet *Belfort* fra *Korstogenes Tid*. *Karmather* er Navnet paa en religiøs politisk Sekt, der opstod i det 9de Aarh. i Omegnen af *Cufa* og anerkjendte *Ali* og de 7 *Imåmer*; idet de forklarede en Del af *Koranens* Forskrifter allegorisk, benævnes de ogsaa med et almindeligere Navn *Báthimíter* α: „de som følge en hemmelig Lære“. Fæstningerne paa Nordgrændsen kaldes paa Arabisk „*Awássim*“, under hvilket Navn de findes paa *Berghaus's* Kaart; *Djebel el-Akra*, paa Kaartet *el-Okra*, strækker sig N. for *Ladakia-Kjæden*. *Lokkám*, der naaer op til *Anthiochia*, er vidtløftig beskrevet af *Ab. II.* p. 90. *Mathricah*, en af os foretagen Rettelse, for det her meningsløse *Masthiki* (Øen *Chios*), betegner Halvøen *Taman*, der kan betragtes som den yderste Spids af *Caucasus*. *Kurdj* er *Georgien*.

o: Lille Asien imellem Kysterne af Middelhavet og det Sorte Hav, indtil den naaer Bjerget Cabq o: Caucasus og Chozarerhavet o: det Caspiske Hav“.

B. Floder.

‘*Ási* (eg. den Stridige o: Oronthes) udspringer fra Landsbyen *Rás*, der ligger ved *Baalbek*; man siger, at dens Kilder ere ved Landsbyen *Lebuah*, hvor en Borg er beliggende, bekjendt under Navnet *Káim el-Hermel*; efter her at have dannet sit Hovedløb og være gaaet igjennem en lille *Sö*, den selv frembringer, løber den forbi *Hems*, *Hemath*, *Shayzar* [og *Amúria*]; den fortsætter sit Løb igjennem Bjergegne, indtil den naaer *Soweidiah*, hvor den danner en *Sö*, større end den ved *Hems*, og falder derpaa i Middelhavet¹⁾.

Lytha (Lythanie = Leontes) udspringer fra et Distrikt kaldet *Karak-Noëh*; efterat have optaget en Del Kilder og Vandløb vender den sig mod Libanon og gjennemskjærer Kjæden *Mashgherá*, hvor den ligeledes beriges med en Del Vandløb; efter at have passeret *Djarmak* og *Shukif*, en stor befæstet Borg, fortsætter den som en anselig Strøm sit Løb, indtil den falder i Middelhavet tæt ved Tyrus²⁾.

¹⁾ Efter Abulfeda har denne Flod ogsaa Navnet „Floden ved Hamat“ og „el-nahr el-maklub“ o: „den omvendte Flod“, fordi den tager Retning imod Nord, et Phænomen, der i Almindelighed udhæves som noget Besynderligt, f. Ex. ogsaa ved Nilen. Den kaldes efter Nogles Mening *Ási* o: den Stridige, fordi den kun ved Hjælp af hydrauliske Maskiner vander de Egne, den løber igjennem, smlg. Beskrivelsen i det Følgende under *Hamath*. *Káim el-Hermel* omtales af Dimishki som et Sabæisk Observatorie; den Sø, der dannes ved *Hems*, kaldes *Kades*. Efter Byen *Shaizar* tilføies endnu i Haandskriftet fra Par. Bibl. „*Amuria*“, der ikke findes i de øvrige Codd.; her har formodentlig en Afskriver tænkt paa Byen *Antakia* (Anthiochien), der kunde have været anført; en lille By *Amúria* omtales forøvrigt under Prov. *Halep*, beliggende ved *Orontes* imellem *Shaizar* og *Apamea*, s. det Følg. De øvrige Steder findes let paa Kaartet; jvfr. Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch. VII, p. 74.

²⁾ *Karak-Noëh*, eg. *Noahs* Stad, siges ifølge Sagnet at være *Noahs* Gravsted; den findes paa Kaartet SV. for *Baalbek* tæt ved Byen *Zahla*; det samme gjælder om de øvrige

Ibrahims Ström (Nahr Ibrahim), en lille Flod paa Kysten, hvis Vande samle sig fra Libanon og Kesrowân, løber ud i Middelhavet ¹⁾.

Jordan eller *Shariat* ²⁾, meget vandrig, udspringer ved *Bâniás* og tager Retning imod *Hulah*, hvor den danner en lille Sø, kaldet *Kadas* efter en hebraisk Fyrste, der herskede over denne Egn, og efter hvem en By er benævnt, hvis Ruiner findes i Bjergene. I den

her anførte Steder; *Shakif* eller *Shukif* og *Shkif* er den fra Korstogenes Tid berømte Bjergfæstning, ogsaa kaldet Belfort, jvfr. *Palestina* von *Robinson* III. p. 610, 652 flg.

¹⁾ *Nahr Ibrahim* er den samme som *Adonis*, s. *Berghaus's* Kaart; *Zeitschr. d. d. m. Gesellsch.* VII. p. 79 og *lex. Geogr.* III. p. 242.

²⁾ *Shariat* betyder paa Arabisk baade „Loven” og et „Vandsted”; efter den første Opfattelse har den formodentlig dette Navn paa Grund af Israeliternes underfulde Overgang under *Josva*. Det er den østlige *Jordanstrøm*, der udspringer ved *Bâniás*, de *Gamles* *Paneas*, fra en Hule, der havde Navnet *Panium* efter den hedenske Gud *Pan*; Søen *el-Hulah*, der af *Abulfeda* kaldes Søen ved *Bâniás*, svarer til Bibelens *Merom*; Navnet *Kades* har den ligeledes erholdt efter en lille Landsby *Kades* eller *Kedes*, der omtales af *Robinson* (*Palestina* III. p. 622), hvor ogsaa, som paa *Berghaus's* Kaart, *Jacobs Broen* findes under Benævnelsen „*Djisir benât Ja'cób*”; angaaende den lidt forskellige Benævnelse s. *Robinson*

Palestina t. III p. 631. En lille By *Djadr* (جَدْر), beliggende ved *Jordan*, omtales i *lexicon geograph.* ed. *Juynboll* I. p. 243; *Madjâmi* er uden Tvivl det samme Punkt, der af *Robinson* benævnes *Djisir el-Medjâm*, beliggende omtrent 2 Timers Afstand fra *Jordans* Udlob af *Thiberias Sø*, s. *Pal.* II. p. 500; de *Vandløb*, *Jordan* optager fra *Beisân*, kaldes paa Kaartet „*Mojet Beisân*” og „*Wâdi Beisan*”. *Zogar*, efter *Septuaginta* Σηγορ (*Segor*), hvis ældste Navn var ifølge *I. Mos. XIV, 2* „*Bela*”, har formodentligen ligget paa den sydøstlige Side af det Døde Hav paa en Halvø, der strækker sig ud i dette og gennemstrømmes af *Wady' Kerak*; ved *Korstogenes* Begyndelse var dette Navn endnu bevaret for denne Plads, og det er efter dette Sted, at *Arabiske Geographer* benævne det Døde Hav „*Søen ved Zoghar*”, jvfr. *Robinson Pal.* III. p. 755 flg. Vor *Geographs* Mening, at *Vandstanden* i det Døde Hav bestandig holder sig uforandret i Regntiden og Sommeren, beroer paa en Feiltagelse, idet man har iagttaget en Forskjel af 10 à 15 Fod; den stærke *Fordunstning* om Sommeren overgaaer den *Tilvæxt* i *Vandmasse*, *Jordan* bringer, og fører den høie *Vandstand* fra Regntiden igjen tilbage til et sædvanligt Niveau. *Opdagelsen* af det Døde Havs store *Fordybning*, som anses imellem 420 og 436 *Mètres* under *Middelhavet*, skyldes den nyere *Videnskabs* *Undersøgelser* siden 1837; *Hypothesen* om *Jordans* *Forbindelse* med det Røde Hav er igjen fremsat i den nyere Tid af *Leake* i *Fortalen* til *Burckhardts* *travels in Syria* 1822, jvfr. *Letronne, Journ. des Sav.*, Octbr. 1835. Omtrent de samme *Bemærkninger* gjentages af *Arabiske Geographer* med *Hensyn* til det *Caspiske Havs* *Niveau*, hvis rette *Forklaring* først er lykkedes dette Aarhundredes *videnskabelige* *Undersøgelser*. Udtrykket,

samme Sö forene sig en Del Smaafloder og Vandløb; derpaa tager den Retning imod „*Jacobs Bro*“, indtil den naaer Söen Thiberias; efter at være passeret igjennem denne Sö, træder den ind i Dalen *Ghur*. Ved Thiberias findes en Mængde varme Saltvandskilder, der ere meget mærkværdige; i den samme Sö falder ogsaa en anden Ström, som ved sit Udløb nær en lille By ved Navn *Djadr* i Districtet *Hamma*, hvor der findes en Mængde Kilder, der helbrede forskjellige Sygdomme, forener sig med Jordan, idet denne træder ud af Thiberias-Söen, ved et Sted kaldet *Djami* eller *Madjami*, beliggende i *Ghur*. De danne en eneste stor Flod, som bestandig voxer ved at modtage en Mængde Vandløb fra *Beisân*, og fortsætter sit Løb indtil *Saltsöen Zogar*, ogsaa kaldet *Loths Sö*. Denne Sö forandrer ikke sit Niveau om Vinteren, uagtet den Mængde Vand, den optager, ligesaa lidt som den aftager om Sommeren; det er i denne Sö, at Jordan udgyder sine Vande. Man har flere Meninger om Vandets Forsvinden i denne Sö; Nogle mene, at Vandet løber bort til et fjerntliggende Land, til hvis Dyrkning og Vanding det tjener, i en Afstand af henved et Par Maaneders Reise; Andre antage, at Jordbunden er særdeles varm med svovlholdig og vulcansk Natur, der bestandig lader Vandet fordampe, som trænger ned; Andre sige, at Vandet taber sig i Jorden og staaer i underjordisk Forbindelse med Havet ved *Colzum* o: det Røde Hav; ifølge en anden Mening har denne Sö ingen Bund, men naaer ned til Fisken *Behemot*. Det er fra denne Sö, man faaer Jordbeg; hverken kan noget Dyr leve i den, eller nogen Plante voxe ved dens Bred.

at denne Sö skulde naae ned til Fisken *Behemot*, er hentet fra Arabernes ældste Sagnkreds, ifølge hvilken hele Verdens sidste Grundlag er en umaadelig Fisk, kaldet „*Lebuna*“, en Fordreining af Bibelens *Livjathan* eller „*Behemot*“ efter *Hjob* Cap. XL, jvfr. min Afhandling om de Islamiske Folks alm. geograph. Kundskaber (*Ann. for nordisk Oldkyndighed* 1857 p. 79 og *Masudi, meadows of gold* I. p. 44. At alt organisk Liv er udslukket ved det Døde Hav, bekræftes af de nyere Reisende, jvfr. *Rob. Pal.* II, p. 461.

Jarmuk (Hieromax) udspringer fra Bjerget *Rayján* og falder i *Thiberias* Söen ¹⁾.

Nahr Zurcá (o: den blaa Flod) udspringer i Provinsen *Hosbân* (*Hesbon*) og falder i *Jordan* ²⁾.

Nahr el-Abtar, meget vandrig, udspringer fra et Bjerg kaldet *Sinn el-Darb*, der staaer i Forbindelse med Bjerget *Markab* ved Kysten, og falder i *Middelhavet* ³⁾.

Nahr el-abjadh (den hvide Ström) udspringer paa Bjerget *el-Akra* (*el-Okra*) og efter at have passeret *Districtet Sahjun*, falder den ved *Ladákia* i *Middelhavet* ⁴⁾.

Koweik ved *Halep* udspringer 6 Arab. Mile fra *Dábik*; efter 18 Miles *Löb* passerer den *Halep*, efter et *Löb* af 20 Mile *Kinnesrin*, og i 12 Miles Afstand herfra *Mardj el-ahmar*; den falder i en *Sö* ved Navn *Matk* ⁵⁾.

Sádjúr er en anselig Ström nær ved *Halep*; man har ledet en *Canal* fra denne til *Koweik* forbi *Bâb* og *Bozâah* ⁶⁾.

Floden ved Damask, som vi nærmere skulle beskrive ved denne *Byes* Omtale, udspringer ved *Mardj ez-Zabdáni* fra flere

¹⁾ *Jarmuks* *Löb* er ikke nøiagtigen angivet af *Dimishki*, idet den falder i *Jordan* omtrent 2 *Timers* *Reise* nedenfor dens *Udløb* af *Thiberias* *Sö*.

²⁾ *Zurcá*, *Bibelens Jabbok*, er bekendt fra *Jacobs Historie*.

³⁾ *Nahr el-Abtar*, eg. den endeløse Flod, have vi ikke fundet angivet paa noget større *Kaart*; *Markab* er den ogsaa under Navnet *Castrum Merghatum* bekendte *Bjergfæstning*, beliggende N. for *Tortosa*.

⁴⁾ *Djebel el-Okra* og *Sahjún* findes begge paa *Kaartet*, efter hvilket *Nahr el-abjadh* synes at være den samme som *Nahr el-kebír* o: den store Flod, hvis *Munding* er lidt S. for *Ladákia*.

⁵⁾ *Dábik* eller *Dabak* ligger omtrent 3 *Danske* Mile fra *Halep*, s. lex. geogr. I. p. 381; *Merdj el-ahmar* er en ved *Kinnesrin* beliggende *Slette*, s. *Edrisi Geogr. t. II. p. 136* og *Weil Gesch. des Chal. II. p. 9 Anm. 2*. De øvrige *Steder* findes paa *Kaartet* tilligemed *Koweiks* *Löb*.

⁶⁾ *Sadjúr* falder i *Euphrat*; den omtalte *Canal* findes angivet paa *Kaartet* forbi *Byen* *Bâb*; *Bozâah* hører til *Bâbs* *Distrikt*, s. *Ab. géogr. par Reinaud p. 266 Ar. Text*.

Kilder som *Delle*, beliggende lidt ovenover *Zabdani*, *Fidjeh* og andre i Forbindelse med *Wâdi Barada*; dens Hovedkilde befinder sig nedenfor Bjerget ved *Mardj ez-Zabdâni* i Nærheden af en Landsby kaldet *Safirah*¹⁾. I det samme Bjerg er en dyb Afgrund, hvis Dybde er ukjendt, idet man kan kaste en Sten ned, saa stor som neppe to eller tre Mand kunne bære, uden at man kan høre nogen Lyd. Fra samme Afgrund opstige ligeledes bestandig Dampe, der selv om Sommeren frembringe Skyer, som falde ned som Regn. Rigtigheden heraf kan jeg selv bevidne.

C. Indsöer og mærkelige Kilder.

Imidlertid *Saltsöer* er *Zogarsö* eller „*Det stinkende Hav*“ (det Døde Hav) særdeles mærkelig; det ligger imellem begge Siderne af det nedre Jordanbassin *el-Ghâr*, og intet levende Dyr kan leve deri. Det er 7 Parasanger i Længden og i Bredden omtrent 3²⁾, efter

¹⁾ Kilden *Fidjeh* ligger NV. for *Damask*; i lidt længere Afstand *Mardj-Zabdâni*; den hele Egn er nøiagtigen beskrevet af *Seetzen*, der foretog en Ridetour fra *Damask* til denne Kilde, s. *Reisen durch Syrien, Palestina etc.*, herausg. von *Kruse* I. p. 136—140; Kilden *Delleh*, et Navn, hvis Udtale er uvis, idet desuden *Codd. Petrop.* og *Lugd. læse Dâle* (دولة), have vi ikke fundet andetsteds omtalt. De øvrige her omtalte Punkter ere at finde paa *Berghaus's* Kaart, *Seetzens* Taf. I. og Kaartet, der ledsager „*Reisebericht über Hauran u. die Trachonen von Dr. Wetzstein*“, et særdeles nøiagtigt og interessant Arbeide. Den her beskrevne Afgrund synes at være den af *Seetzen* efter Omtale beskrevne, beliggende 3 à 4 Dageiser fra *Damask* paa Veien til *Palmyra*; den har Navnet *Om-Um*, s. *Seetzen* I. p. 268.

²⁾ En Parasange er omtrent $\frac{2}{3}$ geogr. Mil; den indeholder 3 Arab. Mile, jvfr. min *Afh. om de Islamiske Folks geogr. Kundskaber* p. 95. Det Døde Havs Længde angives i *Almindelighed* til 80 Kilometres og dets Brede til 20 à 24 Kil., der stemmer temmelig overens med *Robinsons* Angivelser af imellem 10 til 12 tyske Mile i Længden og $2\frac{1}{2}$ i Bredden. *Dimishkis* sidste Maal for Længden er vel stort. Med Hensyn til *Asphalten*, der findes i det Døde Hav, bruger *Joseph. Bell. Jud. IV. 8, 4* i sin Beskrivelse heraf aldeles de samme Udtryk som *Dimishki*, „at det paa mange Steder lader opstige sorte Masser *Asphalt*, som svømme paa Overfladen og ligne i Størrelse og Udseende *Tyre* uden Hoved“. Efter *Burckhardt* løsrives disse Masser fra en Klippe paa den østlige Kyst og kastes i Havet, hvor de drives med Søgangen til den modsatte Bred, s. *Burckhardts* *Reisen von Gesenius*

en anden Angivelse 60 Mile = 20 Paras. i Længden og 4 Paras. i Bredden, hvilket er det Rigtige; man faaer herfra, som vi allerede have omtalt, en Art Ler, kaldet Jödebeg (Hummar); det stiger op fra Bunden af Söen og kastes i Stykker saa store som en Baad, hvilke man giver det tekniske Navn „Köer“, imod Strandbredden, alt efter Vindens Retning, imod Öst eller Vest. Ere disse Stykker meget store og talrige, siger man, at det er et velsignet og frugtbart Aar, men ere de smaa, er det ufrugtbart; dette Beg anvendes til forskjellig Brug. Tilforn laae 5 Byer ved denne Sö, hvis Navne angives at være: So'dah, Sa'bah, Gomorrah, Duma og Sodoma; denne sidste var den vigtigste, men foraarsagede ved sin Ugudelighed de Övriges Undergang.

Ved Bredderne af *Thiberias Sö*, nær Byen af samme Navn, er der en Del Kilder, den ene nær den anden, med varmt og salt Vand; i den sydligste af disse kan man koge Æg og Kjöd; dens Vand er blandet med Svovl og Salt ¹⁾).

Nær *Tizin* i Districtet *Djumah* er en Sö med varme Kilder og et mærkeligt Bad; man veed ikke, hvorfra Vandet i disse kommer, eller hvorhen det har sit Aflöb ²⁾).

II. B. p. 664. Efter Seetzen, der i Slutningen af Jan. 1807 opholdt sig ved det Døde Hav og indhentede Oplysninger om Asphaltens Forekomst hos Beboerne, hører denne til de største Sjældenheder (s. Seetzens Reisen II. p. 372 flg.); de nyere Undersøgelser af Robinson og L. v. Buch stadfæste derimod fuldkommen Dimishkis Anskuelse, at Asphalten stiger op fra underjordiske Kilder og løsrives fra Bunden ved en eller anden Jordrystelse, hvorefter den som i Jordskjælvvet 1834 driver om i store Masser paa Overfladen af Vandet, s. Robinson Palestina II. p. 464 og III. p. 162–70, 782 flg. Denne korte Bemærkning om Asphalten har jeg forøvrigt taget fra 2det Cap. 8de Afdeling, der handler om forskellige mineralske Frembringelser (Par. Cod. fol. 39 b).

¹⁾ Burckhardt angiver som Dimishki den sydligste Kilde for den varmeste, og at man ikke kan holde Haanden i dens Vand, s. II. p. 573, jvfr. the itinerary of Benj. of Tudela ed. Asher I. p. 81 og II. p. 103. Robinson angiver Vandets Temperatur til $49\frac{2}{3}^{\circ}$ R., s. Pal. III. p. 506 flg.

²⁾ Distriktet *Djumah* og *Tizin* ligge NO. for Halep; den sidste regnes af Abulfeda blandt de nordlige Grændsefæstninger; paa Berghaus's Kaart angives denne Kilde „Hamâm

Söen *Fámia* (α: Apamea) gennemstrømmes af 'Ási (Orontes), saaledes at man kan see Forskjellen imellem begges Vand; den er rig paa forskjellige Arter Aal (Ankelis og Selwer = Silurus), som man ikke finder andetsteds ¹⁾).

Kilden og Bækken *Solwán* (Siloah) ved Jerusalem har et eiendommeligt Vandløb; efter hver 3 Timers Forløb eller lidt mere stiger Vandet indtil henimod 3 Favne over den laveste Vandstand, som det indtager efter 3 andre Timers Forløb; ved hver 6te Time vender den tilbage til samme Niveau. Den er saaledes underkastet en Art regelmæssig Ebbe og Flod, der idelig gjentager sig ²⁾).

I Egnen *Tsidjdján* paa Veien imellem *Ghazza* og *Ailah* er der en Dal med en Mængde Vandkilder, der give rigeligt Vand om Vinteren, men sparsomt om Sommeren. I den samme Dal er en Kilde omgivet med en Stenlægning i en Omkreds af 6 Qvadratalen; den aabner sig i en Vandbeholder omtrent saa stor som en Kobberspand, hvormed man vander Qvæget; denne er altid fuld af Vand, uden at dette dog nogensinde løber over; tager man endog en Spand af det saa stor som hele Vandbeholderen, finder man denne strax igjen fuld, som om aldeles Intet var taget. Om alle Verdens Mennesker hentede Vand herfra, vilde dens Vandstand dog evindeligt blive uforandret ³⁾).

varme Quelle" ved den lille Flod *Afrín* Syd for *Rawendán*, jvfr. Ab. I. p. 267 Art. *Ráwendán*; *Burckhardt* beskriver disse Kilder, beliggende $\frac{3}{4}$ Time fra den høire Bred af *Afrín*, som stærk svovlholdige og med en Temperatur af 102° F.; Badene benyttes til medicinsk Brug, s. *Burckhardt* Reisen II. p. 996.

¹⁾ Denne Sø, der dannes af *Orontes*, er meget omstændelig beskrevet af *Abulfeda*, s. *Reinauds* Overs. p. 50.

²⁾ Dette mærkelige Phænomen, som *Folketroen* har søgt at forklare ved, at en stor Drage ligger skjult i Kilden og holder Vandet tilbage, naar den er vaagen, hvorimod det flyder, naar den sover, er iagttaget og udførligt beskrevet af *Robinson* (*Pal.* II, p. 155 fig.), Den virkelige Grund er endnu ubekjendt.

³⁾ Vi have ikke kunnet finde noget Punkt *نجان*, hverken i Reisebeskrivelser eller paa Kaartet; det omtalte Phænomen har forøvrigt i en vulcansk Jordbund ikke noget særdeles

Ved *Örnehöien* (tsanijet el-okâb) i Omegnen af Damask er paa Toppen af Höien en Hule, hvori findes et Hul i Omkreds som en stor Kop, hvilket til enhver Tid paa lignende Maade er fuldt af Vand; om ogsaa Tusinder hentede Vand derfra, kunde det forsyne dem Alle rigeligen; men lader man det urørt, mærkes ikke mindste Forandring i dets Vandbeholdning ¹⁾.

Ved Bjerget *Zabud* i Safads Distrikt ligger en lille By ved Navn *Meiron* ²⁾ med en Hule, rig paa Vandløb og Cisterner, som dog hele Aaret igjennem ere aldeles tørre; man finder der ikke Spor af Vand eller Fugtighed. Kun paa en bestemt Dag om Aaret samles her Jøder rundt omkring, fra fjernt og nær, Agerdykere og Andre, og gaae idelig ind og ud af Hulen, som vedbliver at være tør, indtil pludselig Vandet begynder at strømme ud af alle disse Cisterner og Vandledninger og udbreder sig i Hulen en Time eller to; derpaa standser Alt igjen. Dette er en Festdag blandt Jøderne, der bringe af dette Vand, kaldet „Meirons Vand“, til fjerntliggende Lande til Lands og til Søes. Imellem Meiron og Safad er en Dal ved Navn *Dalibah* (?) med en Kilde, der sprudler frem af Jorden, omkring hvilken

Mærkeligt ved sig. I Cod. Paris. tilføies endnu til Slutningen: „Afskriveren af dette Værk siger: „Jeg har set dette med egne Øine og har selv hentet Vand her med Karavaner fra Ghazza og Andre; ogsaa paalidelige Arabere have bekræftet dette sigende: „vi, vore Fædre og Bedstefædre have hentet Vand her. Denne Brønd har holdt sig uforandret“. Det samme Tillæg findes i Cod. Haun., kun med den Forandring i Begyndelsen: „Afskriveren af den Cod., af hvilken vor Copi er tagen, siger“ o. s. v.

¹⁾ Tsanijet el-Okâb o: Örnehöien, ligger ved Indgangen i Dalen ved Damask (Ghûta) paa Veien til Hems, s. Lexic. geogr. I. p. 230 og Ibn Djubair p. 261.

²⁾ Meiron, en Landsby, ligger 1 Mil VNV. for Safad, og er et berømt Valfartssted for Jøder, idet man antager, at flere ansete Rabbimere, som Hillel og Schammai, ere begravne her; til Rabbi Simeon b. Jochais Grav drage Jøderne aarlig i Procession og opbrænde de kostbareste Gjenstande, de besidde. I Jødiske Legender siges, at i Hillels og Schammais Gravhule fandtes en Stenvase, der fyldtes af sig selv med Vand, naar en from Mand traadte ind i Hulen, men forblev tom ved en Uværdigs Besøg, jvfr. Rob. Pal. III. p. 597 og the itinerary of Benj. of Tudela I. p. 82, II. p. 107.

man samler sig et Par Timer for at bade sig i dens Vand og drikke deraf; naar da pludselig Kilden ophører at give Vand, og dette aldeles forsvinder, istemmer Forsamlingen en Bön: „o velsignede Lærer, vi ere tørstige“, hvorpaa Vandet igjen strømmer ud. Saa ofte det ophører at rinde, gjentage de Bönnen, hvorefter det kommer igjen, og denne Skik gjentages uforstyrret i Aarenes Løb¹⁾.

Nær ved *Markab*, en af Grændsefæstningerne imod Nord, ligger en lille By ved Navn *Kûz* med en varm Kilde; dennes Jordbünd indeholder en Art sort Ler; naar man dypper et Stykke Tøi ned i den, farves det kulsort, og denne Farve gaaer hverken bort ved Vadskning eller taber sig med Tiden²⁾.

Lige ved *Tripolis* er en Kilde ude i Havet, hvis Vand er fersk og overgaaer, idet det sprudler frem, Saltvandets Smag; det forhindrer endog smaae Baade fra at komme nær ved den Kraft, hvor med det springer op; det holder sig fersk midt i Saltvandet.

Imellem *Hems* og *Salamiyah* er en Hule i et Bjerg, hvorfra en Damp uophørlig stiger op og indhyller Alt i en mørk og tæt Sky. Naar man gaaer ind i denne Hule, er det som om man var i et varmt Bad paa Grund af Hede og Vanddampe, der stige op af en Brönd midt i Hulen; man hörer Vandet koge i Dybden, men det er umuligt at see ned i Brönden, da man vilde forbrænde Ansigtet ved de hede opstigende Dampe³⁾.

¹⁾ Navnet paa denne Dal er usikkert, da vi ikke have fundet den nævnt andetsteds; det skrives paa Arabisk *دلبية* eller *دلبية*; det synes at være et lignende Valfartssted, hvor der findes en intermitterende Kilde.

²⁾ *Markab* er omtalt i det Foregaaende; Byen *قوز* eller *قوز* er mig ubekjendt.

³⁾ *Salamiyah* ligger paa Grændsen af Ørkenen NO. for *Hems*, imellem denne By og *Hamath*.

Beskrivelse af Syrien med Palestina.

D. Inddeling og Byer.

(IX Capitels 9de Afdeling.)

Man siger, at dette Land har faaet Navnet *Shâm* (eg. en sort Plet) paa Grund af dets forskjelligfarvede Jordbund, der snart er hvid, snart sort; efter Andres Mening, fordi det ligger Nord eller til Venstre for Arabien, naar man vender Ansigtet mod Öst¹⁾, eller fordi Noahs Søn Sem steg herved; efter den sidste Forklaring er Bogstavet س ombyttet med ش for at undgaae ethvert uheldigt Varsel, der knytter sig til Navnet Sâm (eg. Ulykke, Död). Dets største Udstrækning i Længden er fra *Malathia* imod Nord indtil *Arish* mod Syd 27 Dagsreiser; i Bredden fra *Manbidj* indtil *Tharsüs*²⁾. I Romernes Tid var det inddelt i 4 Dele: en Del med Hovedstaden *Damask*; en Del, kaldet *Urden*, med Hovedstaden *Thiberias*; en Del med Hovedstaden *Hems* og en Del med *Ilia* (*Ælia Capitolina*); denne sidste kaldtes *Palestina*; hver af disse Dele var undergivet en Patriark. Da *Abu Bekr ess-Siddik* ved Islams Begyndelse vilde erobre Syrien, sendte han en Armee med en General i Spidsen til hver enkelt Del; imod *Hems* (*Emessa*) sendtes saaledes *Abu Obeidah b. el-Djarrâh*, imod *Damask* *Jazid b. Abi Sofiân*, imod *Urden* *Shorah-bil b. Hasanah*, imod *Palestina* *Amrû b. el-Âs* og *Alkama b.*

¹⁾ Den ældste Maade at orientere sig paa er at vende Ansigtet mod Solens Opgang eller Öst; paa Arabisk kaldes Öst derfor *قبول* eg. det, der ligger foran, *Nord* *شمال* eg. det til Venstre, *Syd* *جنوب* eg. „Siden” som Udmærkelse for høire Side, og *Vest* *دبور* eg. det, der ligger bagved, smlg. Reinaud l'introduction à la géogr. d'Ab. p. CXCIII.

²⁾ *Malathia* er en af de nordligste Grændsefæstninger, omtrent 1 Arab. Mil fra Euphrat N. for *Shemisat* (*Samosate*); *Arish* paa Grændsen af Ægypten ved *Wadi-l-Arish*; *Manbidj* tæt ved Euphrat; *Tharsus*, forudm Ciliciens Hovedstad, anføres af *Abulfeda* som Muhammedanismens yderste Grændse; siden Begyndelsen af det 12te Aarhundrede var denne By i de Christnes Besiddelse, jvfr. om de to Stæder *Malathia* og *Tharsus Alfraganii Elem. Astronomica* ed. *Golius* p. 264 fig. og 293.

Muhriz, hvilken sidste blev givet Befaling at blive tilbage i Landet efter dets Erobring, imedens Chalifen selv drog til Ægypten. Disse Distrikter kaldes derfor nu Djund (pl. Adjnâd ∴ Militærdistrikter¹⁾). Kinnesrin var forenet med Hems indtil Moâwiah b. Abi Sofiâns Chalifat, da Befolkningen i Irak forlod Alis Parti og kjæmpede paa dennes Side; Chalifen anviste dem da Boliger i Kinnesrin, Awâssim og Grændsefæstningerne, som han dannede til et særskilt Distrikt og adskilte fra Hems. Saaledes forblev Landets Inddeling indtil Harûn er-Rashîds Chalifat, under hvem Awâssim og Grændsefæstningerne udskiltes og gjordes til et særskilt Militærdistrikt ved Aar 170 Hedj. (= 787 Ch.); Syrien blev da inddelt i 6 Dele; under Tyrkernes (∴ Mamlukernes) Herredømme blev det endelig inddelt i 9 Dele, af hvilke den ene, behersket af Tatarer, Græker og Armener, blev udskilt fra Syrien og benævnet *Rûm* ∴ Lille-Asien. Vi skulle nærmere betragte disse 8 Dele²⁾:

I. *1ste Del* med Hovedstaden *Damask*, for Öieblikket Regjerings Sæde; den fører ogsaa Navnet *Djillik*, *el-Khadrà* (∴ den grønne),

¹⁾ Som bekjendt opførte Hadrian istedetfor det ødelagte Jerusalem Staden „*Colonia Aelia Capitolina*“, i Almindelighed kaldet *Aelia*, A. 137; af dette Navn er det Arabiske „*Ilia*“ opstaaet ved en let Lydforvandling, jvfr. Ewald *Gesch. d. Volks Isr.* VII p. 379. Distriktet *Urden* eller *Urdun* omfattede Sûr (Tyros), Acca, den øvre og nedre Jordan Dal; en Linie draget fra Carmel over den nordligste Spids af det Døde Hav gjennem Leddjun og Nablus adskilte Filistin (Palestina) fra Urdun; Filistin omfattede Cæsarea, Jericho, Jerusalem, Ascalon og Ghazza, Bjergdistriktet Sharât øst for det Døde Hav, Zoghar eller Diârcaum-Luth indtil Ailah ved den Arabiske Bugt, s. Meracid (*lexicon geogr.*) ed. Juynboll I. p. 45, II. p. 362. Abu Bekrs her i Korthed berørte Forberedelse til Syriens Erobring, der fuldendtes i Begyndelsen af Omars Chalifat efter det blodige Slag ved Jarmuk den 23. Aug. 634, er vidtløftigen fremstillet af Caussin de Perceval *Essai sur l'hist. des Arabes* III. p. 425—50 og Weil *Gesch. des Chalif. t. I.* p. 38—46.

²⁾ At Kinnesrin oprindeligt dannede med Emessa et Distrikt, men skiltes senere herfra for at udgjøre med Manbidj og Antiochia et selvstændigt, omtales af Golius i Anmærkningerne til Alfragan. *Elem. Astronom.* p. 277; denne Udskillelse siges her at være foretaget af Moâwiahs Søn og Efterfølger Jezid, smlg. Weil *Gesch. des Ch. I.* p. 278. Harûn er-Rashîd oprettede heraf et eget Distrikt kaldet „*Awâssim*“ ∴ Militærgrændsen, omtrent det samme som „ets-tsoghûr“, s. Abulfed. *annal. Islam.* II. p. 61.

Ghutah og *dsât-ul-Imâd* ٥: Söilestaden; det er en gammel By fra Aditernes Tid, beliggende til Dels i en Slette og til Dels i en hjergrig Egn, og en af de sundeste, smukkeste og rigeste Byer i Verden¹⁾.

¹⁾ Djillik forekommer oftere som Navn for Damaskus, f. Ex. i et Vers, digtet i Anledning af en Kadhis Forflyttelse fra Damaskus til Halep:

أَسْفَتَ لِقَدِّكَ جَلْفَ الْفَيْجَاءِ

وَتَبَاشَرْتُ لِقَدِّكَ مَكَّ الشَّهْبَاءِ

„Ved Din Bortgang søger det prægtige Djillik og Ashshabbâ (٥: Halep) glæder sig ved Din Ankomst”, s. Ibn. Bathuta par Defremery I. p. 157. Djillik var egentlig Navnet paa en i Ghâta beliggende Landsby; Ghâta kaldes den store Slette, der strækker sig henimod 9 geogr. Mile fra SV. til NO., og hvis yderste Punkter ere *Sasa* og *Adrà*; omtrent midt imellem begge ligger Damask. Navnet Khadrâ (den Grønne) er givet Staden paa Grund af den ved de talrige Vandløb fremkaldte yppige Vegetation, og „Dsât-el-Imâd” af dens talrige Monumenter, blandt hvilke den prægtige Omaiya-Mosche indtager den fornemste Plads. I Arabisk haves to Ord for Mosche: *Djami* en Hovedmosche, hvor der holdes Prædiken om Fredagen, og *Mesdjid*, der blot tjener til Bedested; „Medrese” Academi eller Collegie er en Art smaae Mosheer, der ere indrettede til Forelæsninger; i Almindelighed findes i saadanne Stifternes Grave i afsondrede Gravcapeller kaldte „turbe”. *Khângâh* eller *Khânkeh*, oprindeligt et Persisk Ord, der betegner det Sted, hvor Sulthanen stiger af, bruges ogsaa i Betydning *Khân* om Herberge; i Damaskus har dette Ord den eiendommelige Betydning „Dervish-Kloster”, hvorfor vi have oversat det ved „Klostre”. Omaiya-Moscheen er allerede ofte beskrevet paa det Nøjagtigste og vi henviser til Ibn-Bathuta I. p. 197—214, the travels of Ibn-Djubair ed. Will. Wright p. 262—84 og blandt den seneste Tids Reisende A. v. Kremer Topographie von Damascus i Denkschriften der keiserl. Academie der Wissenschaften B. V. p. 34 fig. med Gjennemsnits-Tegning af Moscheen og dens Minareter. Paa denne Moschees Plads stod tilforn en stor Kirke, helliget Johannes den Døber, hvis Gravcapel endnu er bevaret; oprindeligt var ifølge Capitulationen ved Damaskus's Indtagelse denne Kirke bestemt til fælles Gudstjeneste for de Christne og Muhammedanerne, idet hine skulde raade over den vestlige Del, disse over den østlige; men den 6te Omaijadiske Chalif Walid b. Abd-el-Melik tilintetgjorde denne Overenskomst og var efter Sagnet den første, der ved at omstyrte Alterkorset gav Signalet til Kirkens Nedbrydelse A. 96 Hedj.; hans Broder og Efterfølger Soleiman b. Abd-el-Melik fuldendte den nye prægtige Mosche, og den for sin Retfærd og Tarvelighed berømte Chalif Omar II. eller Omar b. Abd-el-Aziz søgte ved forskellige Indrømmelser at erstatte de Christne den dem tilføjede Uret (s. Weil Gesch. des Ch. I. p. 590 og Quatremère hist. des sultans Mamlouks II., 1. p. 262—88). — A. v. Kremer giver i det anførte Værk p. 47 en Beskrivelse af to store Mosaikstykker, der endnu ere blevne tilbage: „Det første Stykke paa Moscheens nordlige Mur fremviser Afbildninger af „Palme- og Laurbærbuske, imellem hvilke Kiosker og byzantinske Paladser rage frem; det andet „Stykke paa den nordlige Side har kun Løvværk, og især Palmer. Disse Mosaikers Farve

I den ligger den store Hovedmosche, der ved sin architectoniske Skjönhed, Rigdom og Fuldkommenhed hörer til Verdens Vidundere. Om Natten midt i Maaneden Sha'bân antændes i denne Mosche 12,000 Lamper, der forbrænde 50 Damask. Cantarer (Centner) Olivenolie, foruden hvad der forbruges i Academierne, de mindre Moscheer, Capeller, Klostre og Hospitaler. Moscheens Mure ere prægtigen polerede; den største Del beklædt med Marmor, over hvilket löber en Forsiring i smeltet og forgyldt Glas eller Gips, ligesom en Fletning; de indre Vægge ere belagte med Perlemoder og prydede med Sculpturarbeide i Form af Træer, Byer, Fæstninger, Haver og Alt, hvad Religionen tillader at efterligne. Man siger, at Omar b. Abd-el-Aziz ved sit Chalifats Tiltrædelse sagde: „Hvis jeg blot vidste, om denne Emaile vilde give en Fjerdedel af, hvad der er ödslet paa den, tilbage, havde jeg Lyst til at lade den brække af“. Under Chalifen Soleimân b. Abd-el-Melik b. Merwân blev der anvendt 40

er, uagtet de ere udsatte for Sol og Regn, ligesaa frisk, som om de vare nye; de have en Guldgrund, som bestaaer af smaa Glasterninger, overtrukne med Guld og igjen glaserede; paa denne Grund ses Blade, Blomster, Krandsse og Indskrifter. Det Arabiske Ord for Mosaik فسيفسا (Fasifasâ) kommer af det græske ψῆφος. Det stemmer ganske overens med Chalifen Omar IIdens Character, naar der berettes, at han ønskede at bringe det med en saa stor Luxus anvendte Guld tilbage til Skatkammeret; i Virkelighed lod han Lampeskjæderne af Guld omsmelte, men skaanede Mosaiken, da Udbyttet af Guldets Afkradsning kun vilde være ubetydeligt, jvfr. v. Kremer p. 43. — Festen i Midten af Maaneden Sha'bân, da der forbrændes en saa stor Mængde Olie, beskrives omtrent paa samme Maade af Ibn Djubair (s. Wright Udg. p. 273); denne Fest høitideligholdes overalt til Minde om den 9de Suras Aabenbaring, hvorved Hedningerne for Fremtiden nægtedes Adgang til Kaabaen, og kaldes Lailat el-Barat efter den anførte Suras Begyndelse. — Moscheens Længde og Brede angives lidt afvigende af Ibn Bathuta og Ibn Djubair (s. Ibn Bath. I. p. 199 og Ibn Djub. p. 264), nemlig dens Længde til 200 Skridt = 300 Dhirá', Brede 135 Skridt = 200 Dhirá'; v. Kremer angiver Længden til 170 Skridt. En Dhirá', som vi have oversat ved Alen, er i naturligt Maal fra Albuen til Fingerspidsen; et Skridt (Khutwah) er 1½ Dhirá'. Hvorledes Walid lod Moscheen bedække med Blytag s. v. Kremer d. n. V. p. 43. — En Rothl er omtrent et Pund; om den nøiagtige Bestemmelse s. de Sacy Relation de l'Egypte p. 91. — Den Mærkelighed, at der ikke skulde findes Spindelvæv under Loftet eller nogen Spurv bygge Rede, omtales ogsaa af Ibn Djubair p. 297.

Kasser fint Guld foruden Marmorets og det ældre Materiales Værdi paa denne Mosches Prydelse. Dens Længde fra Öst til Vest er 282 Alen og dens Brede 210 (220) Alen; Taget er bedækket med Blyplader i Stedet for brændte Sten, af hvilke hver veier indtil $\frac{1}{2}$ Rothl ($\frac{1}{2}$ Pund). Blandt denne Mosches Eiendommeligheder er, som man siger, at der ikke findes nogen Spindelvæv hverken under Loftet eller paa Væggene, ligesaalidt som nogen Spurv, uagtet disse Fugles Mængde, lægger Æg eller bygger Rede der. Denne Bygnings store Anseelse i Verden gjør forövrigt enhver Beskrivelse overflödig. — Damask kan siges at bestaae af tre forskjellige Dele: en Del ligger udbredt i *Ghâta*; hvis den blev forenet til et Hele, vilde den danne en anselig Stad med sine Palaier, Slotte, Buegange, Ridebaner, Möller, Bade, Torve, Academier, smaa og store Moscheer, hellige Grave, Landsbyer og Marker, som intet andet Sted har at fremvise Mage til; en anden Del, beliggende under Jorden, danner en hel By af Vandledninger, Canaler, Vandbeholdninger, Rör, saa at man finder, hvorsomhelst man graver, til höire eller venstre, Vandledninger slyngede i hinanden, den ene over den anden; den tredje Del bestaaer af Bygningerne i den egentlige By og dens Forstæder; den ligner en snehvid Fugl, der hviler sig paa en grøn Eng for at stille sin Törst ved Vandet, der strömmet til den fra alle Kanter ¹⁾).

¹⁾ Som Parallelsted til denne Beskrivelse af Omegnen om Damask tillade vi os at anføre Ibn Djubair, s. Udg. p. 262, der ligeledes er citeret af Ibn Bathuta I. p. 188: „Damask er Østens Paradis og det Sted, hvor dens straalende Lys hæver sig; den er Seglet (o: den Ypperste) af Islams Stæder, vi have besøgt, og en Brud imellem Byer, hvis Skjønhed vi have beundret. Den er smykket med vellugtende Blomster og viser sig i sine Havers pragtfulde Silkeklæder. Den indtager en sikker Rang paa Skjønheds Plads og er yndigen prydet paa sit Høisæde. Den er adlet ved, at Messias og hans Moder fandt Tilflugtssted paa en af dens Høie, et trygt Sted, rigt paa Kilder (s. Koran S. XXIII v. 53); der er behagelig Skygge og frisk Vand som af Salsabils Kilde i Paradiset. Dens Bække snoe sig rundt omkring i Slangebugtninger, og dens Havers milde Vindpust forfriske Sjælen; den er prydet i straalende Klædebon for dens Beskuere og indbyder dem: Kommer hid til Skjønheds

Til Eiendommelighederne ved denne By hører ogsaa, at Slinger ikke bide indenfor dens Mure; der findes kun faae i Byen, i Ghûta og dens Omegn. Antallet af dens Haver beløber sig til 111,000, som alle vandes af et eneste Vandløb, der kommer fra *Ardh-Zebdâni*, fra *Wâdi Baradâ*, der udspringer i Dalen, og Kilden *Fidjeh*. Disse forene sig til en Strøm, kaldet *Baradâ*, der igjen deler sig i 7 Arme, hver med sit eget Navn: 1) *Nahr Jezid* α : Jezids Canal, aabnet af Jezid b. Moawiah og opkaldt efter ham; 2) *Nahr Tsûra*, gravet af en græsk Konge med dette Navn; 3) *Nahr Bânâ* eller *Bânjâs*, anlagt af Balnias, en græsk Viis; 4) *Nahr Kannawat*, disse to sidste løbe ind i Damask og dele sig i forskjellige Vandløb, Damme, Canaler og Badesteder; 5) *Nahr el-Mizzeh*, opkaldt efter Landsbyen al-Mizzeh, hvis oprindelige Navn er al-Munazzah α : „den Rene“ paa Grund af dens rene Luft, klare Vand, dens smukke Palæer, udmærkede Frugter og dens Rigdom paa Blomster, især Roser.

Hvileplads og dens Leie! Dens Jordbund er overmættet af Vand, saa at den længes efter Tørst, og de haarde, døde Stene ere nær ved at raabe efter Dig: Slaa Jorden med Din Fod, her er det friske Badested og det klare Drikkevand (Kor. S. XXXVIII, 41). Den er omgivet af Haver, som Maanen af sin Krone, som Frugten af Blomsterbægeret, og dens grønne Ghûta strækker sig ud mod Øst, saavidt Synet kan naae; hvor Du vender Blikket, til alle 4 Sider, ser Du Glandsen af de modne Frugter. Visselig har den sagt Sandhed, som taler saaledes om denne By: „Er der et Paradis paa Jorden, da er det Damask, og er det i Himmelen, da gjør denne By det Æren stridig og er det lig i Skjønhed“.

Med Hensyn til Hovedstrømmen *Baradâ*, der deler sig i 7 eller flere forskellige Smaastrømme, henviser vi til Berghaus's Kaart, v. Kremer (VI. B. Denksch. der keiserl. Acad.) Topographie von Damascus p. 34, Alfraganus Elem. Astron. ed Golius p. 128—30, Seetzen's Reisen in Syrien u. s. w., herausgegeben von Kruse, I. p. 135 fig., Kaartet til Reisebericht über Haurân u. die Trachonen von Wetzstein. Navnet paa den 3die Strøm forekommer hyppigt under Formen Bânâs, s. lexicon geogr. I. p. 141—42; at den ligesom Tsûra eller Thôra sættes i Forbindelse med et græsk Navn (Balnâs = Plinius eller Apollonius), er formodentligen kun et af de hyppigen forekommende etymologiske Indfald af Arab. Geographer. Floden Barada svarer forøvrigt til de Gamles Chrysorrhœas. Landsbyen *Mizzeh*, hos Seetzen Møshe, s. I. p. 140, nævnes meget ofte, skjøndt den her givne Beskrivelse af Rosenvands Tilberedning, saavidt mig bekjendt, intet andet Sted forekommer, jvfr. Ibn Djubair p. 279, Ibn Bathuta I. p. 236, lex. geogr. III. p. 91 og Langlès Recherches sur la découverte de l'essence de rose, Paris 1804.

Af disse destilleres Rosenvand, hvorefter de udtørrede Blomster kastes om paa Byens Pladse, Gader og Stræder i Dynger, der udbrede en ganske uforlignelig Vellugt, behageligere end Moskus, saalænge Rosentiden varer. Maaden, hvorpaa Rosenvandet destilleres, er følgende: Man graver et Hul i Jorden, $2\frac{1}{2}$ Alen (Dhirá) i Længde og Brede, hvis Sider man beklæder med Teglsten; paa den ene Side er en Dør, paa den anden et Lufttræk, ligesom ogsaa foroven et lignende, der afleder Røg og Dampe. Ovenpaa dette Ildsted sættes en stor Kjedel med Vand, under hvilken man gjør Ild af tört Brænde, og opfører ovenover en cylinderformet Bygning som et Badekar i et varmt Bad omtrent en Alen i Höide; Kjedelen bedækkes med et Lag Fletning af friske og tykke Persiske Rör, hvorpaa man lægger Glas-Retorter med Halsen og Aabningerne udad; naar dette Lag er færdigt, opfører man i en Afstand af 4 Tommer et lignende, idet man begynder med et Lag Fletning af Persiske Rör, ovenpaa hvilke man lægger Retorter, og saaledes fortsættes med et Lag Rör og et Lag Retorter indtil $1\frac{1}{2}$ Gang en Mands Höide. En Træsöile, der gaer igjennem hele Bygningen, ligefra Kjedelen til Taget, bærer dette. Man binder smaae Vaser ved Munden af Retorterne, der skulle optage den Vædske, der udestilleres af disse, som ere fyldte med Roser og lignende vellugtende Blomster. Saa ofte disse smaae Kar (kaldte رضاعات, er-Ridhaât) ere fulde, tömmes Indholdet i en stor Beholder af Glas (قرباب, Kirabet) eller af Kobber (قطعة, Kith'at)¹⁾.

Man benytter ogsaa et andet Apparat, hvor man hverken behöver Vand eller Kjedel, men blot tört Træ, som man antænder under Cylinderen (el-kurket), efter at have fyldt Retorterne med

¹⁾ Da den her givne Beskrivelse efter min sagkyndige Collega, Prof. E. A. Scharlings Mening ikke oplyses nærmere ved de 4 hertil hørende lidt ufuldkomne Tegninger, der findes i Pariser Haandskriftet, har jeg undladt at vedføie disse. — Det følgende i Parenthes indsluttede Stykke findes kun i Par. Haandskr.

Roser, Buglossus, Blomsterne af Nenuphar og Moskuspilen, Oranger, Anemoner, Endivier [og Bladene af Nelliker, som dyrkes i Omegnen af Damask]. Man construerer dette Apparat paa følgende Maade: man opfører en solid Ovn af Form som en omvendt Brönd, hvori Rög og Damp stige til Veirs som i en Skorsten, og bygger omkring denne en Mur; i Mellemrummet mellem den indre Cylinder og dette Murværk lægges Retorter, dog ikke af Glas, hvis nederste Dele vende imod Ovn, og hvis Halse gaae ud igjennem Muren. Imellem disse anbringes i den indre Væg Huller, for at lede Varmen og Rögen ud underneden, idet de herved ophedes tilstrækkeligt; man opfører en saadan Ovn med Retortlagene indtil over en Mands Höide; Mellemrummet mellem Ovn og det ydre Murværk er lukket foroven med et Tag, og man gjør den överste Del af Ovn snæver; man kan kun anvende til Forbrænding tört Brände. [Rosenvandet fra Beitun destilleres enten i en lignende Ovn eller i et Apparat af Tin, construeret som et lille Taarn og inddelt i 2 Rum: det nederste til fint Kul eller tört Brände, og det överste, bestemt til at lede Heden og Dampene ind under Retorterne, der ere 3 à 4 i Tal, er forsynet i Bunden med Trækhuller. I et saadant Apparat af Tin anvendes Sivfletninger overtrukne med en Lermasse; det kaldes paa Græsk (اتصال) „atsäl“ (?). Dets Retorte er af Glas eller Tin, hvis Bund undertiden, naar man vil anvende en stærk Hede, hviler paa et Underlag af Salt eller Ler; man antænder Ilden under denne, og den destillerede Vædske er af en ren Farve og Lugt og fuldkommen klar. — Det Hakimitiske Glas er en græsk Opfindelse, og Destillationen foregaaer kun ved Damp og ophedet Vand.] Rosenvandet fra Mezzeh udföres til alle Lande i Verden, til Hidjáz, Yemen og Habessinien, Indien, Sind, China og de Lande, der ere beliggende hinsides imod Nord; det kaldes ez-zahr و: „Blomsten“. Som Exempel paa en sjælden Dyrtid af Roser

anføre vi: den øverste Hanefitiske Cadhi og hans Broder Hariri eiede et Stykke Land kaldet „Shûr ez-zahr“ 110 Skridt i Længde og 75 i Brede, hvoraf solgtes 20 Cantharer (Centner) Roser til en Pris af 22,000 Drachmer; dette passerede Aar 665 Hedj. = 1267 Ch. Den 6te Strøm *Dâraija* har det høiest beliggende Vandløb, og det Sted, hvor den skiller sig fra Hovedstrømmen, er længst bortliggende; den er opkaldt efter en vitudstrakt Landsby¹⁾, der frembringer Grønsager i Overflod; her findes Abu Muslim Kawlânis og Abu Soleiman ed-Dârânis Gravsteder. Under Aaret 699 Hedj. = 1300 Ch. fortælle Annalisterne, at nogle Landfolk her saede 2¹/₂ Sæk (غزارة) Melonkjærner af den gule Art, men en pludselig

¹⁾ Om Landsbyen *Dâraija*, beliggende omtrent 1 Mil Vest for Damaskus, jvfr. Ibn Djubair p. 283, Ibn Bathutah I. p. 226, v. Kremer i Topogr. von Damaskus (VI. B. Denkschriften der keis. Academie) p. 34, Quatremère hist. des sult. Mamlouks I., 2 p. 262; Abu Soleimân ed-Dârâni og Abu Moslim el-Kawlâni ere Navnene paa to berømte hellige Sufikere; den første, opkaldt Dârâni efter Landsbyen Dâraijâ, døde 215 Hedj. (830), s. Abulfeda annal. Islam. II. p. 153 og d'Herbelot bibl. Orient. p. 263 Art. Dârani; den sidstes Dødsaar er mig ubekjendt.

v. Kremer (S. a. S.) omtaler ligeledes en Melonart fra Daraija bekjendt for sin Fortrinlighed under Navnet „Battich ed-Dârâni“. Det Arabiske Ord for Sæk غزارة udtrykker et vist Maal, som imidlertid er forskjelligt paa de forskjellige Steder; det angives til 1¹/₄ Ardeb Ægyptisk Maal, eller ifølge Ibn el-Athir lig 14 Makuk Mosuls Vægt, jvfr. Quatremère hist. des sult. Mamlouks I., 1 p. 133. *Djukandâr* betegner den, som har opnaaet en stor Færdighed i en Art ridderlig Øvelse, Boltspil til Hest, der egentlig stammer fra Persien, og derfra er gaaet til Arabien, Grækenland og enkelte Dele af Europa. Den Stok, hvormed Bolten drives i Veiret, kaldes جوكان og beskrives saaledes: „en malet Stok omtrent 4 Alen (Dhira') lang, som ender i et glat poleret udhulet Stykke omtrent 1¹/₂ Alen langt“. Hos Grækerne i Constantinopel betegnedes dette Spil med Ordet τζυυάτιον og τζυυαυίτζιου, afledede af „Djukân“; Endelsen „Dâr“ er paa Persisk „den, som holder“; muligen er den franske Benævnelse „jeu de la chicane“ om dette Spil af samme Oprindelse, jvfr. Quatremères Afhandling om dette Ord i hist. des sult. Maml. I. p. 121—32 og Lane Arab. Night Entertainments I. p. 76 med Afbildning. Ordet Mushidd, مُشِدِّت, som vi have oversat ved Intendant, hører til de Ord, man forgjæves vilde søge forklarede i noget Lexicon; dets Betydning er oplyst ved en Mængde Exempler af Quatremère hist. des sult. Maml. I., 1. p. 111: „un officier établi pour surveiller les travaux de tout genre, stimuler la paresse des employés, presser le paiement des droits de douane et autres contributions“.

indtrædende Frost tilintetgjorde Udsæden, saa at de bleve nødte til at saae paa ny; dette overværede Intendanten over Libanon, den bekendte Djukandâr, der var Gouverneur over Fæstningen Safad; og det er efter hans egen Optegnelse dette er berettet.

Den 7de Ström *Baradâ* løber i den nederste Del af Dalen, og det er fra denne, de omtalte 6 Arme udskille sig, der igjen dele sig i en Mængde Bække og Forgøninger over hele Ghutaen, saa at der ikke bliver en eneste Plet Land tilbage, hvor, saafremt det er muligt, Vandet ikke trænger hen og overridsler med et regelmæssigt Løb. Hovedstrømmen af Barada fortsætter derpaa sit Løb imod Öst igjennem Landsbyer og Enge, opdyrkede Marker og Hede-strækninger, indtil den tilsidst falder i en Sö Öst for Damaskus i Distriktet *Adsrâ*, der er beplantet med Rör og Sivplanter¹⁾. I den

Der gives forskjellige „Mushidd“, saaledes en kaldet *مشيد الشون*: Inspecteur over Kornmagaziner. Gouverneur kaldes paa Arabisk *Nâib*; af disse var Gouverneuren i Damask den første i Rangen og førte Titel „Kâfil es-Sulthanet“: Sulthanatets Repræsentant, idet han næsten i alle Henseender var beklædt med en lignende Magt; Syrien var, som vi have set, delt i 8 Provindser eller Fyrstendømmer (Mamlakah), der regjeredes i Sulthanens Navn af Nâibs, og havde hver sin Throne eller Hovedstad, *كمرسى*.

¹⁾ *Adsrâ* eller *Adrà*, Floden A'hwadj (Aawadj) og Søen, hvori denne taber sig, ere angivne paa Kaartet, den sidste under Navnet „Bahr el-Merdj“, Engsøen, jvfr. Seetzen's Reisen I. p. 286 og v. Kremer Mittel-Syrien und Damaskus p. 176. *Dâraiija* er allerede nævnt i det Foregaaende. *Bait-Lihja* eller *Bêt-Lahjá*, s. Seetzen I. p. 322 og Kaartet i B. IV. *Mezzeh* omtalt, Distriktet *Zenâr* (الزنار) har jeg ikke fundet nævnt andetsteds. *Berzeh* N. for Damask, s. Wetzsteins Kaart i Reisebericht über Haurân, Quatremère hist. des sult. Maml. I, 1. p. 87, v. Kremer Mittel-Syrien und Damaskus p. 178, 184 og Topogr. von Damaskus i Denkschr. d. k. Acad. VI. p. 35. *Merdj*, eg. Eng., s. Topogr. von Dam. p. 35 og Quatremère hist. des sult. Maml. p. 261. *Djebhe*, efter v. Kremer beliggende ved Barada, s. Topogr. p. 32. *Sanir* og *Lubnân* ere Kjeder af Antilibanon, som Nord for Damask kaldes *Senir*, omtrent ved Baalbek faaer den Navn af Lubnan, s. Ab. II., 1. p. 89. *Wâdi Teim* er Navnet paa en Ström, der udspringer paa Antilibanon ovenover Rasheya og falder i Huleh; den danner en rig og frugtbar Dal, i hvis øverste Del ligger Rasheya, i den nederste Hasbeya, s. Rob. Palest. III, p. 610; i Rosenmüllers Anal. Arab. omtales den samme Dal. III. p. 22 Arab. Text. De i Parenthes indsluttede Navne findes ikke i Codd. Petrop. og Lugd. og høre heller ikke til Ghûtaen. *Djobbeh 'Osail* imellem Damaskus og

samme Sö falder ogsaa en anden Flod, kaldet *Ahwadj* ๑: den bugtede, der oprindelig dannet ved Sneens Smeltning og smaae Vandløb bliver til en anselig Ström. Iblandt Distrikter og Landsbyer, der høre til Damask, ere 90 beliggende i Ghûtaen; vi nævne her følgende: *Daraija*, *Bait-lichja*, *Mezzeh*, *Zenâr*, *Berzah*, det egentlige *Ghûta*, *Mardj*, *al-Djebhe*, *Sanir*, [*Lubnân*, *Kerân* beliggende midt i Dalen *Taim*,] *Djobbeh* *Assâl*, *Karâ*, *Nabk*, *Kothayfah*, *Mahin*, *Sadad*, *Wâdi Barada*, [*Kafur*,] *Sahrâ*, *Bait Djannâ*, *Adjir*, *Djaulân*, *Akraba* og det omkringliggende *Djaidour*, *Nawah*, *Sharâh* hørende til *Ledjâ*, *Semâweh*, *Bewârish*, *Bekâa el-Aziz* og *Bekâah Baalbek* med en Kilde nær *Kerek-Noëh*, hvorfra Vandet sprudler frem, kaldet *Syndflodens Ovn*; ganske nær herved er en stor Platan,

Baalbek. s. lex. geogr. I. p. 240; i vore Codd. læses *Dj. Assâl*, en Læsemaade, vi ikke have villet forandre. *Kâret*, efter lex. geogr. II. p. 377, ligger paa Veien mellem Hems og Damask, jvfr. *Ab. géogr. t. I. p. 229* og *Bergh. Kaart*, Nord for *Nebk*; Syd for denne *Kothayfah*, jvfr. v. *Kremer Mittel-Syrien u. Damaskus p. 192, 199* og *Seetzen's Reisen I. p. 279*; efter lex. geogr. II. p. 435 ligger *Kotheifeh* tæt ved *Thaniet el-Okâb* (s. i det Foreg.) paa Veien til Damaskus fra Hems. *Mahin* (Mhin) og *Ssaddad*, s. *Seetzen's Reisen I. p. 279*, hvor disse Stæder omtales som rige paa Kali; paa *Berghaus's Kaart* er angivet et Sted *Sudud*, formodentlig identisk med *Ssaddad*; *Wadi Barada* er „*Baradas Dal*“. *Kafûr* (كفور) er forbigaaet i *Codd. Petrop.* et *Lugd.*; vi kjende ikke noget Sted af dette Navn, hvis Beliggenhed passer, med mindre det er identisk med *Kphêr* (الكفير), s. *Seetzen p. 322*.

Sahrâ er Ørkenen Øst for Damaskus henimod Euphrat. *Bait-Djennâ* (بيت جننا) er mig ubekjendt. *Adjir* eller *Adjiz* er omtalt som en Bjergkjæde i Nærheden af *Semâweh* (i det Foreg. p. 20), et Distrikt henimod Euphrat. *Djaulân* (Gaulanitis) Øst for *Bahr Thiberias*; det siges i lex. geogr. I. p. 277 at være det samme som *Djaidur*, (*Ituræa*), s. *Berghaus's Kaart* og *Seetzen I. p. 34*. *Akraba* er efter lex. geogr. en By i *Djaulân*, s. II. p. 267. *Nawah*, s. *Seetzen I. p. 34* og lex. geogr. III. p. 233, beliggende i *Djaulân*, paa *Berghaus's Kaart* „*Nowa*“. *Ledjâ* er det store vulcanske Terrain Syd for Damask; i dette ligger *Shâ'ra*, s. *Wetzstein Kaart* og *Seetzen Reisen I. p. 285 fig.* *Bewârish* (بوارش) eller *Buârish* ligger i *Bekâa h ๑*: Dalen imellem *Libanon* og *Antilibanon*, s. *Burckhardt's Reisen in Syrien von Gesenius I. p. 79*. Om *Kerek-Noëh* s. i det Foreg. p. 27, *Lebuah* s. p. 27. Den her omtalte Kilde er formodentligen den samme, som beskrives af *Burckhardt*, s. *Gesen. Udg. I. p. 57 fig.*; p. 50 s. V. findes iblandt Landsbyer om *Baalbek* *Kerak* og *Lebue Ghartah* (غمرته) er mig ubekjendt.

hvis Grene udbrede sig til alle Sider, og som man sjælden ser Mage til. [Ved Karek-Noëh er en Grav udhugget i Klippen, 51 Skridt lang; man siger, at Noah er begravet her; Distrikterne *Gharta* og *Lebua*.]

Iblandt Byer med tilhørende Distrikter, beliggende i Omegnen, er *Baalbek*¹⁾, en gammel By fra Aditernes Tid; man finder her Mindesmærker fra Abrahams, Moses's, Salomons og Grækernes Tid; udhugne Søiler, hver i Høide 40 Alen, foruden den Del, der er skjult i Jorden, med Capitælerne forbundne, saa at de danne en Art Arcader. Fæstningen i Baalbek har to Taarne, der ere sammensatte

¹⁾ Angaaende Ruinerne i Baalbek jvfr. Wilson II. p. 377—386, Seetzen I. p. 182 og Burckhardt I. p. 56. I 2det Capitels 9de Afdeling (fol. 15 v. Cod. Par.) forekommer endnu følgende Beskrivelse om Baalbeks Ruiner: „I Fæstningen ved Baalbek findes en Stenbygning, 50 Alen i Høide, 30 i Længde og Brede; Taget er af Sten, og i Midten er en Ørn afbildet med udsprede Vinger; paa de 4 Hjørner er 4 Afguder, der føre Navn af *Wadd*, *Suwa'*, *Jäguth* og *Jauk*. Porten, som lukker denne Helligdom, er af Sten; det er en af de største Mærkværdigheder i Bygningsform”. Paa et andet Sted (fol. 17 v.) i samme Afsnit: „Fæstningen i Baalbek hører til de mærkværdige Bygninger; ved Stenbrudet ser man endnu den 4de af de Blokke, hvoraf 3 ere anvendte, og som ligger hen til en ubestemt Tid. Man finder her Søiler, 20 Alen i Høide, foruden de 4 Alen, der ere nedsænkede i Jorden, og over 2 Alen i Omkreds; de beløbe sig omtrent til 60 i Antal. De ere forsynede med Architraver, der vare hestemte til at bære en solid Bygning”. Sammenligner man den første Del af denne Beskrivelse med Seetzens I. p. 183 og tager Hensyn til den Forskjel i aandeligt Standpunkt, der finder Sted imellem det 13de Aarhs. Muhammedaner og det 19des Orientalist, for hvem de ældre Arabiske Afguder *Wadd*, *Suwa'*, *Jäguth* og *Jauk* (s. om disse Caussin de Perceval Essai I. p. 214, 113, III. p. 241) ere „Mercur eller andre Genier”, kan Overensstemmelsen i Beskrivelsen neppe tænkes større; det Ord, vi have

oversat ved „Helligdom”, er paa Arabisk *Birbâ*, „*بئر*”, et oprindelige Ægyptisk Ord, s. de Sacy Relation de l'Eg. par Abdallathif p. 230. Med Hensyn til den sidste Del, hvor Stenbrudet beskrives, sammenligne man Burckhardt I. p. 56. Om *Kâmid* s. Ab. Géogr. I. p. 249 og Robinson III. p. 893; den kaldes her og paa Kaartet *Kâmid el-Lauz*, SV. for Baalbek. — Distrikterne *Kesrowân* og *Djurd* findes paa Berghaus's og Robinsons Kaart; ligeledes Djebel *Ssannîn* (الظنين), Navn paa en Kjæde af Libanon Syd for Zahla, s. Burckhardt p. 70. *al-Basseh* (البصه) er mig ubekjendt; de to sidste Stæder findes kun i Par. Haandskriftet. — Seetzen beskriver Planten *الرهبان* (*Rheum ribes*) som voxende i Mængde paa Libanon, s. I. p. 185; Træet *Keikâb* nævnes af Burckhardt, s. II. p. 600 og 1061.

af 3 Stenblokke, hver 36 Skridt i Længde, to Favne i Høide og af samme Brede som Muren; inden i Fæstningen er en Brønd, kaldet Barmhertigheds Brønd, der i Fredstid ikke giver Vand, men naar Fæstningen er beleiret eller i Fare, fyldes den med Vand og forbliver saaledes til Besætningens Brug, indtil Faren er forbi, da dens Vand gaaer bort. Ved Foden af Libanon ligger Byen *Kámid*, der hører til Baalbeks Distrikt, ligeledes *Kesrowan*, *Djurd* [*al-Besseh* og Bjerget *Tsannin*]. Paa Bjerget Libanon og dets Skraaninger voxer omtrent 90 forskellige Arter Rødder og Planter aldeles vildt og lidt agtede, skjönt særdels brugbare, idet de tjene til Underhold for fattige Folk, som samle her hele Aaret. Iblandt saadanne nævne vi her *Gummitragacanth*, en Art Ribs (*Rheum ribes*), *Berberisse*, *Pæonie* med meget haardt Træ, *Aprikostræet*, *Buxhom*, *Kaykabtræet* (*القبغاب*), som Indvaanerne i Baalbek anvende paa Grund af dets Lethed og Skjönhed, og som man polerer og damascerer med Guld- og Sølvaarer; man forarbejder heraf Skeer og andet Husgeraad, der udføres til fremmede Lande, idet man intetsteds finder noget smukkere og finere Arbeide; af andre Planter skulle vi endnu omtale *Scamnoneum* (*الحمودة*), *Aristolochia* (*الزراوند*), en bitter Plante kaldet *Ushtuwan*, *Amomium* (*الجاما*), som kun voxer i Omegnen af Damask paa høie Klipper, hvorfra man trækker den ned ved at slynge Toug om dens Top; den er meget søgt som et opløsende Lægemiddel, og det er den eneste Maade at komme til den paa; *Rhabarber*, søde og bittere Mandler, *Cypressen* (*الابهل*), *Kirsebærtræet* og *Sysiphus* (*الزيرفون*), foruden en Mængde andre forskellige Frugtræer. Til Provinsen Damask høre endnu følgende Distrikter: *Sháf el-Mejádineh*, befolket med Alidiske Sekter (*Ráfidhis*); *Sháf el-Adsi*, *Sháf el-Haitsi*, *Sháf el-Karrub*, *Sháf es-Shumer*, *Iklím el-Toffah* (☉: *Æble-Distriktet*), *Iklím el-Aishiet*, *Djebel ed-Dunniyah*, *Amilah* og *Bakia'h*, der hører til Safad. Alle disse Egne ere beboede af Hakimiter,

Druzer, Heluliter, *Tenásoukhiter* og vantro og kjætterske Sekter, der foregive at bekjende sig til Islam¹⁾.

¹⁾ De fleste af de her nævnte Distrikter, der høre til Libanon, findes i den geogr. Beskrivelse af dette Bjerg, Robinsons Palestina III. p. 942 fig., Fleischers Abh. zur Geographie und Statistik des nordl. Libanons i Zeitschr. d. d. morgl. Gesellsh. VI. p. 98, og Berghaus's Kaart. Istedetfor Shûf el-Haitsi læses الحنطى, der skrives hos Robinson الحيطى og hos Fleischer الحيتى; om Distriktet Djebel Dunniah s. Rob. III. p. 942; Djebel *Bakiah* (البقيعه) kaldes af Fl. p. 102 „el-Bikâ”. Druzerne kaldes Hakimiter efter Chalifen Hakem, der antoges for en Incarnation af Gud, Heluliter paa Grund af deres Mening om Guddommens Overgang i en menneskelig Skabning, *Tenásoukhiter*, saavidt de antog Sjølevandringen, s. de Sacy Exposé de la religion des Druzes I. p. I fig., LVI fig. Navnet Hakimiter bruges ogsaa om en anden Sekt, der kaldes saaledes, fordi de i Striden imellem Ali og Moavia erklærede, at Dommen tilhørte Gud, og trak sig tilbage, s. p. LXII. Alidiske Sekter kaldes med et Fællesnavn *Râfidhi*, s. ibid. p. XLVIII.

Om Fæstningen *Ssobeibet*, beliggende Ø. og lidt til S. for Baniâs, s. Robinson Palest. III. p. 608, 628 og Burckhardt I. p. 87—89; paa Korstogenes Tid førte denne By Navn af Balinâs, formodentlig en Arabisk Fordreining, idet Navnet, som ved *Nahr Bânas*, sættes i Forbindelse med Plinius, jvfr. Benjamin of Tudela by Asher I. p. 82, II. p. 110; den sidste etymologiske Forklaring, hvorefter det kommer af Abu Nowâs, læses kun i Cod. Paris. — *Zorâh* ligger i Haurân, efter Abulfeda I. p. 259 en Dags Reise fra Ssarkhad, s. Berghaus's og Wetzsteins Kaart. *Adhraât*, s. Ab. I. p. 252, kaldes paa Kaartet „Der'ât” og ligger i den vestlige Del af Haurân; Bossra, Haurân og Ssarkhad ere alle angivne paa Kaartet, jvfr. Wetzstein p. 92 om Navnet Haurâns Oprindelse, og Burckhardt I. p. 180 og 364 fig. om disse Stæders nærmere Beskrivelse. Ifølge Wetzsteins Undersøgelser p. 83 fig. kaldes et Stykke Land Ø. for Luwa-Canalen og Ledjâ med Navnet „*Ardh-Bethinieh*”, s. Kaartet; det synes tilforn efter andre Geographer at have haft en større Udstrækning. *Balkâ* ligger S. for Jabbok og grændser mod det Døde Hav; om *Ammân* = Ammon Philadelphia s. Burckhardt II. p. 612 og Seetzen I. p. 397. *Sowâd* kaldes efter lex. geogr. II. p. 62 et Distrikt nær Balkâ paa Grund af dets sorte Klipper; her laa formodentligen Staden *Mird*, hvis Ruiner undersøgte af Robinson, s. II. p. 512, og beliggende paa Kaartet ved den nordvestl. Spids af det Døde Hav. Disse to sidste Navne findes kun i Par. Haandskriftet. Beskrivelsen af Ruinerne i *Djerâsh* har jeg tilføiet her efter II. Cap. 9de Afdel. (fol. 15 v. i Cod. Par.); den passer ganske med Seetzen's I. p. 388, smlgn. Burckhardt I. p. 402—17, hvor ligeledes to forskjellige Amphitheatre omtales; i den nyeste Tid ere disse mærkelige Ruiner besøgte af de to unge Prinser af Orleans, s. Beskrivelsen i Revue des deux mondes 1. Mai 1861 p. 181 fig. Det Arabiske Ord for Amphitheater er Ma'ab (ملعب), eg. „Sted, hvor en Leg holdes”. Om Ruinerne i Baalbek s. p. 34; Bâb el-Berid kaldes den vestlige Port til Omajja-Moscheen i Damask, s. v. Kremers Topographie v. Damaskus p. 34.

Fæstningen *Ssobeibet* hører til Provinsen Damask og i dens Nærhed ligger Byen *Bániás*, en gammel befæstet Stad, hvis Omegn frembringer bittere Planter, der ere tjenlige til Kamelfoder; dens Luft og Jordbund er for Resten usund; den har en stor Mængde Kilder og Levninger af græske Monumenter. Man siger, at *Balniás* den Vise har bygget den; [efter andre er den anlagt af *Abunâ Nowâs* o: „vor Lærer *Nowâs*“, ligeledes en Græker, efter hvem den skulde føre Navnet.]

Byen *Zorah* med et stort Distrikt.

Byen *Má'adherat*, kaldet for Öieblikket *Adhrá'át*.

Bosra, *Hauran*, *Ssarkhad*, Fæstning i Bne-Hiláls Bjerge, der ogsaa kaldes *Raiján* paa Grund af den Mængde Kilder, der her findes.

Betheniah hører til *Adhrá'ats* Distrikt.

Ammán (Ammon) med Distriktet *Balká*.

[Byen *Mird* med Distriktet *Sowád*.]

Distriktet *Djerásh* med en By af samme Navn. [I disse to Byer, *Ammán* og *Djerásh*, findes Levninger af et romersk Amphitheater. I *Djerásh* ses endnu Høie, Ruiner og Stene; nogle af Portene hæve sig til en Høide af 50 Alen; iblandt disse Ruiner er en Plads dannet som en Halvcirkel, gjennemskaaret af en Mur, hvor der har været opreist en Trone for Kongen. Denne Halvcirkel er dannet af Terrasser, der bestandig blive større, den ene oven over den anden, og ere forbundne ved smaae Døre og Gjennemgange. Hver Terrasse blev optagen af en vis Klasse af Befolkningen efter deres Rang efter Kongen. Kongen og Folket kunde da gjensidigen betragte hinanden paa denne Plads, uden at være skjulte for hinanden, som paa en almindelig Audientsdag. Nær ved dette Amphitheater er endnu et andet, hvor man ser høie Söiler opstillede i en Rundkreds og bærende paa Toppen en qvindelig Statue. Capitælerne synes

at have været forbundne ved Architraver, der formodentlig igjen have baaret en Bygning. Levningerne af disse Amphitheatre ere endnu synlige for Öieblikket; man finder ikke lignende i hele Syrien, undtagen i Baalbek og ved Porten „*Barid*“ 3: Postporten i Damask.]

Adjelun, en smuk Fæstning i en meget frugtbar Egn, rig paa Vandløb og alle Slags Frugter; den er höit beliggende og kan ses i en Afstand af 4 Dagsreiser ¹⁾.

Distrikterne *Bait-Rás*, *Susiah* og *Samirah* (Samariah).

Staden *Nablus* (Sichem) i en frugtbar Egn og med en smuk Beliggenhed imellem to Bjerge; den mellemliggende Dal gennemskjæres af Vandløb og er rig paa Bade; her findes en Hovedmosche, hvor man holder Gudstjeneste og Bönner; desuden ere altid Koranlæsere tilstede, der læse Koranen Dag og Nat. Den ligner et Slot, beliggende midt i en Have, som Herren har udmærket ved at plante her det velsignede Træ, Olie træet, hvis Frugter udføres med stor Fordel til Ægypten, til de övrige Dele af Syrien, Hidjáz og gennem Örkenen. Man bruger heraf til Omajja-Moscheen i Damask henved 1000 Centner (Cantharer); her fabrikeres ogsaa fin Sæbe, som udføres til de nævnte Lande og til Öerne i Middelhavet. I Omegnen voxer en Art gul Melon, som overgaaer alle andre Arter ved sin Södhed. Nær ved Byen er beliggende to Bjerge, kaldte *Thur ez-zeita* 3: Oliebjergerne, hvorhen Samaritanerne og Indbyggerne af de omliggende Byer gjöre Valfartsreiser; de offre her Lam og brände Kjödet. Man finder intetsteds Samaritanere som her, idet deres Antal neppe udgjör 1000 i noget andet Land. Naar af en Hændelse

¹⁾ *Adjelun* er nøiagtigen beskrevet af Seetzen I. p. 394, og ligger NV. for Djerash, s. Kaartene af Berghaus og Robinson; *Bait el-rás* S. for Jarmuk, s. Berghaus's Kaart, er omtalt af Seetzen I. p. 371; *Susiah* er ifølge lex. geogr. II. p. 68 et Distrikt, der hörer til Urden. Om *Nablus* jvfr. Seetzen II. p. 170—84 og Robinson III. p. 342 fig. Den Arab. Form *Nablus* eller *Nabulus* er kun en Fordreining af „*Neapolis*“.

en Muhammedaner, en Jøde, en Samaritaner og en Christen stode sammen, slutter Samaritaneren sig til Muselmanen og vender de Andre Ryggen.

Distrikterne *Fahl*¹⁾, det *Övre Ghûr*, *Kossair* og *Baisân*. *Ghûr* er inddelt i 3 Dele: *Övre Ghûr*, *det Midterste*, omfattende *Ghûr Hamkâ* og *Arîca* (Jericho), *Nedre Ghûr* eller *Ghûr Zogar* med *Byen Zogar*. Det har en Længde af 4 Dagsreiser og dets største Brede er 1 Dagsreise. Dets mærkeligste Ström er Jordan, der dannes af Söen *Kadas*; i sit Löb gaaer den igjennem Söen Thiberias i det mellemste *Ghûr*, hvilket den efter at være traadt ud af Söen gennemstrømmer, og falder i det Döde Hav, beliggende i det nederste *Ghûr*. Jordan danner en Bue, hvis Udgangspunkt er Söen *Kadas* i det Överste *Ghûr*, Midtpunktet Thiberias-Söen og Endepunktet det Döde Hav.

Til Provinsen Damask hörer endnu Distrikterne *Bêt-Djibrail*, *Amawas* eller *Imiwâs* (Emmaus), *Bne-Athiahs* Distrikt, *Khalils By*

¹⁾ *Fahl*, imellem Thiberias og Baisan, er bekjendt af et blodigt Slag, der leveredes her imellem de Christne og Muhammedanerne, s. Caussin de Perceval III. p. 455 og lex. geogr. II. p. 336. *Kossair* omtales i lex. geogr. som et Distrikt af Urden, II. p. 426; N. for Baisan er en „*Wadi Kossair*“, s. Burckhardt II. p. 594; om *Baisan* s. Robinson III. p. 408 og Burckhardt II. p. 592. Om *Ghûr* eller Jordandalen s. det Foreg. p. 29 og Rob. III. p. 158. Navnet *Ghûr el-Hamkâ* har jeg ikke fundet andetsteds. *Bêt-Djibrin* eller *Beth-Gabriel* (Betogabra) er efter Robinsons Undersøgelser identisk med Eleutheropolis, s. II. p. 672 flg.; om *Emmaus* (Nicopolis) NV. for Jerusalem s. s. V. III. p. 282; *Bne-Athia* er en Arabisk Stamme, der har givet dette Distrikt Navn; om *Hebron* eller *Khalils Stad* s. Rob. I. p. 354 og II. p. 704; *Amata* s. Burckhardt II. p. 596. Ruinerne af en By *Dâmeh* (دَامِه) paa den sydvestlige Side af Thiberias-Söen omtales af Rob. III. p. 481, 484; muligen دَامِيَه er at rette til دَامِه.

Ssalt ligger i Balka hinsides Jordan; i samme Distrikt flyder *Wadi Zarcâ*, s. Burckhardt II. p. 601 flg., Rob. II. p. 499 og Seetzen I. p. 393. Distriktet الصويت (Ssoweit eller Ssét) grændser til Gólân ved den vestlige Skraaning af Bjerget *Zumle*, s. Wetzstein Reise in Hauran p. 46. *Beni Auf* og *Beni Hilâl* ere to Arabiske Stammer. *Mardj-el-Ayûn* er en yndig og frugtbar Dal V. for *Wadi et-Teim* imellem denne og *Lithanie*, s. Robinson III. p. 611 og Kaartene af Robinson og Berghaus.

eller *Hebron*, Byen *Amatah* og *Dámiah*, hørende til det midterste Ghúr. Byen *Ssalt* med et stort Distrikt, hvortil hører *Zarcáh*, *Ssoweit*, *Djebel Bne Auf* og *Djebel Bne Hilál*. Til Provinsen Damask hører endvidere Distriktet *Bait-el-Mokaddas* med Byen *Kods* [hvis Navn paa Hebraisk er „Jerusalem“ : „Fredens By“ og „Byen Salem“]; dette Distrikt kaldes det hellige Land, der strækker sig i Længde fra Skraaning af *Senir* eller Snebjerget (Hermon), beliggende i Mardj el-Ayun : Kildeengen, indtil Khalils Bjerg (Hebron) og Begyndelsen af Örkenen; i Brede fra Jordan indtil Middelhavet imod Vest. David lagde Grunden til Jerusalem, men fuldendte ikke Byens Anlæg, som udvidedes betydeligt under hans Søn Salomon (Herrens Fred være over Begge). Denne By er for bekjendt til at behøve videre Beskrivelse. Iblndt det hellige Lands Byer have vi at omtale *Ramlah*¹⁾, opført af Solimán b. Abd-el-Melik b. Merwán, som hævdede den til Hovedstad; derpaa ødelagdes den af Jordskjælv, og Indbyggerne flygtede herfra til Jerusalem, hvorefter Byen *Lyddah* igjen hævdede sig af sine Ruiner.

¹⁾ Om *Ramlah* jvfr. Rob. III. p. 242 fig. og Ab. I. p. 240; om *Lydda* (Diospolis) s. Rob. III. p. 263 fig. Om *Sebaste* = Samaria s. Rob. III. p. 374—78; *Ain Djalut* : Goliaths Kilde s. Rob. III. p. 400; den ligger ved Bjerget Gilboa, s. Rob. Kaart. *Beiruth*, *Saidá*, *Askalon*, *Cæsarea* og *Jaffa* ere alle bekjendte; *Bethjála* imellem Jerusalem og Bethlehem, s. Rob. II. p. 574. *Hebrás* findes paa Kaartet S. for Damask lidt imod V. og tæt ved Sheriat al-Mandur; *Sowaidah* (eller efter den vulgære Udtale Szweide) hører til Hauran og var engang en anselig Stad, s. Seetzen Reisen I. p. 76 og paa Kaartene. *Hesbán* (Hesbon), Amoriternes Hovedstad, Ø. for det Døde Hav, s. Seetzen I. p. 407. *Rahabah*, Grændsefæstning ved Euphrat imellem Rakka og Ânâ, s. Ab. I. p. 271. *Urdh* (عُردْ) paa Grændsen af den Syriske Örken imellem Tadmor og Rissáfah, s. lex. geogr. II. p. 248; paa Berghaus's Kaart læses Byen „Oriza“, der omtrent svarer til Beliggenheden. Den lille Bemærkning om Palmyras Ruiner har jeg taget fra II. Cap. 9de Afdel.: „om mindeværdige Ruiner“. *Sukhnah* NO. for Tadmor imellem denne By og *Urdh*, s. Kaartet og lex. geogr. II. p. 16.

Sebastia, Tháluts 3: Sauls Födeby; *Djalúds* eller *Djalúts* 3: Goliaths Kilde. Til Provinsen Damask hörer endvidere blandt Söstæderne *Beiruth* og *Saidâ* (Sidon) med meget udstrakte Distrikter.

Askalon, *Cæsârea*, *Jáffâ* med udstrakte Distrikter.

I Omegnen af Jerusalem er Byen *Bethlehem* og *Bethdjála* med deres Distrikter.

Syd for Damask ligger Byen *Hebrás* med Distrikt; her findes en mærkelig Hule.

Sowaidah og *Hasbân* (Hesbon); imod Öst ligger *Rahabah-Furathia* 3: *Rahabah* ved *Euphrat*, Grændsefæstning med betydelige Distrikter.

Urdh, stor By paa Randen af Örkenen.

Tadmor (Palmyra), gammel By fra Aditernes Tid med mærkelige Mindesmærker fra Salomons Tid, bestaaende i Söiler og Murværk, hvortil der ikke findes Mage i Höide, Tykkelse, Mængde og i Beskaffenheden af Marmoret, som er anvendt til Söilerne. Her er en Mosche, hvis Tag bestaaer af 5 Sten, der hvile paa 4 Mure; den maaler 12 Alen i Længde og Brede, og 7 Alen i Höide.

Sukhnat med Distrikt paa Randen af Örkenen.

II. Syriens 2den Provins er *Emessa*, Hovedstad og Regjerings Sæde, repræsenteret ved Sulthanens Vice-Konge eller Gouverneur; det er den mindste af Syriens 8 tyrkiske Provinser og den sidste i Rang.

Hims (Emessa), en gammel By, oprindeligt kaldet *Súria*, har en sund Luft og godt Vand; i Omegnen findes ingen Skorpioner, idet man har en Talisman mod disse Dyr indesluttet i en Kuppel, der er opført uden Dör; den bestaaer i en Lerjord fra et Bjerg i Omegnen, som man gnider imod Kuppelens indre Væg og lader Massen klæbe fast, indtil den törrer; derpaa bringer man det rundt omkring med sig og kaster Stövet paa Skorpionen, der döer heraf.

Disse Dyr komme derfor ikke nær denne By ¹⁾); Klæder, der ere gjennemtrukne med Stövet fra Omegnen af Emessa, ere uigjennemtrængelige for Vand. Man finder i denne By næsten intet Hus, undtagen der er en eller to Huler under det, hvorfra Vandet sprudler frem; man kunde næsten sige, at en By var bygget oven paa en anden. Indbyggerne i Emessa ere bekendte for deres ringe Forstand, og man har en Del morsomme Historier om dens simple Befolkning. Til Emessa hører *Semsin* (Shemsin?), *Schemaimis* og *Salamiah* med 4 Distrikter.

III. Den tredie Provins er *Haleb* med dets forskjellige Distrikter; *Haleb*, ödelagt ved Tatarernes Erobring, har en befæstet Borg, kaldet *Shahbá* o: den Hvide, paa Grund af dens Stenes Hvidhed. Den er i Udstrækning lig Bagdad og Mosul, og dens Indbyggere ere bekendte for deres Luxus i Klædning, Mobilier, Kjoretöier og Boliger. Ved *Haleb* løber en Flod kaldet *Koweik* (*Goik*), som man for Spög ogsaa giver Tilnavnet *Abu-l-Hasan*. Den udspringer 6

¹⁾ Den samme Bemærkning om *Hims*, at der ikke findes Skorpioner eller Slinger, gjøres ogsaa af Abulf. I. p. 260, jvfr. Seetzen I p. 18 og v. Kremer Mittel-Syrien und Damascus p. 219. *Schemaimis* forekommer i l'hist. des sult. Maml. I., 1. p. 141. *Salamiah* ligger NO. for *Hims*; Byen *Shemsin* eller *Semsin* er mig ubekjendt; N. for *Salamiah* findes paa Kaartet en Fæstning, „*Kalaat Shemmasieh*“, der synes at være det samme Navn. Om Navnet *Shahbá* s. i det Forg. p. 38 Anm. og Ibn Bathutas Beskrivelse af *Haleb* I. p. 146 fig. *Koweiks* (udtalt paa Syrisk *Goik*) Løb er beskrevet i det Foreg. p. 30 Anm. *Khunnássirah*, efter Abulfeda 2 Dagsreiser Ø. for *Haleb*, jvfr. lex. geogr. I. p. 367; *Djebel-bne-Ká'kaa* kaldes af Abulfeda I. p. 232 *Hijár Bne Ká'kaa* og ligger i Ørkenen. *Kinnesrin*, tilforn *Chalcis*, S. for *Haleb*, s. Ibn Bathuta I. p. 161; *Sermin* og *Dj. Semmak*, s. Berghaus's Kaart, Ibn Bathuta I. p. 145 og v. Kremer Beitr. zur Geogr. des nördl. Syriens p. 34. *Nossairierne* og *Karmatherne* ere en og samme Sekt; begge have omtrent de samme Læresætninger som *Ismaeliterne*, der ligeledes oprindeligen ere udgaede fra *Karmatherne*. Da disse Sektens phantastiske Meninger ere behandlede i et af de Saecys fortrinligste Arbejder, „*Exposé de la Religion des Druzes*“, henvise vi til dette Værk p. 84, 98, 106 fig.; 183 l'introduction.

De sidste her omtalte, til *Halebs* Distrikt hørende Stæder, ere udførligen beskrevne af A. v. Kremer Beiträge zur Geographie des nördl. Syriens i Denkschr. der keiserl. Academie der Wissenschaften B. III. p. 33—34.

Mile fra Dábik, passerer efter 18 Miles Löb Haleb, efter 20 Miles Löb Kinnesrin, 12 Mile herfra Mardj el-ahmar og falder endelig i *Mathk*, en stor Indsö. Af forskjellige Distrikter hörer til Haleb, foruden de befæstede Borge *al-Awássim*, *Khunnassirah* paa Grændsen, *Djebel Bne Kákúá*, ogsaa kaldet *Kasráin*, *Kinnesrin*, Hovedstad för Haleb og græsk By, hvis Navn oprindelig var *Suma*, *Sermin* ved Foden af Bjerget *Semák*. Dette Bjerg er befolket med et Folk kaldet *Nossairier*, extravagante Tilhængere af Ali b. Abi Thálib, og af en anden Sekt, *Ismáeliter* eller *Báthinites*, ligeledes Tilhængere af Ali, hans Sön og Sönnesön. De paastaae, at der har været 7 Propheter, og at den 7de beseglede som den sidste dette Antal; ligeledes at der har været 7 Imamer, af hvilke den 7de kaldes Ismael, Broder til Musa b. Dja'far b. Muhammed. Ismaeliterne ere en mystisk Sekt og have udfundet forskjellige Forklaringer og Udtydninger saavel af de lösrevne Bogstaver, der findes i Begyndelsen af de enkelte Suraer, som af de enkelte Koranvers. De have overført Forklaringen af disse paa visse Personer og Gjenstande, de betragte som synlige Beviser paa Herrens Almagt. Nossairiernes Lære omfatter 4 forskjellige Anskuelser: Den filosofiske Del behandler Dogmet om de forskjellige Udviklinger i Sjælevandringen (*al-naskh*), benævnte *al-maskh*, *al-faskh* og *al-raskh*¹⁾. Den förste, *al-maskh*, bestaaer i Overgangen af den menneskelige Form til Dyrets, som til Aber og Svin; den foregaaer pludselig som en Straf og Tugtelse, idet Forandringen af Form tillige medförer Forandring af det Indre. *Al-faskh* er Omskiftelsen af den ydre Form alene; de ydre Former kaldes Klædebon (قميص) og de paastaae, at Mennesket ved at stige op ved fromme Gjerninger paa Lyksalighedens Trin

¹⁾ De 4 Kategorier *al-naskh*, *al-maskh*, *al-faskh* og *al-raskh* ere nævnte af de Sacy i Exposé p. LVI Anm., jvfr. II. p. 428—50 og 579 fig., hvor især Forskjellen er udhævet imellem Drusernes og Nossairiernes Lære om Sjælevandringen.

forandrer sit Klædebon ved bestandig at iføre sig et lykkeligere end det andet, indtil han, efter at have vexlet 70 Gange, naaer Englenes Plads; hvorimod Synderen, efter at have gennemgaaet 70 Om-skiftninger, den ene elendigere og ulykkeligere end den anden, stiger ned af Lidelsens Trin, indtil han naaer det sidste, hvor han forandres til et Dyrs Skikkelse, det være en Kamel, en Hest, et Æsel, et Mulæsel, en Ko, en Buk, en Gjed, en Hund, et Svin, en Björn eller et andet Dyr. I denne Tilstand (al-faskh) mistvivler han om sin Sjæl og om sin Frelse og henregner sig til de Fordömte i Helvede, der ere underkastede forskjellige Straffe, at flaaes, dræbes og andre Pinsler, som at knebles, at lænkes, at udholde en brændende Tørst, være berövet Herrens Naade og udelukket fra Himmelen. Herren modtager ikke hans Bön eller hörer hans Klage. De paastaae, at den saaledes fordömte Sjæl, ifört et Dyrs Skikkelse, efter at have naaet den sidste Grad, aldrig vil indtræde i Paradiset, eller mærke dets Duft, eller indlades ad Himmelenes Porte; den vil forblive i en evig Qval, indtil, som der staaer skrevet, Kamelen udmagret og ussel kan passere et Naaleöie¹⁾; naar den da saa tynd og elendig som en Traadorm er passeret derigjennem, gaaer Tilstanden „al-Faskh“ over til „al-Raskh“ ۛ: til Ubevægelighed af Mineralier og Planter. Ifört de forskjellige Mineraliers Klædebon og ubevægelig, straffes Sjælen da i Ilden, ved at brændes, smeltes eller hamres som Jern, underkastet alle Arter Qvaler; saaledes forbliver den evindelig, uden nogensinde at döe. Dette er deres Lære om det evige Liv, som de have laant af Ssabiernes Skrifter, fra Afgudsdyrkere, de hedenske Indier og Andre, som ikke bekjende sig til nogen ved Propheter aabenbaret Lære. Det er en fordærvet Lære, der strider mod Fornuft og aabenbaret Lov; den har ingen Grund-

¹⁾ Udtrykket „indtil Kamelen udmagret og ussel kan passere et Naaleöie“ er en bogstavelig Opfattelse af Kor. Sur. VII. v. 38.

vold og ingen Støtte ved Tradition, idet den indfører de største Forryktheder ved at lade Verdens Skabelse begynde med Mennesket, ved at sætte Herrens Opvæxt og hans Udvikling i deres egen Midte¹⁾ og ved at betragte Slangens og Skorpionens Tilstand paa den nysanførte Maade som en Straf. De vide aldeles ikke at besvare nogensomhelst Indvending.

Den 2den Del af deres Lære omfatter deres Meninger om det høieste Væsens Immanents (الْحَمُول) og deres Gudsfor nægtelse. De paastaae, at den ydre Form er Skabningens Hovedmaal. Enhver Gjenstand bestaaer, efter deres Anskuelse, af den ydre Form og Substanten; hin er det Skabte, denne, det Indre, selve Skaberen. Tilværelsen træder frem i Skabningen og aabenbarer sig i Menneskets Form; i Menneskeslægten aabenbarer den sig paa en eiendommelig Maade, som gennem Adam, Seth, Noah, Abraham, Aron, Josef, Messias og Ali b. Abi Thâlib²⁾. [Efter deres Anskuelse er Formen og Substanten identisk; ved de ydre Former træder denne frem og udvikler sig, hvorimod det Indre er skjult og uigjennembrængeligt, idet det fremkalder de Former, det vil, og modtager de Indtryk, det vil. Det er ikke givet nogen menneskelig Visdom, nogen Forstand eller Kundskab at opfatte dets Natur, undtagen gennem det selv; og det er umuligt at betragte det og at nyde dets Beskuelse undtagen gennem et Slør, der er uundgaaeligt nødvendig.] De kalde derfor Muhammed „Alis Slør“ og Perseren Salmân³⁾ „den

¹⁾ Den i Ordene „ved at sætte Herrens Opvæxt og hans Udvikling i deres egen Midte“ mente Herre er det Guddommeliges forskellige Incarnationer, der føre Titelen „Verdens og Tidsalderens Herre“ eller „Fornuften“, jvfr. de Sacy II. p. 102 flg.

²⁾ Angaaende de her nævnte Propheter, der anses af Nosairierne som Aabenbaringer af Guddommen, jvfr. en Afhandling af de Goeje Mémoire sur les Carmathes de Bahrein p. 71 flg.

³⁾ Salmân, en Perser, var en af Muhammeds første Tilhængere og berømt for sin Fromhed, s. de Sacy Exposé de la relig. des Dr. II. p. 142, Caussin de Perceval III. p. 25 og d'Herbelot Bibl. Orient.

Port, man har at passere, for at komme til hans Kundskab“. De have saaledes opfundet Urimeligheder, som et fornuftigt Menneske ikke har nödig at lægge Mærke til eller bryde sig om, endsige give sig af med at gjendrive dem og udvikle deres Galskab; de kjende nemlig ingen Forskjel imellem det Evige og Tilfældige, den almindelige Væren og det absolute Væsen, det Væsentlige og dets Egenskaber, det Uforanderlige og det Forgjængelige; de ere forvirrede som de umælende Dyr og endnu mere vildfarende¹⁾. De have laant disse Læresætninger fra den samme Kilde, hvorfra de Christne have hentet deres Treenighedslære, nemlig fra Philosophien, der holder sig ene til Verden og forbinder Grund og Følge, indtil den standser ved en sidste Grund. Hele Tilværelsen omfatter, efter deres Mening, det fornuftbegavede Væsen, Fornuften og Alt, hvad der er Gjenstand for dennes Opfattelse; det begrundende Væsen, Grunden og det Begrundede; Aanden, Sjælen og Legemet; Faderen, Sönnen og den hellige Aand, eller Porten, Slöret og den skjulte Idee. Grundlaget for Treenighedslæren fremstilles ved disse Antydninger; men Herren, den Eneste og Sande, være langt ophöiet over Ugudeliges og Kjæteres Meninger.

[Den 3die og 4de Del omfatter Jagttagelsen af deres religiøse Skikke, deres Cultus, deres Ritual og Lov; de have hentet deres Vildfarelser fra Abu Thâhir, Karmatheren, og fra de Fathimidiske Fyrster i Ægypten, Kâiem biamr allah, Moezz og Hakim²⁾), fra anonyme Afhandlinger, Skrifter over Logik og mystiske Forklaringsmaader af Koranens Hovedbud, Bön, Almisse, Pilegrimsreise og Faste, fra allegoriske og vilkaarlige Fortolkninger af Koranens Udtryk. De

¹⁾ S. Kor. S. VII v. 178.

²⁾ Om Abu Thâhir, Karmathisk Dâi i Slutningen af det 3die Aarh. af Hedjra, s. Goeje mémoire p. 25 fig. og Weil Gesch. des Ch. II. p. 604; de her nævnte Fyrster ere de 3 første Fathimidiske Chalifer, der regjerede fra 933—1020 Ch.

ere tildels Sekterer, tildels Kjættere, tildels Vantroer og Hyklere, tildels ligefrem Uvidende, og Hovedindholdet af deres Lære er at tilfredsstille Naturen ved at spise, drikke og ved alle Arter sandselig Nydelse.]

Efter at være afvegne lidt fra vort Værks Formaal, vende vi nu tilbage til Fortsættelsen af vor geographiske Beskrivelse:

Paa den anden Side af Haleb ligger *Ma'arret en-No'mán*, bekendt under Navnet *Dsát el-Kassrain*, et af de smukkeste Distrikter i Syrien, rigt paa vidt udstrakte Skove, der for den største Del bestaae af Figentræer, Pistachier, Mandeltræer, Aprikos- og Olie-træer, Granattræer, Æbletræer og en Mængde andre Frugttræer; de vandes tilstrækkeligt ved Regn uden at behøve anden Dyrkning, end at man indsamler Frugten ¹⁾).

Djebel-Semák hører til de frugtbarreste og bedst dyrkede Distrikter; den, som har set dets Vegetation og Andalusiens, kan næsten ikke gjøre Forskjel imellem begge.

Fúa'h med et smukt Distrikt.

Shugar og *Bekás*; *Sermin*, *Tizín* i en smuk Egn med et udstrakt Distrikt.

¹⁾ *Maarrah* SV. for Haleb, s. Ibn Bathuta I. p. 144, der indeholder en lignende Beskrivelse af denne By, jvfr. Seetzen I. p. 8. *Fúa'h*, s. Ab. I. p. 231 og lex. geogr. II. p. 368. *Shugar* og *Bekás*, s. Ab. p. 260, beliggende imellem Antakia og Apamea. *Sermin* NO. for *Shugar*, s. Seetzen I. p. 5; i Haandskriftet fra Paris læses *Ma'arret-Sermin*, der er en Forveksling med Byen *Maarret-Misrín*, beliggende længere imod N.; de 2 andre Haandskrifter have *Sermin*. *Tizín* NV. for Haleb, s. Ibn Bathuta I. p. 161. *Hárim* 1 Dags Reise Ø. for Antakia, s. Ab. I. p. 258 og Kaartet. *Shaizer* i Nærheden af Hemath imod NV., s. Ab. I. p. 262. *Djúma* N. for *Rawendán* ved Floden *Afrín*, s. Ab. p. 267 og Kaartet. *Duluk* tæt ved *Ainháb* N. for Haleb, s. Kaartet og Ab. I. p. 269. *Rahbán*, imellem Haleb og Samosata, hører til Grændsefæstningerne ved Euphrat, s. lex. geogr. I. p. 474. *Kisúm* i Nærheden af Samosata, s. lex. geogr. II. p. 528. *Fawáris*, ibd. II. p. 366, i Nærheden af *Almadáin*. *Kafertháb* imellem *Shaizar* og *Maarrah*, s. Ab. I. p. 262. *Fúd* er mig ubekjendt. *Famia* = Apamea ved Orontes og den af denne Flod dannede Sø. NV. for *Famia* ligger *Borzia*. En udførligere Beskrivelse af disse Byer gives af v. Kremer: *Beiträge zur Geogr. des nördl. Syriens* p. 35—45.

Hârim ligeledes en smuk Grændsefæstning.

Shaizer, en smuk By [men usund], der gennemstrømmes af Floden 'Âsi; den har et Slot, kaldet 'Urf ed-Dik (o: Hanekammen), omgivet fra 3 Sider af Floden 'Âsi; det er synligt i en stor Afstand.

Djondi Râs med *Djûmet*, et vel befolkede Distrikt og fuldt af Kilder; man veed ikke, hvorfra disses Vand kommer, eller hvor det løber hen.

Dolûk, *Rahbân*, *Kisum*, *Fawâris*, *Kafertihâb*, *Fûd*, *Fâmia* og *Borziah*, stærk Fæstning, som har givet Anledning til et Ordsprog; nedenfor er Söen *Fâmia* (Apamea), meget stor, som gennemstrømmes af 'Âsi, og er lukket ved en Sluse. Man fisker her en Art Fisk, kaldet Angelis o: Aal, der ligne Slang, og hvis Kjød smager som stegt Fedthale af Faar; de Christne ynde meget denne Spise, og man udfører aarligen til en Værdi af 30,000 Dirhems.

'*Amûriah*, bygget af Rashid paa gamle Ruiner fra Romernes Tid¹⁾. NO. for Haleb ligger Byen *Aynthâb* med en smuk Fæstning; dens Befolkning bestaaer af Turcomaner; den gennemstrømmes af en Flod, paa hvis Bredder ligger en Mængde Haver.

¹⁾ *Amuriah* er ikke at forveksle med den bekendte By af samme Navn i Lille-Asien; denne er beliggende, ifølge lex. geogr. II. p. 282, ved Orontes imellem Apamea og Shaizar. *Ainhâb* eller *Aintah* s. Ab. I. p. 268 og Kaartet. 'Ahzâz efter Ab. I. p. 232 tæt ved Haleb imod NV. *Bâb* og *Bozaâh* NO. for Haleb i en yndig Egn; efter Berghaus's Kaart berører Floden *Sadjûr* ikke Dalen *Bothnân*. *Siffîn*, berømt ved Slaget imellem Moawiah og Ali (657), ligger imellem *Rakka* og *Bâlis* paa venstre Euphratbred, idet *Rakka* ligger paa høire. *Rossâfah* (*Rissafah*), SV. for *Siffîn*, er vel at adskille fra Fæstningen *Rissafah* V. for *Hamath*, jvfr. *Golius Alfraganii* El. astron. p. 254 og Berghaus's Kaart.

Manbidj og *Djîsr-Manbidj* eller *Kalaat Nâ'djm* o: Stjerneslottet, s. lex. geogr. II. p. 448 og Kaartet. *Tell-Bâchîr*, efter lex. géogr. I. p. 210 2 Dages Reise Nord for Haleb ved *Sadjûr*, s. Kaartet. *Kalâat er-Rûm* ved Euphrat imellem *Bira* og *Samosata*; den blev erobret af *Melik el-ashraf* efter *Dimishkis* Tid og omtales derfor af Ab. Geogr. I. p. 268 som tilhørende *Muhammedanerne*, jvfr. Ab. ann. Mosl. V. p. 102 og *Quatremère* hist. des Sulth. Maml. II., 1. p. 141; paa Kaartet kaldes den „Rom-Kala“.

‘Ahzáz, en Fæstning (‘Ihsás).

Báb og *Bozâah* (Bozâgha), to Byer, der ere adskilte ved en Dal, bekjendt under Navnet Bothnân, der gennemstrømmes af Floden Sâdjûr, som kommer fra Ain-Thâb.

Bâlis, en gammel By ved Euphrat; til denne høre Byerne *Siffîn* og *Rosafât*, bygget af Hishâm b. Abd el-Melik paa gamle Ruiner fra Grækernes Tid.

Manbidj, en Dags Reise fra Euphrat, bygget af Cosroes og kaldet Manbih (α: den Udmærkede); til denne hører Fæstningen Nadjem, ogsaa kaldet *Djisr Manbidj*.

Tell Bâshir ved Floden Sâdjûr, som kommer fra ‘Ain-Thâb. Til Haleb hører desuden af Distrikter *Kalâ‘at er-Rûm*, hvor Kongen af Armenien og en Patriarch residere; *Mar‘ash* ved en stor Sö, som frembyder sikre Tilflugtssteder; *Behesnâ*, en smuk Fæstning; *Kakhta*,

Mar‘ash NV. for Manbidj, s. Ab. Géogr. I. p. 262.

Behesnâ i Nærheden af Mar‘ash og Samosata, s. lex. geogr. I. 183; *Kakhta*, *Karker* nær ved Malathia, s. lex. geogr. II. 490 og Ab. I. p. 262, 264; *Tell-Hamdân* og *Hamûs* eller *Hamûs* ligge efter Ab. I. p. 250 paa Grændsen af Lille-Asien, ikke langt fra Floden Djihân. *Kalâ‘at Nedjmat* (eg. Stjerneslottet) er mig ubekjendt; det samme Navn bruges efter det Foregaaende om *Djisr Manbidj*. *Râwendân* ved Floden Afrîn NV. for Haleb, s. Kaartet og Ab. I. p. 266. *El-Bireh* ved Euphrat, s. Kaartet. *Derkûsh* nær ved Antakia imod SO. *Derbesak* og *Baghrâs* N. for Antakia, jvfr. Ibn Bathuta I. p. 162, lex. geogr. I. p. 163 og Ab. I. p. 260; *Jaghrâ*, efter Abulfeda, Golius Elem. astronom. Alfraganii p. 282, Ø. for Derbesak; *Hadjr Shoghlan* ved Antakia og Boghrâs Søen, s. lex. geogr. I. p. 290; *Kosseir*, en Fæstning i Djeb. el-Lokkâm i Nærheden af Antakia, s. Ab. I. p. 69; *Iskenderuneh* = Skanderûn eller Alexandrette, en af de nordligste Byer i Syrien.

Om *Antiochia*, som bekjendt anlagt af Seleucus Nicator og opkaldt efter dennes Fader, ligesom Apamea efter hans Dronning Apama, og Laodicea efter hans Moder, s. Golius Alfrag. Elem. astronom. p. 279 flg. og Ibn Bathuta I. p. 162. I Anthiochien er Habib Tømmermandens Grav endnu Gjenstand for Muhammedanernes Ærefrygt; det er formodentligen et christeligt Sagn, der, sat i Forbindelse med Peters Sendelse til Antiochien for at udbrede Christi Lære, ligger til Grund for denne Koranens Fremstilling, s. 1e Koran par Kazimirski og Sale. Om *Suweidiah* ved Orontes Udløb i Middelhavet s. Golius p. 282 og Ab. I. p. 233. De fleste af de her nævnte Stæder ere nærmere beskrevne af v. Kremer Beitr. zur Geogr. des nördl. Syriens.

Kerker, Tell-Hamdün, Kaláat Nadjmat, Kaláat Hamís, Ráwendán, alle Fæstninger paa Grændsen imod Armenien og Tatarernes Land.

Bírah, Fæstning, Öst for Euphrat.

Af Fæstninger, beliggende ved Havet og imellem Bjergene, have vi endnu at nævne: *Derkúsh, Derbesák, Baghrás, Hadjr-Shoglán, Iskenderuneh, Kosseir, Antákiah* og *Jaghrá* ved en Ferskvandssö, dannet af Nahr el-aswad α : den sorte Ström og beliggende mellem denne By, Baghrás og Antákia. Denne sidste er Hovedstaden for Byerne, beliggende ved Kysten; fordem var den en af Grækernes Residentssteder, som kaldte den „Guds By“, for at forherlige dens Anseelse. Det er en gammel By, omgivet af en stor Mur, som omfatter 4 Bjerge og skovbevoxte Höider. Den har en Mængde Haver. Det er Tömmermanden Habibs Födeby, hvis Historie indeholdes i Suraen يس (s. Sur. 36 v. 26), idet han omtales i dette Vers: „O dersom mit Folk vidste, at Herren har tilgivet mig og sat mig blandt sine Udvalgte!“ Efter nemlig at være sendt til det omtalte Folk som Prophet, halshuggede de ham som Bedrager; hvorpaa han efter Traditionen tog sit Hoved i venstre Haand og vedblev at gaae omkring imellem dem sigende de anförte Ord: „O, gid mit Folk vidste, at Herren har tilgivet mig og sat mig blandt sine Udvalgte!“ paa denne Maade vedblev han at gaae omkring paa Gader og Torve i 3 Dage. Denne By har en Havn kaldet *Soweidiah* ved Kysten, hvor Ási falder i Havet.

Hárúniah, bygget af Harun er-Rashid¹).

¹) Om *Harúniah* tæt ved Mar'ash paa Grændsen af Cilicien s. lex. geogr. III. p. 302 og Ab. I. p. 235. *Nakdeh* eller *Nikdeh* er efter Ibn Bathuta II. p. 287 beliggende i Lille-Asien ved Nahr el-aswad α : den sorte Flod; *Sarmada* er nævnt som hørende til Haleb, lex. geogr. II. p. 27 og findes paa Kaartet V. og lidt mod N. for Haleb; *Tizín* længere mod Vest; *Artáh*, stærk Fæstning tæt ved Tizín, s. lex. geogr. I. p. 42, v. Kremer Mittel-Syrien u. Damaskus p. 49, Mémoires d'histoire Orientale par DeFrémery I. p. 52 og Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch. XI. p. 213. *Djebbál* SO. for Haleb ved en Saltø, hvori Wadi

Til Halebs Distrikt høre endvidere *Nikdah*, *Halaket-Sermedá*, *Halaket Tizín*, *Artáh*, *Djabbul*, *Djebrín*, *Rihá* og en Mængde andre, vi her forbigaae, idet de, vi have omtalt, belöbe sig til henimod 60. Ethvert Distrikt omfatter Landstrækninger, opdyrkede Egne og Landsbyer, som afgive Skat i Naturfrembringelser.

IV. Det 4de Distrikt er *Hamath* (Herren beskærme det!), Residents for Konge-Sulthanen, en Titel, der föres af den uafhængige Statholder. Det er en smuk By og meget frugtbar, rig paa Produkter og Indtægtskilder for dens Beboere. Den er omgiven af Floden *Ási*, som deler den i to Dele, der forenes ved en Bro. Ved denne Bro er en Mængde hydrauliske Maskiner (*Naúrah*) af en Construction, man ikke finder andetsteds, og som tjene til at vedligeholde betydelige Vandløb til Vanding af talrige Haver, der ere rige paa udmærkede Frugter, som Kampher-Aprikosen med Mandelsmag, der ikke findes i noget andet Land. Til denne By hörer *Bárin* eller *Bárin*, en stærk Fæstning; *Salamia* ved Randen af Örkenen, bygget af Abdallah b. Salih b. 'Ali b. Abdallah b. Abbás (Herren være dem naadig!). Den har en Vandledning, der förer Vandet fra Hamath til Salamiah over Haver og Agre. Floden *Ási* gennemskjærer dette Distrikt imellem Hamath og Rasten; den ud-

Bothnán har sit Udløb; i samme Retning imod N. ligger *Djebrín*, s. Kaartet, lex. geogr. I. p. 239 og v. Kremer Beitr. zur Geogr. d. nördl. Syriens p. 38. *Rihá* omtrent V: for Haleb, s. Kaartet og lex. geogr. I. p. 496; den har det samme Navn, hvormed Jericho benævnes paa Arabisk.

Jvfr. en lignende Beskrivelse af Hamath Ibn Bathuta I. p. 141—44 og Burckhardt I. p. 249. Det var i denne By, at Abulfeda døde 1331 med Titel af Melik-Sulthan. *Naúrah* pl. *Nawáiru*, et i det Spanske under Formén „*Noria*” bevaret Ord, er en egen Art hydrauliske Maskiner, der endnu 1818 iagttoges af Irby og Mangles som en Eiendommelighed ved denne Flod, kaldet af Araberne efter Fleres Forklaring af denne Grund „el-'Ási” ۞: den Gjenstridige, som kun ved Tvang bringes til at vande Omegnen. Den virkelige Oprindelse til dette Navn er imidlertid det Græske „*Axios*”, et Navn, hvormed Grækerne betegnede denne Flod til Erindring om Floden af samme Navn i Macedonien (*Wardar*), jvfr. det Foregaaende p. 27.

springer ved en Landsby kaldet *Lebuah*, der hörer til Baalbek, og fra en anden ved Navn *Rás*, der ligeledes hörer til denne By; derpaa tager den Retning henimod *Emessa* og optager et anseligt Kildeløb, kaldet *Ain el-Hermel*; et Sabæisk Observatorie er her opført, bekjendt for Öieblikket under Navnet *Káim el-Hermel* [der ligner de to Observatorier i *Emessa*, der före Navnet *al-Maghzaláin*]. Den fortsætter derpaa sit Løb under Fæstningen *Hissn el-Akrád*; dens Vande ere aldeles klare, indtil den træder ind i Söen ved *Emessa* [en Vandsamling, der er omgivet af en solid opført Stenmur og rig paa store Fiske; ved dens Udströmning ere dens Vande muddrede som Nilens og blive ikke klare, för den naaer Distriktet *Rudj*]. Efter at have passeret *Soweidiah* falder den i Middelhavet, som vi allerede have omtalt i det Foregaaende.

V. Den 5te Provins er *Kystlandet* med Hovedstaden *Therabolus* (*Tripolis*), opført under Sulthan Melik al-Manssur Seif ed-Din-Kelawun ess-Salihi efter dens Erobring af den Muhammedanske Armee¹⁾. Den blev da gjenopbygget paa Skraaningen af en af Libanons Bjergkjæder i et Distrikt, der hörte til den ödelagte By, hvorfra den er adskilt ved 5 Miles (Arab.) Afstand, ved en Flod, der løber ud i Havet; den ligger dels paa en Slette, dels paa Höider, for en Del umiddelbart ved Havet, for en Del fjernet herfra. I de lavtliggende Dele er der rigelige Vandløb, og en Aquaduct, der er opført over en Dal imellem to Bjerge, förer Vandet fra en Kilde til de höitliggende Dele af Byen i en Höide af 70 Alen. Længden af denne Vandledning er henved 200 Alen. Floden løber under

¹⁾ *Tripolis* blev erobret 688 Hedj. = 1289 under den Mamlukiske Sulthan Seif-ed-Din Kelawun, s. Weil Gesch. der Abbas. Chal. p. 162; til Beskrivelsen jvfr. Burckhardt I. p. 273 fig. og Seetzen I. p. 217. Den her beskrevne Flod kaldes *Kadisha* eller „*Nahr Abu-Ali*“, og Vandledningen benævnes efter Burckhardt „*Kantharet el-Brins*“. Træet *Djummeiz* eller *Djemmeis* beskrives af Seetzen p. 221; det skal have en overordentlig tyk Stamme og bære Frugt som en lille Blomme af en sødlig Smag; Sukkerrøret nævnes ligeledes p. 222.

denne og tjener til Vanding for Markerne, hvorefter den falder ud i Havet. Man finder næsten intet Hus uden Træer, fordi Omegnen næsten overalt er gjenemskaaret af Vandløb. Den omtalte Flod udspringer paa Libanon. Man finder i Haverne ved Tripolis Frugttræer som intet andet Sted, f. Ex. Sukkerrøret, en Figenart (Djummaiz), en stor Mængde bittere Planter, Colocassia og Planten التلج; desuden har man friske Fisk fra Havet og Fugle i Mængde, der ere eiendommelige for dette Distrikt. Blandt Stæder, der høre til denne Provins og ere beliggende ved Havet, nævne vi:

Bathrân (Bothrys), Fæstning, erobret af Melik al-Manssur, med et stort Distrikt¹⁾;

¹⁾ *Bathrân* (Botrys) S. for Tripolis, hos Seetzen I. p. 231 Bodrûn, jvfr. Burckhardt I. p. 295. *Anafah*, efter lex. geogr. I. p. 98 Navnet paa en lille By ved Havet Ø. for *Djobail*, jvfr. Ab. Géogr. II. 1. p. 35. Angaaende Muhammedanernes Erobring af Antharsus og Øen Arwâd (Rûad) s. Weil Gesch. des Ch. I. p. 80, om den derpaa følgende Erobring af Øerne i Middelhavet s. p. 160; om Øen Arwâd s. Quatremère hist. des sult. Mamelouks II, 2 p. 195 fig. *Arka* eller *Tell-Arka* og *Halba* ligge N. for Tripolis, s. Kaartet og Burckhardt I. p. 272; *Djûn* eller *Ardh-Djuniah* N. for Arka, s. Kaartet; *Rogaliah* (رجالية) er mig ubekjendt. *Marakiah* (Mareclea) N. for Antharsus, s. Ab. II, 1 p. 35 og lex. geogr. III. p. 83. Distrikterne *Akkâr* og *Beshariah* (بشيرية, Bisherreh) SO. og NO. for Tripolis, s. Kaartet, jvfr. Seetzen I. p. 202 fig. og Burckhardt I. p. 63; *al-Kurah* S for Tripolis Distrikt; Beliggenheden af *Hadats* eller *Hadits* (حدث eller حديث) er mig ikke ganske sikker. *Hissa et-Akrâd* er omtalt af Ibn Bathuta I, p. 140. Ismaeliternes Fæstninger ere omtalte af Ibn Bathuta I. p. 166, Burckhardt I. p. 255—59, Defremery Nouv. recherches sur les Ismaéliens ou Bathiniens de Syrie (Paris 1855) p. 92, Ab. I. p. 229 og paa Kaartet; denne Sekt kaldes ogsaa „Fedâwier” ۞: saadanne, som med egen Livsfare paatage sig at dræbe det af deres Overhoved udsete Offer; deres vigtigste Borg var Alamût nær Kazwin i Persien. Den her omtalte *Ala ed-Dîn* blev Ismaeliternes Overhoved 1221 og var den samme, der opfordrede Ludvig den Hellige ved hans Ankomst i St. Jean d’Acre til at betale en Tribut, ligesom den tyske Keiser og andre Fyrster, „fordi de kun kunde være sikkre paa at leve, saa længe det behagede den Gamle paa Bjerget”. Henimod 1256 tilintetgjorde Hulagu Ismaeliternes Magt i Persien, hvorefter Mamlukernes Sulthan Beibars ved A. 1273 underkastede sig deres Fæstninger. Foruden „Fedâwier” benævnes Ismaeliterne ogsaa Ashabu da’uet el-Hâdiat ۞: „Tilhængere af Sekten, der indbyder til den rette Vei”, og „Assassiner” af „Hashishah”, en Plante (cannabis Indica), hvoraf den berusende Drik tilberedtes, de anvendte for at opflamme deres Dristighed; det franske Ord „assassin” har nemlig denne Oprindelse.

Anafah beliggende ved Havet og solid bygget;

Antharsus (Antaradus) ligeledes ved Havet med en stor Kirke for de Christne og et Kloster, som man paastaaer er det første Maria Kloster i Syrien; efter Muhammedanernes Erobring opførtes den paany af Moawiah b. Abi Sofyan under Chalifen Othman b. Affan [paa samme Tid, da, efter Erobringen af Antharsus og Öen Arwád, Cypern, Sicilien og Öerne i Middelhavet kom i Muhammedanernes Magt; Antharsus var oprindeligt en græsk Fæstning];

Fæstningerne *Arca* og *Halba* med vidt udstrakte Distrikter, der inddeles i Arrondissementer;

[*Djun* og *Rogalia*, to Fæstninger, der for Öieblikket ere slöifede];

Marakyah, en græsk By ved Havet med et stort Distrikt;

Djümet Akkâr, *Djümet Bashariah* (Bisherreh), *al-Kúrah*, *Hadats* paa en Skraaning af Libanon ved Havet; til disse høre Distrikter, der omfatte mer end 1000 Landsbyer;

Hissn Akkâr er en stærk Fæstning, opført af Muhammedanerne; en Ström, der kommer fra et Bjerg, som behersker Byen, giver Fæstningen det nödvendige Vand;

Hissn el-Akrád ∅: Kurdernes Fæstning, paa Toppen af et steilt Bjerg, beliggende imellem Damaskus og Kysten, saa at man overser herfra Damaskus, Kârá, Nebuk og Baalbek foruden Kysten og Havet.

Til Provinsen Tripolis høre endvidere Ismaeliternes Fæstninger, *Kila'u ed-Dahwet*, der beherskes af Rashid ed-Din Muhammed, en Discipel af Alá ed-Din Ali, Herre over Fæstningen Alamût i Persien, nær Kazwin. Ismaeliterne ere bekjendte for deres Vantro og ere i Besiddelse af fölgende Fæstninger: *Khawábi*, *Kahf*, med en Hule, hvor Rashid ed-Din flygtede hen [og hvor man paastaaer, han er begravet; efter en anden Mening vil han til en bestemt Tid

igjen vise sig]; *Kadmús*, hvor der ved de varme Bade i Maanederne Temmúz og Áb frembringes en Mængde Slinger, vi senere skulle omtale; *el-Ollaikah*, *Mainakah*, *Rossafat* paa Skraaningen af Kjæden Thiráz; Fæstningen *Abu Kobeis* og *Tsaghr Missjáf*, hvilken sidste er Ismaeliternes vigtigste Fæstning, og hvorfra Mordere, de saakaldte „*Fedawis*“, udsendtes til alle Lande og Egne, for at dræbe Konger og Mægtige; Fæstningen *Beláthunus* vel befæstet, med 11 Porte, den ene over den anden¹⁾; *Markab*, en stærk Grændsefæstning paa Toppen af et Bjerg, der rager ud over Havet; den er opført i en Trekant af Rashid paa gamle Ruiner, og derpaa gjenopbygget af de Christne; den er for Öieblikket i Muhammedanernes Magt, som have udvidet dens Befæstning.

Fæstningen *Sahjún*, stærkt befæstet fra Aditernes Tid [man siger, at den er opført af Keiser Augustus, den romerske Keiser, dog ikke den samme, fra hvem man afleder den græske Tidsregning]; det er en uindtagelig Fæstning paa Toppen af et Bjerg, omgivet af 5 Mure; den har en Havn paa en Landtunge, der strækker sig ud i Havet som en Ö.

Laodicea, omgivet paa 3 Sider af Havet, ligner meget *Alexandrien* i Bygning; den mangler Vand til Dyrkning af Omegnen, hvorfor der heller ikke findes mange Træer, og dens Bygninger ere

¹⁾ *Belathunus*, Fæstning ved *Laodicea* er nævnt af *Quatremère* i *hist. des sult. Maml.* I, 2 p. 69. *Merkab* (*Castrum Merghatum*), s. *Ibn Bathuta* I. p. 183, er berørt i *Kortogenes Historie*, s. *Biblioth. des croisades* t. IV. p. 225, 548 par *M. Reinaud*, jvfr. *Ab. I.* p. 254 og *Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch.* III. p. 365. *Sahjún* omtales af *Ibn Bathuta* I. p. 166; den ligger noget fra Kysten ved Foden af et Bjerg, s. *hist. des crois.* p. 227 og *Kaartet*, *lex. geogr.* II. p. 173, *Ab. I.* p. 257. Om *Ladakia* (*Laodicea*) jvfr. en lignende *Beskrivelse* af *Ibn Bathuta* I. p. 179—83, *bibl. des croisades* t. IV. p. 226, *Ab. I.* p. 256;

Klosteret ²⁾ *دير الفارس* er i *Udgaven* af *Ibn Bathuta* bogstaveret med *ص* istedetfor med *س*. *Djebeleh* (*Gabaleh*), s. *Ibn Bathuta* I. p. 172 fig., *Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch.* III. p. 366, *Ab. I.* p. 254, findes paa *Kaartet* S. for *Ladakia*; om den *Gassanidiske* *Fyrste* *Djabalah* b. *Aiham*, der besteg *Thronen* omtrent 633, jvfr. *Caussin Essai sur l'hist. des Arab.* II. p. 255.

gamle. Her findes et Marmorbrud med hvidt, grønt og sribet Marmor. I Nærheden ligger det christne Kloster *Deir el-Fârus*, en mærkelig Bygning, hvor de Christne forsamle sig en Gang om Aaret. Havnen ved Laodicea er udmærket og rummelig, hvorfor den er stadigt besøgt af store Skibe; den lukkes med en Jernkjæde, som forhindrer fjendtlige Skibe fra at trænge ind.

Havnen ved *Belâthunus*, anlagt af *Djebelâh b. el-Aiham*, *Gassaniden*, og opkaldt efter samme, *Djebelâh*, er igjen opbygget under samme Navn ved Islams Begyndelse. Det er en ældgammel By, oprindelig anlagt af Ssabierne; [man finder her Ruiner af en Kongethrone, der har været anvendt paa Noahs og Abrahams Tid indtil Moses; vi have allerede omtalt lignende Ruiner ved Byerne *Djerash*, *Ammân* og *Baalbek*. Der er her en underjordisk Gang, hvori man kan ride under Jordan til et Skib, der ligger ude i Söen og igjen tilbage i fuldkommen Sikkerhed.]

*Bilniâs*¹⁾ (*Belinas*), en gammel By fra Hebræernes, Grækernes og Romernes Tid, er rig paa Floder, som udspringe nær ved Byen,

¹⁾ *Bilniâs* ligger tæt ved Markab og er vel at adskille fra Baniâs i Ardh el-Huleh (s. det Foreg.), med hvilken den undertiden forvexles, s. Ab. Géogr. I. p. 254, Robinson Pal. III. p. 629; ved en Feiltagelse er denne By i lex. geogr. benævnet Bulunbas, I. p. 171, jvfr. IV. p. 375. Fæstningen *Boldah* er de Gamles Palthus, s. Kaartet, Quatremère hist. des sult. Maml. II., 1 p. 205, Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch. III. p. 366, Ab. II., 1. p. 35.

Bukaiat, en Dal nedenfor Hissn el-Akrâd, kaldes ogsaa „Wâdi-l-Hissn”, s. v. Kremer Mittel-Syrien und Damaskus p. 58. *Nâim* (الناعم) er mig ubekjendt. Om Nossairierne jvfr. Ibn Bathuta I. p. 176 og Burckhardt ved Gesenius p. 262 flg. og 517 flg. *Alkârah*, et Distrikt af Libanon, findes paa Kaartet.

Om *Safad* eller *Safat* jvfr. Ab. Geogr. I. p. 242 og Robinson Pal. III. p. 578 flg., hvor tillige er meddelt en kort Udsigt over denne Byes Historie; i Begyndelsen af 1837 blev den næsten tilintetgjort af et frygteligt Jordskjælv. Sulthan Bibars erobrede denne Fæstning den 23de Juli 1266 og lod efter de fleste Historieskriveres enstemmige Vidnesbyrd den hele christelige Befolkning nedsable, s. Reinaud bibl. des croisades IV. p. 494—98 og Weil Gesch. des Abbas. Chalif. in Ægypten p. 51—55. Navnet *Djarmak* bruges efter lex. geogr. I. p. 250 om et Distrikt, der hører til Saidah. Den her meddelte Beskrivelse af en høist simpel mechanic Inđretning ved en Brønd har kun Interesse forsaavidt den meddeles af et Æienvidne i alle sine Details; i Safad tilbragte nemlig Dimishki Slutningen af sit Liv.

og paa herlige Haver langs med Kysten, som ere umiddelbart udsatte for Havets Bølgeslag og vandes ved fersk Vand. Ved at betragte disse Haver, faaer man et Indtryk, som om man saae et himmelblaat Tæppe, omgivet med en grøn Bord og broderet med Blomster. [Paa en bestemt Dag forsamles alle Skorpioner i et Kjær nær ved Kysten, hvorpaa de ikke lade sig se indtil samme Dag næste Aar. Imellem Bilnias og Byen Djabala er en lille Halvö, beliggende i en meget dyb Flod kaldet *Abtar* o: „den Afkortede“, fordi dens Löb, uagtet dens Dybde og Voldsomhed, er meget kort og aldeles unyttigt, idet den hverken danner Bugter eller Vandløb. Paa denne Halvö er der Ruiner af en Fæstning, kaldet „*Boldet*“, engang berömt for sin Skjönhed, men ödelagt af Befolkningen selv, som paa Grund af indbyrdes Uenighed adsplittede sig til Söes omkring paa Öerne. Denne Halvö har en særdeles mærkelig Beliggenhed, idet den paa den ene Side er omringet af Havet, paa den anden, som vender imod det faste Land, af Floden; saaledes ere det salte og ferske Vand forenede og danne for Beskuerens Öie kun et eneste Hav, som omringer den fra alle Sider.] Imellem Distrikter, som höre til Therabolus, er endnu at omtale Fæstningen *Bukaiah*, *Náim* og *Nossairiernes Bjerger*, der udgjöre omtrent 20 Distrikter, beliggende imellem *Sahjun*, *Lao-dicea* indtil *Bathrun* og *Ákarah*.

VI. Den 6te Provins er *Safad* og dets Omgivelser.

Safad er en Fæstning paa Toppen af Bjerget Canaan, der hörer til Landet *Djarmak*; det var oprindelig en Landsby, men blev opført som Fæstning under Navn *Safat*, et Navn, man senere har forandret til *Safad*. Det er en stærk Fæstning og forhen befolket af en Forening Franker, kaldet Tempelherrer. *Melik ez-Záhir Rokn ed-Din Bibars es-Sálihi* beleirede dem i denne Fæstning, som han erobrede, hvorpaa han lod hele Besætningen nedsable paa Toppen

af en nærliggende Höi. Efter at have ödelagt Byen, lod han i dens Midte opføre et rundt Taarn, kaldet „Kullet“ [eller Kala'h o: Fæstningen], 120 Alen höit og 70 Alen i Diameter; to Veie före til den överste Plafond, og ad den ene, en Vindelgang, kunne 5 Heste, forspændte den ene ved den anden, passere uden at standse. Det bestaaer af 3 Etager med Værelser, Sale (Kaåt), Forraadskamre, og under Bygningen er en Brönd, som forsyner Garnisonen med det nödvendige Vand fra det ene Aar til det andet, ligesom ved Fyrtaarnet i Alexandrien. I denne Fæstning er en anden Brönd, kaldet *Säturah*, 110 Alen dyb og 6 bred, og forsynet med et eiendommeligt Maskineri. To Spande af Træ, der hver rummer en Krukke Vand, ere fastgjorte ved et Toug af en Arms Tykkelse; saa ofte den ene gaar op til Randen af Brönden, synker den anden ned i Vandet. Ved Bröndens överste Rand ere to Jernarme med Hænder og Fingre; naar den fulde Spand kommer op, gribes den af Fingrene, og de to Jernhænder före den bort, for at udtömmе Vandet i en Beholder. Spandenes op- og nedadgaaende Bevægelse foregaaer ved Hjælp af et mechanisk Maskineri, forsynet med Toug og Tridser; det store Toug bevæger sig uafbrudt paa sin Tridse op og ned, til höire og venstre, idet Hjulet sættes i Bevægelse af dertil dresserede Muldyr. Naar dette ved at gaae rundt hörer Vandets Pladsken ned i den store Beholder og Tougets Slæben, dreier det hurtigen om i den modsatte Retning og bliver igjen ved at trække, indtil det anden Gang hörer den samme Lyd af Vandet, som styrter ned, og Touget, som slæber; da foretager Dyret den samme Vending og bliver saaledes uafbrudt ved. Det er en af de besynderligste Indretninger, man kan see. Naar man staaer ved Randen af Brönden og taler ned i den et enkelt Ord, hörer man Lyden af dette stige ned til Overfladen af Vandet; naar det har naaet denne, vender Lyden igjen tilbage. Ved

at skrige høit hører man en stærk Larm som en Torden, paa Grund af Brøndens Dybde.

Til Provinsen Safad hører Fæstningen *Shakif*, der blev erobret fra Frankerne af Melik ez-Zâhir; til denne hører et Distrikt. Floden Lytha (Lithania) løber under Bjerget, hvorpaa Fæstningen ligger ¹⁾.

[*Ma'aliâ*, en smuk Bjergfæstning; i Maaliâs Distrikt ligger *Korein*, en smuk og stærk Bjergfæstning, som før tilhørte Frankerne, men blev erobret af Melik ez-Zahir; til den hører en for sin Sundhed bekjendt Dal, hvor Moskus-Melonen voxer, som har en behagelig Duft og en sød Smag, desuden en Art Citroner, der kan veie henimod 6 Damascener Rothl.]

Bjerget *'Amilah*, rigt paa Vinbjerge, Olietræer, Johannesbrød og Therebinther (Botthom), er befolket af Alidiske Sekter.

Bjerget *Djeba'h* (Gibea), ligeledes befolket af Sekter, er meget høit og rigt paa Vandløb, samt Vindruer og andre Frugter.

¹⁾ Om Fæstningen *Shakif* s. Rob. Pal. III. p. 590 fig., 652 fig.; i Korstogenes Tid kaldtes den Belfort eller Beaufort; den erobredes 1268 af Bibars, s. bibl. des croisades par M. Reinaud IV. p. 504.

Maalia forekommer i lex. geogr. III. p. 123; *Korein* (Montfort) NO. for Akka, erobredes af Bibars 1271, s. Weil Gesch. des Abbas. Chalif. p. 72 og Reinaud bibl. des croisades t. IV. p. 527.

'Amilah er efter Abulfeda I. p. 228 Navnet paa en Bjergkjæde, der strækker sig ned til Tyrus langs Kysten, s. det Foreg.; *Djeba'* (جبع) ligger N. for Naplus, s. Rob. Kaart.

Navnet (جزيين), en Bjergkjæde V. for Saidah, findes paa Kaartet. *Shakif Tirân*, forskjellig fra S. Arnân, er en mindre Fæstning, efter Ab. p. 244 i Nærheden af Tyrus. Om *Tibnin* (Teron) s. Robinson Pal. III. p. 648—52, hvor denne Fæstning er vidtloftig beskrevet. *Huin* imellem Baniâs og Tyrus, s. Kaartet og Ibn Djubeir p. 304. *Ardh el-Khaith* kaldes efter Robinsons Kaart den sydvestlige Kyst af Søen el-Huleh, s. III. p. 605. *Mardj el-Oyûn* s. Kilde-Engen, V. for Wady et-Teim, s. Rob. III. p. 611 og Kaartet. *El-Djermak* er Navnet paa et Distrikt, opkaldt efter en lille Flod af samme Navn N. for Shakif, s. Kaartet og lex. geogr. I. p. 250. *Bakiât* er et almindeligt Navn for et med forskjellige Arter Træer bevoxet Sted; hvilket Bakiât her er ment, er mig ikke ganske klart. *Djebel Zâbûd*, maaske en Fordreining af Ssaffad, er det af Burckhardt p. 555 under Navnet Dj. Saffad beskrevne Bjerg, jvfr. Seetzen II. p. 128 fig.

Bjerget *Djazin* rigt paa Vand og Frugter.

Shakif Tirân stærk Fæstning paa et høit Bjerg, der bestyres med Distrikt af en Gouverneur.

Bjerget *Tibnin* med en Borg og Distrikt, befolket af Alidiske Sekter.

Fæstningen *Hinin* paa en Klippe med Distrikt.

Khaith, som hører til det Övre Ghûr, ligner Iråks Land med Hensyn til sine Frembringelser af Ris og udmærkede Kornarter, Mængden af forskellige Fugle og varme Bade.

Til Safad hører endvidere: *Mardj el-Ojân*, Distriktet *Djarmak* [med en gammel By fra Aditernes Tid, beboet af en hebraisk Stamme, der benævnes efter dette *Djerâmikeh*; Kanaaniterne boe i Kanaans Dal, opkaldt efter Noahs Søn Kanaan]. Til dette hører Bjerget *Bakiah* med en By af samme Navn, rig paa Vandløb; her frembringes udmærkede Qvæder, og de omkringliggende Landsbyer ere rige paa Olietræer, Vin og andre Frugter.

Bjerget *Zábûd* behersker Byen Safad; her ligger en Landsby af samme Navn foruden en Del andre Smaabyer. Befolkningen paa dette Bjerg bestaaer af Druser, Hakimiter og Amriter. Disse Sekter troe paa Verdens Evighed (دهرية) og paa Guds Incarnation (حلولية), men forkaste Propheterne, fornægte den aabenbarede Lov og antage Sjælevandringen; de troe ikke paa nogen Opstandelse, og spise Kjødet af Svin og døde Dyr; de iagttage hverken Faste eller Bön, eller Valfart eller Almissegiven, og troe, at Hakem vil engang fremstaae som Gud. (Herren være langt hævet over deres Paastande!)

Til Safad hører endvidere *Thiberias*¹⁾, fordm Hovedstaden i Urdens Distrikt; det er en By, der strækker sig i Længden langs

¹⁾ Om *Thiberias* jvfr. Burekhardt II. p. 560 fig., Rob. Pal. III. p. 500 fig. og Seetzen I. p. 345 fig. De Christnes fuldstændige Nederlag ved *Hatthin* den 5te Juli 1187, hvor

med Thiberias-Söens Bredder; denne Sö er 12 (Arab.) Mile lang og 6 Mile bred, omgivet af Bjerger; herfra udgaaer Floden Shariat α : Jordan, som falder i Söen ved Zoghar α : det Döde Hav. Ved Bredden af Thiberias-Söen findes meget varme Kilder, kaldte Hemamät (Thermer), hvis Vand er salt og svovlholdigt; det er gavnligt imod Slaphed i Kroppen, Hudsygdomme, overdreven Phlegma og for stærk Fedme. Man siger, at i denne Sö er Salomon b. Davids Grav. (Fred være med ham!)

Hatthin med Shoais eller Jethros Grav; ved denne By stod et stort Slag imellem Muhammedanerne og Frankerne, [hvor Muselmændenes Fyrste Salah ed-Din slog Frankerne ved Bjerget Hatthin, nedsablede en stor Del og tog deres Konger til Fange;] til Minde om dette Slag opførtes paa Toppen af Bjerget et Kapel, som kaldes „Seirens Kapel“.

Tempelherrernes Stormester Guy (Veit) af Lusignan toges til Fange, og hvorefter den største Del af Palestina faldt i Muhammedanernes Hænder, er almindelig bekjendt, jvfr. Beskrivelsen af Reinaud Extr. de l'hist. des croisades p. 194 og Rob. Pal. III. p. 487 flg. Hatthin ligger V. for Tabariah. *Kafrkannâ* NO. for Nazareth er før urigtigen anset for det fra det Nye Test. Historie bekjendte *Cana*, idet Robinson har gjort opmærksom paa denne Feiltagelse og identificeret sidstnævnte By med *Kána el-Djelil*, der ligger omtrent 3 Timers Gang N. for Nazareth, s. Rob. III. p. 445 og Kaartet, jvfr. Burckhardt p. 582 og Seetzen II. p. 149 flg. Den her omtalte Stamme *Kais* udmærker sig ved et gennem Generationer fortsat Fjendskab til Stammen *Jemaniah*, begge rimeligen indvandrede fra Arabien, jvfr. Rob. II. p. 601, Niebuhr Reisebeschr. II. p. 447 og Burckhardt p. 320. *Kais* fører en rød Fane og kaldes derfor her *Kais el-hamrá*. Om Dalen *Battuf* eller *Mardj el-ghark* s. Rob. III. p. 383 flg., 426; den kaldes ogsaa *Merdj Ibn Amir* og svarer til Bibelens Sletten ved *Esdrelon*, jvfr. Burckhardt p. 579 og Seetzen II. p. 139, 143 og 153. Om *Nazareth* s. Rob. III. p. 419 flg., Burckhardt p. 583 og Seetzen II. p. 141—46. Den samme Forklaring af Deut. XXXIII. v. 2. er givet i lex. geogr. II. p. 328 under Artiklen *فاران*; om *Farâns* Identificering med Bjergene om Mekka og i *Hidjâz* s. Zeitschr. d. d. morg. Gesellsch. III. p. 151 og Burckhardt p. 975. Bjergkjæden *Sá'ir* er efter det Foreg. S. for det Döde Hav og strækker sig ned til den Elamitiske Havbugt; maaske denne Brug af Navnet *Sá'ir* om Nazareths Bjerger kan være opstaaet af *Sá'ir* i Juda (s. Josva B. XV. v. 10.), der oprindeligen strakte sig NV. for Jerusalem, men muligen kan være brugt af Araberne i videre Betydning.

Kafrkanná, en stor Landsby, beboet af forskjellige Stammehövdinge, Ophavsmænd til Oprør og Röverier; [de kaldes Kais el-Hamrá.]

Betuf (*al-Battuf*), ogsaa kaldet „*Mardj el-ghark*“ (و: den oversvømmede Eng), er beliggende imellem Bjerger, der omringe den paa alle Sider. Regnvand, som samler sig i Dalen, danner en stor Sö, der tjener til Vanding af Landet; saasnart en Del heraf udtørres, dyrke Beboerne den paa samme Maade som Tilfældet er i Ægypten.

Nazareth, en hebraisk By, der ogsaa kaldes Sá'ir (ساعير), hvorfra Messias udgik. Stedet, hvor Englen forkyndte Maria Jesu Födsel, er bekjendt og besøges af Christne og Andre. I Pentateuchen omtales denne By og Mecca (Herren ophöie den) i en Forudforkyndelse om Messias og Muhammeds Komme; det er nemlig Forklaringen af Verset Deuteron. XXXIII. v. 2. „Herren kommer fra Sinai“ و: Moses b. Amrán med Pentateuchen; „og straal fra Sáir, fra Sáirs Bjerger“ و: Jesus, som udgik fra Nazareth, idet Sáirs Bjerger betyde Nazareths Bjerger; „og hæver sig over Fárán og Fáráns Land“ و: over Mecca og Hidjáz med Propheten Muhammed og Koranen. — Nazareths Befolkning var Christenhedens Nögle, dens Udgangspunkt og Grundlag, idet den dog först vandt Fasthed under Constantin, som vi skulle omtale i det Fölgende.

Ledjun (Legio = Megiddo) med *Ashir* og *Hawá*¹⁾; Stammer fra Jemen befolkede Nazareth, ligesom Kafrkannás Beboere bestaae af Stammen Kais; *Djinin* (Ginæa), en lille By med et Distrikt.

¹⁾ Om *Ledjun* efter Robinsons Mening identisk med Megiddo, s. Rob. Pal. III. p. 412. *Ashir* (العشيرة), maaske at udtale Ushair, er mig ubekjendt. *Hawá* (الهوى) er sandsynlig en Forkortning af كَوَكَبُ الْهَوَى, Fæstning, der blev indtaget 1188 af Saladin, beliggende lidt N. for Bisán; blandt Ruinerne omkring Thabor fører en Buegang, beliggende imod S., Navnet „Báb el-Hawá“, der synes at være kaldet saaledes efter den mod S. beliggende Fæstning, jvfr. Robinson III. p. 455, 469 flg. *Djinin*, s. Robinson III. p. 386 og

Af Distrikter ved Havet, der høre til Safad, have vi at nævne *Akka*, *Ssûr*, *Saidâ*; de to sidste ere meget gamle Byer med store Distrikter. [Man siger, at Alexander den St., som beleirede *Ssûr*, hverken kunde naae den med sine Pile eller med Stenene fra sine Krigsmaskiner. Efter at have udsendt en lille Afdeling Soldater, som hemmelig trængte ind i Byen, erfarede han af disse, at Indvaanerne havde anvendt alle Midler paa at beskytte sig mod hans Projectiler. Ifølge et Krigsraad lod han da slaae Generalmarsch tidlig om Morgenen paa samme Tid over hele Armeen og skride til Storm, hvorefter Byen erobrede, medens almindelig Forvirring udbredte sig blandt Besætningen.]

Accâ, bygget af Abd el-Melik b. Merwân og erobret af de Christne, blev gjenerobret af Salah ed-Dîn Jusuf b. Eijub, bekjendt under Navnet Melik en-Nassir, den samme, som blev slagen af de Christne og maatte lade *Ssûr* i deres Magt. Denne By blev derimod gjenerobret og ødelagt af Salah ed-Dîn Chalil b. al-Melik al-Mansur, som efter at have vundet en glimrende Seir tog i Löbet af 47 Dage Byerne *Athlit*, *Haifa*, *Iskanderuneh*, *Ssur*, *Saidâ*, *Beiruth*, *Djobail*, *Anafah*, *Bathrân* og *Sarafand*.

VII. Den 7de Provins er Riget *Kerak* med en smuk og stærk Fæstning af samme Navn, beliggende paa Toppen af et Bjerg; dens

Seetzen II. p. 156. *Akka*, *Ssûr* og *Saidah* ere almindelig bekjendte, jvfr. Ibn Bathuta I. p. 129—31. Salah ed-Din nødtes efter en frugtesløs Beleiring til at trække sig tilbage fra Tyr (1187 i Nov.), der reddedes denne Gang af den berømte Marquis Conrad af Montferrat; *Akka* var allerede falden i Saladins Hænder uden Modstand efter de Christnes Nederlag ved Hatthin, men gjenerobret efter en 3aarig Beleiring af de Christne 1191, hvem endelig anden Gang den mamlukiske Sulthan Kelawuns Søn Melik el-ashraf Salah ed-Dîn Chalil fratog denne Stad efter 40 Dages Beleiring 1291; som Følge af *Akkas* Fald overgave Tyrus, Tortosa og *Beiruth* sig til Scirherren, jvfr. bibl. des croisades IV. p. 319 flg., 569 flg., Rob. Pal. III. p. 681. *Athlit* (= Castrum peregrinorum) SV. for *Akka*; *Haifa* ligger ved en Bugt imellem begge; *Iskanderuneh*, s. det Foreg.; *Sarafand* er Sarepta S. for *Saidah*, s. Rob. Pal. III. p. 691. De øvrige her nævnte Stæder ere bekjendte af det Foreg.

Grave ere dannede ved Strømme af stor Dybde. Man siger, det var et græsk Kloster, der blev forandret til en Fæstning ¹⁾. Hertil hører *Shaubek* (Mont-Royal), Fæstning og en rig By; den har Frugttræer og Kilder i Overflödighed;

¹⁾ Om *Kerek*, beliggende paa den SO. Side af det Døde Hav, s. Burckhardt p. 643 flg., Seetzen I. p. 412 flg., Rob. Palest. III. p. 124 flg.; det svarer til det gl. Testamentes Kir Moab, Chaldaisk „Kerakka Moab“, og førte paa Korstogenes Tid Navnet „Petra deserti“.

Shaubek (Shobek), en Fæstning S. for Kerak, anlagt af Korsfarere under det 2det Korstog, s. Burckhardt p. 696, Seetzen I. p. 413 og Rob. III. p. 120. *Má* an SO. for Shobek, s. Burckhardt p. 725, Rob. III. p. 127 og Ab. I. p. 229. *Djebál* og *esh-Sharát* ere to af de sydligste Distrikter, der strække sig ned til Akabah, s. Rob. III. p. 103, Burckhardt p. 688 og Seetzen I. p. 418. Byen *Káb* (قَاب) er mig ubekjendt. *Mútha* (Motch), efter Ab. I. p. 247 omtrent en Dags Reise fra Karak, jvfr. Seetzen I. p. 412, 416. *Ledjún*, aldeles forskjellig fra den nylig nævnte By, omtales af Seetzen I. p. 413 og II. p. 356 med Kaartet, ligger Øst for den sydlige Spidse af det Døde Hav ved en Strøm Wadi-l-Hassa. *Azrak*, efter Ab. I. p. 229 S. for Shobek, en Fæstning; Navnet synes at være opstaaet ved en Feiltagelse for Uzdata, jvfr. Rob. III. p. 127, p. 925, lex. geogr. I. p. 54 og IV. p. 92. *Wadhi Musa* (Petra) SV. for Shobek, s. Rob. III. p. 135 og den vidtløftige Beskrivelse af Burckhardt, den første Europæer, der betraadte denne Egn, p. 703—14. *Wádhi bne Namir* er sandsynlig den samme Strøm, der af Seetzen kaldes *Mojet Nimmeri*, S. for det Døde Hav, II. p. 354. *Djebel Dhebáb* og *Bne Mahdis Distrikt* er mig ubekjendt; Burckhardt omtaler sandsynligen det sidste, hvor han nævner *Kalaat beni Madha* p. 734 S. for Wadhi Musa.

Saf ah (السَّاع) er efter lex. geogr. II. p. 44 en Fæstning ved Wadhi Musa; dette Sted er udeladt i Haandskrifterne fra Leyden og St. Petersborg. *Madjan* i det Petræiske Arabien V. for Tebuk ved Bahr el-Akaba, s. Ab. II. p. 116 og lex. geogr. III. p. 64. *Colzum* = *Clysmá* ved Suez, s. Burckhardt p. 773. *Dj. Raijan* : „det vandrige Bjerg“ er angivet paa Berghaus's og Robinsons Kaart SO. for Suez paa den Sinaitiske Halvø. *Nedre Ghûr* kaldes det hele Landstrøg imellem det Døde Hav og den Arabiske Havbugt. *Zarcá* er Navnet paa en Dal, der gennemstrømmes af *Wadi Zarcá Maein*; denne løber ud i den nordlige Del af det Døde Hav, s. Burckhardt p. 629, Seetzen II. p. 338; om Forfatteren

mener med det følgende el-Azrak (الأزرق) den allerede nævnte By eller et andet Sted, er mig ikke klart. *Djefár* (al-Djofar) er Navnet paa Grændsedistriktet imellem Ægypten og Palestina, jvfr. lex. geogr. I. p. 258; til dette hører *el-Arish*. *Tih* er Ørkenen imod V. henimod Suez. Om *Zogar* (Segor) s. det Foreg. p. 28. *Sáfiah* eller *Gór Safia* kaldes et Stykke Land S. for Døde Hav; det gennemstrømmes af Floden el-Hassa, der af Robinson III. p. 31 kaldes el-Ahsy, s. Kaartene. *Berni* forekommer som Navn paa en Art Dadler hos Ibn Bathuta II. p. 252; det i Parenthes indesluttede Stykke læses kun i Par. Haandskriftet, idet de her nævnte Stæder Ammán, Balká og Kerek have været omtalte.

Maón (Maón), en lille By paa Randen af Örkenen, befolket af en Stamme af Bne Omajja, der siden forlod den; for Öieblirket er den Station for Pilegrimskaravaner, ved hvis Ankomst og Tilbagekomst man holder Marked;

Djebál (Gebalene) med Byen *Sherát*;

Byen *Káb* 12 Mile herfra; Landsbyen *Mútha*; *Ledjün*, *Hesá*, *Azrak*, *Wadhi Musa*, *Wadhi bne Namir*, *Djebel Dhebáb*, *Bne Mahdis Distrikt*, [*Saláh* Fæstning], *Madjâns Distrikt*, *Kolzum* (Clysma); Distriktet *Raiján*. I det Nedre Ghûr ligge *Zarcá*, *Azrak*, *Djesár*, *Tih*, *Zogar* [med Distriktet *Safiah*, hvor der voxer en Art Dadler lig den, man kalder *Berni* og *Azúd* i Irak;

Ammân (Rabbath-Ammon), hvoraf alene Ruiner ere tilbage, med Distrikt;

Distriktet *Balká*] med Fæstningen Kerek, et tyrkisk σ : Mam-lukisk Arsenal og Residents for en Nâib σ : Statholder.

VIII. Den 8de Provins er Riget *Ghazza*¹⁾, bekjendt under Navnet *Ghazza Háshim*; den har en rig Vegetation og ligner en Dug,

¹⁾ Om *Ghazza* smlgn. Robinson II. p. 636 og lex. geogr. II. p. 312; denne By har Tilnavnet *Háshim*, fordi Muhammeds berømte Stamfader *Háshim*, Søn af Abd el-Menaf, døde her 510, s. Caussin de Perceval Essai I. p. 258. *Askalon* N. for *Ghazza*, jvfr. Ibn Bathuta I. p. 126. *Arsuf* omtrent 3 Mile N. for Jaffa, er ødelagt, og kun en Landsby er tilbage, s. Rob. III. p. 258 Anm. 5. *Darûm* (Darôn) en Fæstning, anlagt lidt S. for *Ghazza*, omtales flere Gange i Korstogenes Historie; den erobredes og ødelagdes tildels af Richard Løvehjerte 1192, s. bibl. des croisades IV. p. 348 og Rob. Pal. II. p. 638 Anm. *El-Arish* er den bekjendte ved *Wadhi-l-Arish* beliggende Grændsestad mod Ægypten. *Israeliternes Örke* eller *Tih bne-Israil* paa Halvøen imellem Bahr-Suez og Bahr el-Akahah er i den seneste Tid beskrevet efter de vigtigste Karavanveje af Rob. Pal. I. 96—367, der meddeler alle Stationer imellem Suez, Sinai, Akabah til *Ghazza* og Jerusalem, og III. p. 1—204 fra Hebron til *Wadhi Musa* igjennem *Wadhi-l-Arabah*. Af de her nævnte Byer er *Kades* = *Ka'des Barnea* beliggende paa Grændsen af *Wadhi-l-Arabah* og *Idumæa*, s. III. B. p. 140. *Khalasah* (الخالصة) eller *Khulasah*, paa den sydvestlige Karavanvei fra Hebron, svarer til det af Ptolemæus omtalte *Elusa* i Rob. I. p. 333. *Khalûs* (خلوص) svarer sandsynligen til den romerske Station *Lyssa*, beliggende noget sydligere paa samme Vei, s. I. p. 310; *Saba* har vedligeholdt sit gamle Navn, svarende til *Beer-Saba*, Palestinas sydlige Grændse-

der er udbredt paa Sandhöie for Islams Armeer og for hver Reisende, som gaaer igjennem Syrien og Ægypten. Iblandt Byer, beliggende ved Havet, er *Askalon* en stor By, forhen i Frankernes Magt, men ødelagt af Muhammedanerne; *Jaffa*, *Cæsarea*, *Arsuf*, *Darum* og *el-Arish*. Iblandt Distrikter i det indre Land ere at nævne *Tih bne Israil* ๑: Israeliternes Örk [med de Israelitiske Byer *Kades*, *Huweirik*, *Khalasah*, *Khalüs*, *Saba* (Beer-Saba) og *Madura*, alle beliggende i Örkenen].

Iblandt Distrikter, der ere beliggende imellem Bjergene og Havet, ere *Tell-Himär*, *Tell-Sáfiah*, *Karatia*, *Bait Djebrail*, *Abrahams By* (Hebron) og *Bait el-Mukaddas* (Jerusalem); alle disse Byer med tilhørende Distrikter ere bestyrede af Statholdere. Ved *Jaffa* findes en mærkelig Klippe nær Kysten i Havet; paa en bestemt Tid om Aaret flokkes alle Arter Fiske omkring den som til en Valfart, og der er ikke en eneste Art, undtagen den kommer til den omtalte Sten. — Hermed slutte vi Beskrivelsen af Syriens 8 Provinser.

stad, s. Rob. I. p. 337 fig.; *Madura* et Kridtbjerg, hvor efter Sagnet skal have ligget en nu ødelagt By NV. for *Kades Barnea*, s. Rob. III. p. 147 og Seetzen III. p. 14; Bertou har identificeret *Madura* med *Kades Barnea*, s. Le mont Hor et Cades par Bertou 1860. Stationen *Huweirik* (حويرف) er mig ubekjendt. Alle disse Stednavne ere udeladte i Leyd. og St. Petersb. Haandskrifterne.

Tell-Himär (maaske at læse T. Hammäd efter St. Petersb. og Leyd. Haandskriftet) er mig ubekjendt. *Tell-Sáfia* (Alba specula) ligger omtrent lige V. for Jerusalem, s. Rob. II. p. 622 fig. *Karatiah* SV. for *Tell-Sáfiah*, s. Rob. II. p. 631 og lex. geogr. t. II. p. 397. *Bait Djebrail* og *Hebron*, s. det Foregaaende p. 52, hvor de ere henførte under Provinzen Damaskus. Med Hensyn til Syriens Inndeling s. p. 36, idet den her tilføiede Bemærkning kun er en Gjentagelse af det Foregaaende. Adjectivet *Djezaria* er dannet af *al-Djezirah*, ๑: Mesopotamien. *Malathia* er nævnt i det Foreg. som den nordligste Grændsestad, s. p. 36. *Kemakh* ved Euphrat efter lex. geogr. II. p. 339. *Birah* og *Kalat er-Rüm* s. det Foreg. p. 62—63. *Hissn el-Manssur*, en lille By imellem Samosata og Malathia, s. lex. geogr. I. p. 306 og Edrisi Geogr. II. p. 138. *Hadats*, en anden end den p. 66 nævnte, ligger efter lex. geogr. I. p. 291 imellem Malathia, Samosata og Marash; den kaldes „al-hamra” paa Grund af dens røde Jordbund, jvfr. dens Beskrivelse af v. Kremer Beitr. zur Geogr. des nördl. Syriens i Denkschr. der Wiener Academie III. B.

Syrien var forhen delt i 4 Dele, som bestyredes af 4 Fyrster, hvis Residents var i *Damask*, *Emessa*, *Thiberias* og *Ilia* (α: Aelia Capitolina). Kinnesrin var i Begyndelsen af Islam knyttet til Emessa, men da Irakenserne havde taget Parti imod Ali og bekæmpet ham, lod Moawiah b. Abu Sofian under sit Khalifat dem nedsætte sig i *Kinnesrin*, *Awássim* og *Tsoghûr* og dannede deraf et særskilt Distrikt; saaledes var Landets Inddeling indtil Harun er-Rashids Tid, som udskilte Awássim og Tsoghûr og dannede af disse en egen Provins eller Djund ved Aar 170 Hedj. (= 787 Ch.). Syrien var dengang inddelt i 6 Provinser. Med Hensyn til Tsoghûr (Grændsefæstningerne) da ere de delte i 2 Dele: *Tsoghûr el-Djezariah* og *Tsoghûr esh-Shâmiyah*, der adskilles ved Bjergkjæden *Lokkâm*. *Tsoghûr el-Djezariah* α: Grændsefæstningerne imod Mesopotamien ere: *Malathia*, kaldet paa græsk *Malathjá*, beliggende i en Mils Afstand fra Euphrat; *Kemakh* Vest for samme; [*Birah* Öst for Euphrat; *Hissn el-Manssûr* og *Kalat er-Rum* Vest for Euphrat;] *Shimshât* ligeledes; *Hadats el-Hamrá*, anlagt af den Abbasidiske Chalif Muhammed el-Madhi og kaldet *Mohammédiah*, af Armenierne *Keitûk*; *Marásh*, bygget af Khalid b. Walid og gjenopført af den Omajjadiske Chalif Merwân b. el-Hakam, senere af Manssûr ¹⁾. [De kaldes „Grændsefæstninger“, fordi de underkastede Stammer af *Haurah* havde nedsat sig her og foruroligede ved Indfald Grækernes Grændser.]

¹⁾ *Marásh*, s. p. 62. Khalid b. Walid er Navnet paa Abu Bekrs berømte General, hvem Syriens Erobring skyldes; om denne Byes Historie s. v. Kremer Beitr. zur Geogr. des nördl. Syriens p. 42. *Haurah* er efter lex. geogr. Navnet paa et Distrikt om Bâlis. *Tharsus* i Cilicien, s. v. Kremer p. 39 og i det Foreg. p. 36. *Adhanah*, s. v. Kremer p. 39; til *Missisa* jvfr. v. Kremer p. 39; *Harumiah* i Nærheden af Mar'ash paa Grændsen af Syrien, s. ibid. p. 40, den er nævnt under Haleb p. 63. Om *Sis* og *Ajás* jvfr. v. Kremer p. 41. Disse Grændsefæstninger findes næsten alle angivne paa de almindelige Syriens og Lille-Asiens Kaart af Stieler.

Tsoghur esh-Shâmiah 3: de syriske Grændsefæstninger ere : *Tharsus*, opført og hævet til Rang af Stad under Râshid Aar 172 Hedj.; den gennemstrømmes af Floden *Baradan*, som her falder i Havet;

Adhanah, opført af Rashid ved *Seihâns* Bred, over hvilken Flod er anlagt en Bro, der er mer end 170 Alen lang;

Missisah, der gennemstrømmes af Floden *Djeihân* og deles af denne i 2 Dele, forenede ved en Bro; den ene af disse Dele kaldes *Kasferbia*; *Haruniah*, den første Grændsefæstning imod Lille-Asien, er anlagt af Harûn er-Rashid i Begyndelsen af hans Faders Chalifat;

Sis, oprindelig kaldet *Sisa*. Efterat Armenierne havde bemægtiget sig disse Fæstninger, gjorde de Sis til Hovedstad. *Aijâs*, oprindelig kaldet *Aijaz*, er Havnen ved Sis og ligger ved Havet. Det største af Syriens militære Arrondissementer er for Öieblikket *Damask*; derpaa følge *Haleb*, *Theraplus*, *Hemath*, *Safad*, *Gazzah*, *Karak* og endelig *Emessa*.

Steder

i Syrien og Palestina, omtalte i denne Beskrivelse.

A.

- Abu-Kobeis*, Ismaelitisk Borg, p. 68.
Adhanah ved Seihan, Grændsefæstn., p. 81.
Adjiz, Bjerg ved Semâwet, p. 25, 46.
Adjelun p. 51.
Adhra p. 38, 45.
Adhra'ât (Deraat), p. 50.
Afrin Flod p. 33 Anm., 60 Anm.
Ahzaz, Fæstning, p. 62.
Ahwadj, *Nahr Ah.*, p. 46.
Aijáz eller *Aijás*, Havn, p. 81.
Ain-Tháb p. 61.
Ain-Djalut, Slag mod Mogolerne, p. 11, 53.
Ain el-Hermel p. 65.
Akabah Bugt p. 26 Anm.
Akka p. 11, Kloster ved A. p. 15, Beskrivelse p. 76.
Akkar p. 11, Hissn Akkâr i Distriktet Tripolis p. 67.
Akra, Kjæde af Libanon med St. Simeons Kloster, p. 14, 25, 30.
Akrabah p. 46.
Akurah p. 69, 70.
Amawas (Imiwas = Emmaus) p. 52.
Amatah p. 53.
Amilah, Bjergkjæde, p. 25, 48, 72.
Ammân p. 50, 69, 78 (Rabbath-Ammon).
Amuriah ved Oronthes p. 27, 61.
Anah p. 53 Anm.
Anafah p. 67, 76.
Antharsus p. 67.
Antákia (Antiochia) p. 11, 27 Anm., 63.
Ardh Zebdani ved Damask p. 41.
Ardh-el-mokaddasat (det hellige Land) p. 53.
Arica (Jericho) p. 52.
Arish og *Wadhi-Arish* p. 36, 79.
Arka p. 67.
Arnon p. 26 Anm.
Arsuf p. 11, 79.
Artah p. 64.
Arwad, Ö ved Antharsus, p. 67.
Ascalon p. 54, 79.
Ashir (?) (العشيرة) p. 75.
Asi (Orontes) p. 27 Beskrivelse af dens Løb; nævnt p. 33, 60, 61, 63 og 64.
Athlith p. 76.
Azrak i Distriktet Kerak p. 78.
Awassim, Grændsefæstninger, p. 25, 37, 56, 80.
Aylah p. 33.

B.

- Baalbek* p. 11, 27, Beskrivelse af dens Ruiner p. 47, 51, 65, 69.
Bab og *Bozdah* p. 30, 62.
Báb-el-Barid, Port i Omaijs Moscheen i Damask, p. 51.
Baghras p. 63.
Bahr el-Merdj p. 45 Anm.
Bait-Djannah p. 46.
Bait-Djibrail p. 52, 79.
Bait-Lihja p. 46.
Bait-Ras p. 51.
Bail-al-Mocaddas p. 53, 79.
Bakiah p. 48, 73.
Balka med *Ammán* p. 25, 50, 78.
Bális ved Euphrat p. 62.
Bánias (Panium) p. 11, 28, Beskrivelse p. 50, 69 at adskille fra *Bilnias*.
Baradha, Wadhi B., p. 31, 41, 45, 46.
Baraddán, Flod, løber forbi Tharsus, p. 81.
Bárin p. 64.
Bathrún p. 66, 70.
Behesna p. 62.
Beiruth p. 54.
Beisan p. 28, 52.
Beitún, Rosenvand fra B., p. 43.
Bekáa el-Aziz p. 46.
— *Baalbek* p. 46.
Bekás p. 60.
Belathunus p. 68, 69.
Berza p. 46.
al-Besseh p. 48.
Bethiniah p. 50.
Bethdjala p. 54.
Bethlehem p. 54.
Bettúf p. 75 (al-Battuf).
Bevarish (Buarish) p. 46.
Birah ved Euphrat p. 63, 79, 80.

- Bilnias* i Distr. Tripolis p. 69.
Bne Athiah p. 52.
— *Auf* p. 53.
— *Hildál* p. 50, 53 (Raijan).
— *Ka'kaa* p. 56 = Kasrein.
— *Mahdi* i Keraks Distr. p. 78.
Bokajjah, Fæstning, p. 70.
Boldet, — p. 70.
Borziah p. 61.
Bosrah p. 50.
Bothnán Dal, p. 62.

C.

- Cabq* = Caucasus, i Forbindelse med Libanon, p. 27.
Canaan, Bjerg, p. 70, 73.
Colzum (Clysmá) p. 29, 78.
Cuz (Kúz eller Kúr?) ved Markab p. 35.
Cæsarea p. 11, 54, 79.

D.

- Dábik* p. 30, 56.
Dalibah (?), Kilde imellem Meiron og Safad, p. 34.
Damask p. 11, Flod ved D. p. 30, 36; Beskrivelse p. 37 flg., 80, 81.
Damiah p. 53.
Darajjah p. 44, 46.
Darum p. 79.
Deir el-Farás, Kloster ved Laodicea, p. 69.
Derkush p. 63.
Derbesak p. 63.
Delleh, Kilde ved Zabdani, p. 31.
Djadr ved Thiberias Sö, p. 29.
Djaidur p. 46.
Djámiáh eller *Madjámiáh* ved Jordan, p. 29.
Djabbúl p. 64.

Djaluds Kilde p. 54.
Djarcån (Gaulamitis) p. 46.
Djarmak ved Lythah p. 27, 70, 73.
Djazín, Bjerg i Prov. Safad, p. 73.
Djebah (Gibea) p. 72.
Djebel Dunniah p. 48.
 — *Bne Ka'kaah* p. 56 = Hjar bne
 Kakaø.
 — *Dhebdåb* p. 78.
Djebhe p. 46.
Djebeleh, Havn ved Belathunus, p. 69.
Djebål (Sherat) p. 78.
Djebri p. 64.
Djefår p. 78.
Djeråsh p. 50, 69.
Djeihån, Flod, p. 62 Anm., 81.
Djewhariah, Academi i Damask, p. 15.
Djillik = *dsat-ul-Imåd*, Navne for
 Damask, p. 38.
Djinin (Ginea) p. 75.
Djisr-Jacub eller *benat-Jacub* p. 29.
 — *Manbidj* = *Nadjm* p. 62.
Djobbeh 'Assål (Ossail) p. 46.
Djondi Rås p. 61.
Djun i Tripolis p. 67.
Djumah p. 32, 61; *Djumat-Akkår* p. 67;
Dj.-Bashariah p. 67.
Djurd p. 48.
Djubail (Byblus) p. 76.
Djund, pl. adjnåd, militairt Distrikt,
 p. 37, 80.
Dolúk p. 61.
Dsat-el-Kassrain = Maarret-en-No'mau,
 p. 60.
Dumah p. 32, ved det Døde Hav.
F.
Fahl, bekjendt ved et Slag, p. 52.
Famiah (Apamea) p. 33, 61 Sö ved Ap.

Fawaris p. 61.
Faran, Bjerg, p. 75.
Fidjeh, Kilde, p. 31, 41.
Fuah p. 60.
Fúd (?) p. 61.

G.

Ghazza, kaldet *Gazzah-Hashim*, p. 33,
 78, 81.
Gharta ved Baalbek p. 47.
Ghuta, Dal ved Damask, p. 38; Be-
 skrivelse p. 40, 46.
Ghur (Ghór), Jordan-Dalen, p. 29, 31;
 Beskrivelse p. 52; *Övre-Ghur*, *Mellem-
 ste Ghur* eller *Gh. Hamca og Arica*,
Nedre-Ghür eller *Gh. Zoghar*.
Gomorra p. 32.

H.

Hadats i Prov. Tripolis p. 67; *H. el-
 Hamrá*, Fæstning ved Euphrat, p. 80.
Hadjr-Sholdån p. 63.
Haifa p. 76.
Haleb p. 11, Beskrivelse p. 55, 81.
Hamah p. 11; Abulfeda Statholder i H.
 p. 12, ved Orontes p. 27; Beskrivelse
 p. 64, 81.
Halaket Sermeda p. 64.
 — *Tizin* p. 64.
Halba, Fæstning i Prov. Tripolis, p. 67.
Hammåt, el-Hemåmåt, de varme Kilder
 ved Thiberias, p. 29, 74.
Hamca, Ghür H., p. 52.
Hårim p. 61.
Haruniah, anlagt af Harun er-Rashid,
 p. 63, 81.
Hasbeya p. 45 Anm.
Hatthin, berömt ved et Slag, p. 74.
Hawa i Prov. Safad p. 75.
Haurah, Stamme ved Euphrat, p. 80.

Haurán p. 50.
Hebrás p. 54.
Hesa i Prov. Kerak, p. 78.
Hebron, s. *Khalils By*.
Hesbán (Hesbon) p. 30, 54.
Hidjáz = Bjergkjæden Sherát, p. 26.
Hims ved Orontes (Emessa), p. 27, 35,
 54 Beskrivelse, 65 Söen ved H., 80, 81.
Hissn el-Akrád ved Orontes, p. 65, 67.
 — *el-Manssur* p. 79 Anm., 80.
 — *Akkár* p. 67.
Hunin p. 73.
Huwairik p. 79.
Hulah p. 28; Sö ved Hula = Kades og
 Merom.

I.

Jabbok = Nahr Zurca, p. 30.
Jaffa p. 11, 54, 79.
Jacobs Bro p. 29.
Jaghrá p. 63.
Jarmuk, p. 30, 37 Anm.
Iklim et-Toffah p. 48.
 — *el-Aishiah* p. 48.
Ilia, Ælia Capitolina, p. 36, 80.
Iskanderuneh p. 63, 76.
Jordan (Shariat), Beskriv. p. 28; 30, 74.

K.

Kab (?) i Prov. Kerek, p. 78.
Kades i Örkenen, p. 79.
Kadas, Sö, dannet af Jordau, p. 28, 52;
 af Orontes p. 27.
Kadmus, Ismaelitisk Borg, p. 68.
Kadisha (Nahr Abu-Ali) ved Tripolis,
 p. 65 Anm.
Kaferthab p. 61.
Káfur (Kfèr) p. 46.
Kafrkanná p. 75.

Kaferbiah, Del af Mississa, p. 81.
Kahf, Ismaelitisk Borg, p. 67.
Kaim el-Hermel ved Orontes, p. 27, 65.
Kais el-Hamra, Stamme i Kafrkanná,
 p. 75.
Kakhta p. 62.
Kalát Nedjmet p. 62.
 — *Hamis* p. 63.
 — *er-Rum* p. 62, 80.
Kámid = K. el-Lauz, p. 48.
Kantharet el-Brins, Vandledding i Tri-
 polis, p. 65.
Kara p. 46, 67.
Karak Noeh ved Lytha, p. 27, 46.
Karak = Kir Moab, Petra deserti, p. 76,
 81.
Karatiah i Prov. Ghazza, p. 79.
Kasrain = Djebel bne Kakaah, p. 56.
Kerán i Dalen Taim ved Damask, p. 46.
Kemakh ved Euphrat, p. 80.
Keituk = Hadats el-Hamra, p. 80.
Kerker p. 63.
Kesrowán p. 28, 48.
al-Khadrah, Navn for Damask, p. 38.
Khawabi, Ismaelitisk Borg, p. 67.
Khalasa p. 79.
Khalus p. 79.
Khaith i Prov. Safad, p. 73.
Khalils By = Hebron, p. 52, 79.
Khunnassirah p. 56.
Kinnesrin p. 30, 37, oprindeligt kaldet
 Suma, p. 56, 80.
Kilaah ed Da'wat = Ismaelitiske Fæst-
 ninger, p. 67.
Kisum p. 61.
Kothaifah p. 46.
Koweik, Flod ved Haleb, Bekriv. p. 30;
 55 kaldes for Spög „Abu-l-Hasan“.
Kods (Jerusalem) p. 53.

Kosseir p. 52; Fæstning ved Antakia p. 63.
Korein, Fæstning i Maalia Distrikt, p. 72,
 = Montfort.
Kullet (?), Taarn i Safad, p. 71.
al-Kurah i Prov. Tripolis, p. 67.
Kur (Kûz?) ved Markab, p. 35.

L.

Laodicea p. 26, 30, 68, 69, 70.
Ladjun i Prov. Safad, p. 75; 78 i Prov.
 Kerak.
Ledja p. 46, 49 Anm.
Lebuah ved Orontes's Kilder, p. 27, 47,
 65.
Lokkam, Kiæde af Libanon, p. 25, 26, 80.
Loths Sö, s. Zogar.
Lytha (Lithania) p. 27, 72.
Lyddah p. 53.
Lubnân (Libanon) p. 25, 27, 46; Vege-
 tation paa Libanon p. 48.
Lwva Kanal p. 49 Anm.

M.

Maadherât (Adhraât) p. 50.
Maarret en-No'mân = Dsât el-Kasrain,
 — *Misrin* p. 60 Anm.
Maaliah p. 72.
Maan (Maon) p. 78.
Madjan p. 78.
Madurah i Örken, p. 79.
Maghzalain, to Observatorier i Emessa,
 p. 65.
Mahin (Mhin) p. 46.
Mainakah, Ismaelitisk Borg, p. 68.
Malathia, nordl. Grændsefæstn., p. 36, 80.
Manbidj, Syriens østligste Stad, p. 36;
 Djisr-Manbidj p. 62.
Mardj el-ahmar p. 30, 56.
 — *ez-Zabdani* p. 30.

Mardj el-Oyjun p. 53, 73.
 — *el-Ghark* = M. Ibn Amir, p. 75.
Mardj p. 46, Landsby i Omegnen af
 Damask.
Mar'ash i Prov. Haleb, p. 62, 80.
Marakiah p. 12, 67.
Markab p. 12, 30, 35, 68.
Mashkerah, Bjergkjæde, p. 27.
Mathricah, Bjergkjæde paa M. (Halvöen
 Taman), der hænger sammen med
 Libanon, p. 25.
Matk, Indsö, p. 30, 56.
Meiron ved Safad, helligt Sted for
 Jöderne, p. 34.
Mird ved det Döde Hav, p. 50.
Missjáf p. 68, Ismaelitisk Fæstning.
Missisah ved Djeihan, p. 81.
Mizzeh eller Mezzeh (Mösseh eller Munaz-
 zah) p. 41, 46.
Mohammediah = Hadats el-Hamra, Fæst-
 ning, p. 80.
Mutha p. 78.

N.

Nabk (Nebuk) p. 46, 67.
Nablus p. 51.
Nahr el-Abtar p. 30, 70.
 — *el-ahwadj* p. 46.
 — *el-aswad* p. 63.
 — *el-abjadh* p. 30.
 — *Baná* p. 41,
 — *Jezid* p. 41,
 — *Kanawát* p. 41,
 — *el-Mizzeh* p. 41,
 — *Tsura* p. 41, } Arme af
 Barada.
 — *Ibrahim* (Adonis) p. 28.
 — *Zurca* (Jabbok) p. 30.
Ná'im i Prov. Tripolis, p. 70.
Nawah p. 46.

Nazareth p. 11; Beskrivelse p. 75, kaldet

Sâir, p. 75.

Nikdeh eller *Nakdeh* p. 64.

Nossairernes Bjerger p. 56, 70.

O.

el-Ollaikak, Ismaelitisk Borg, p. 68.

Omaija Moschee i Damask, p. 38, 51.

Om-Um, en Afgrund ved Damask, p. 31

Anm.

P.

Palestina (Filistin) p. 36, dets Grændser
p. 37 Anm.

Palmyra, s. Tadmor.

R.

Rabuah ved Damask, p. 16.

Radwá ved Yambo Bjergkjæde, der
strækker sig ind i Syrien, p. 25.

Rahaba ved Euphrat p. 54.

Rahbán i Prov. Haleb p. 61.

Raiján, Bjergkjæde i Balka, p. 25, 30;
= Bne Hilals Bjerger p. 50, 78.

Rakkah p. 53 Anm.

Ramlah p. 53.

Rasten S. for Hamath p. 64.

Rás ved Orontes Kilder p. 27, 65.

Rasheya p. 45 Anm.

Ráwendán, østlig Grændsefæstn., p. 33
Anm., 63.

Rihá i Prov. Haleb p. 64.

Rissafah p. 53 Anm., 62; Rossafat,
Ismaelitisk Borg, p. 68.

Rogalia (?) i Prov. Tripolis p. 67.

Rudj (= Wadhi-l-Rudje) V. for Haleb
p. 65.

S.

Saba = Beer-Saba p. 79.

Sadad p. 46.

Sadjur, Flod, p. 30, 62.

Safad, Tempelherrenes Fæstning, p. 11,
34, 45, Beskrivelse p. 70 flg., 81.

Safiah, Gôr Safiah, S. for det Døde Hav,
p. 78.

Safirah ved Mardj ez-Zabdani p. 31.

Sá'bah p. 32.

Sahrah p. 46, Örkenen Ö. Damaskus.

Sahjún p. 30, 68, 70.

Saidah p. 54, 76.

Sâir, Navn for Nazareth, p. 75.

Salamiah paa Grændsen af Örkenen,
p. 35, 55, 64 Beskrivelse.

Salt p. 53.

Sala'h i Kerak p. 78.

Samirah p. 51.

Sunir, Bjerg ved Damask, p. 25, 46, 53
(Snebjerg).

Sarkhad, Fæstning i Raijan, p. 50.

Sarafand, p. 76.

Sasa i Ghuta ved Damaskus p. 38.

Saturah, Brønd ved Safad, p. 71.

Sebastia p. 54.

Semák, Bjerg, beboet af Nossairier,
p. 56, 60.

Semáwet p. 25, 46.

Seihan, Flod, p. 81.

Sermín p. 56, 60.

Sháhba, Borg ved Haleb, p. 38 Anm.;
p. 55.

Shaizar ved Orontes p. 27, 61.

Shám, Navnets Oprindelse p. 36.

Shá'rá, By i Ledja, p. 46.

Shariat, s. Jordan; *Shariat el-Mandur*
p. 53 Anm.

Shaubek (Mont-Royal) p. 77.

Sherát, Bjergkjæde, p. 25, 26; By i Gebalene p. 78.
Shemsin p. 55.
Shemaimis p. 55.
Shimsat p. 80.
Shuf el-Mejáðineh i Libanon p. 48.
 — *el-Adsi* i Libanon p. 48.
 — *el-Haithi* i Libanon p. 48.
 — *el-Kharrub* p. 48.
 — *el-Shumer* p. 48.
Shugar i Prov. Haleb p. 60.
Shukif (Belfort) p. 27, 72; *Sh. Tirún* p. 73.
Siffin, Slag ved S., p. 62.
Sinai p. 75.
Sinn-ed-Darb, Bjerg ved Markab, p. 30.
Sis p. 14 Anm., 81.
Só'dah p. 32.
Sodomah p. 32.
Sobeibet, Fæstning ved Bâniás, p. 50.
Sohwán (Siloah Kilde), p. 33 Beskrivelse.
Sowád p. 50.
Soweidiah ved Orontes's Udløb p. 27, 63, 65.
Soweit (Suét) paa Grændsen af Golán p. 53.
Sowaidah i Haurán p. 54.
Subh, Bjergkjæde i Arabien, sammenhængende med Libanon, p. 25.
Sukhnat p. 54.
Súriah, Navn for Emessa, p. 54.
Susiah, Distrikt i Urden p. 51.

T.

Tadmor, p. 54 Beskrivelse af Ruiner.
Teim, Wadhi T., p. 45, 52 Anm.
Tell-Hamdán i Prov. Haleb p. 63.

Tell Himár } p. 79 i Prov. Ghazza.
 — *Safah* }
 — *Báshir* ved Sadjúr p. 62.
Thiberias p. 29, 32, 36, 52; Beskrivelse p. 73, 80.
Tharsus, Grændsefæstning imod Vest, p. 36, 81 ved Floden Baradán.
Thur ez-Zeita (Oliebjerget) ved Nablus p. 51.
Thiráz el-achdhar, Kjæde af Libanon, p. 25, 26, 68.
Tizin i Prov. Haleb p. 32, 60, 64, s. Halaket Tizin.
Tibnin p. 73.
Tih, s. Örkenen, p. 78.
Tih bne-Israel p. 79.
Tripolis p. 12, 35, 65, 81.
Tsiddján, mærkelig Kilde mellem Ghazzah og Ailah, p. 33.
Tsaniat el-Okáb (Örnehöi) ved Damask p. 34, 46 Anm.
Tsannin, p. 48.
Tsughur el-Djazeriah og *el-Shámiah* p. 37, 80.
Tyrus (Ssúr) ved Lytha p. 27, 76.

U.

Urden, Distrikt i Syrien p. 36.
Urdh p. 54.
Urf ed-Dik, Slot ved Shaizer, p. 61.

W.

Wadhi-l-Hassa p. 77 Anm.
 — *l-Hissn* = Bukaiat p. 69 Anm.
 — *Kerak* p. 28 Anm.
 — *Musa* = Petra p. 78.

Wadhi-bne-Namir p. 78.

— Teim p. 45, 52.

Z.

Zabud, Bjerg ved Safad, p. 34, 73.

Zahla p. 27 Anm.

Zarrah p. 53, = Wadhi Zarrah Maein
p. 77.

Zenâr p. 46.

Zogar, Sö ved Z., = det Döde Hav,
p. 29, 31 flg., 52, 74, 78.

Zor^aah p. 50.

Zumleh, Bjerg mellem Golân og Haurân,
p. 52 Anm.

D : De 4421

ULB Halle
001 054 35X

3/1

Nur für den Lesesaal

